

rodna gruda

oktober 1975
številka 10
letnik 22

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

slovenija

začasno na tujem

Izdaja — Published by

Slovenska izseljenska matica

Tel.: 061/20-657

Naslov — Address:

61001 Ljubljana

Cankarjeva 1/II, p. p. 169

Slovenija, Jugoslavija

Telefon: 061/23-102 — uredništvo, 061/21-234 — uprava

Uredniški svet

Anton Ingolič (predsednik), Matjaž Jánčar, Fran-
ce Poznič, Franci Stare, Andrej Škerlavaj, Martin
Zakonjšek

Uredniški odbor

Janez Kajzer, Jože Olaj, Ernest Petrin, Jože Pre-
šeren, Ina Slokan, Mila Senk, Juš Turk

Glavni urednik

Drago Seliger

Odgovorni urednik

Jože Prešeren

Urednica

Ina Slokan

Upravnica

Vera Valenci

Oblikovalec

Jože Boncelj

Prevajalca

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina

Alberto Gregorič / španščina

Letna naročnina

Jugoslavija 50.— din (posamezni izvod din 5.—),
Argentina 5.— am. dol., Avstralija 4,5 avstr. dol.
ali 2,50 Lstg., Avstrija 115 Asch, Belgija 220
Bfr., Brazilija 5.— am. dol., Danska 35.— Dkr.,
Finska 20.— Fm., Francija 25.— FF, Holandija
16.— Hfl., Italija 3.500 Lit., ZR Nemčija 16.— DM,
Norveška 33.— Nkr., Švedska 24.— Skr., Švica
19.— Sfr., Velika Britanija 2,50 Lstg., Kanada 5.—
kan. dol., U.S.A. 5.— am. dolarjev.

Plačila naročnine

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356

Devizni račun: 50100-620-010-32002-575 pri Ljub-
ljanski banki

Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni na-
kaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska
izseljenska matica«, v priporočenem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 50100-620-010-
32002-575 at Ljubljanska banka, or by interna-
tional money order, or by check — addressed
to »Slovenska izseljenska matica« — in regi-
stered letter

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8. številka
izideta skupno

Oproščeno prometnega davka po pristojnem
sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Tisk — Printed by

ČGP DELO, Ljubljana

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Sodelovanje med Clevelandom in Ljubljano	5
Fo domačih krajih	6
Oktobrske radosti Beograda	10
Lepotica žene mline	12
V Cerkljah imajo radi rože	14
Lužarjev pod	15
Likovni samorastniki v Sloveniji	16
Dolenjska slikarska kolonija	17
»Sto triglavanov na Triglavu« — 1976	18
ENGLISH SECTION (I)	19
ZAČASNO NA TUJEM (II)	19
Naši po svetu	27
Kje in kako nastaja dnevnik »Prosveta«	30
Srečanja	31
Svet — ena sama velika družina	32
Naša beseda	34
Filatelija	35
Otroci berite	36
Krožek mladih dopisnikov	37
Predstavljamo vam nekatera podjetja Dolenjske	38—44

Dobrovo v Goriških Brdih,
od koder so doma znamenita
slovenska vina, merlot, rebula
in druga. V teh dneh je tam še
posebno živahno.
Foto: Janez Klemenčič

iz vaših pisem

Stiki z vsem, kar je slovenskega

Ko sem prebiral številko 7—8 Rodne grude, moram priznati, da me je kar nekam čudno stisnilo v srcu, kot nekaj, kar se mi je dozdevalo pred očmi, a še vseeno ne verjamem, da je resnica. Uvidel sem, da resnično še živijo v domovini ljudje, katerim nekaj pomenijo tudi tisti, ki so se za stalno odselili po svetu. Uvidel sem vaše sočustvanje z nami. Uvidel sem, da je vaš cilj obdržati stike z vsemi, kar se je slovenskega razšlo po svetu. To je lepo in zato vas cenim, ker sem istega mnenja. Članki, ki sem jih prebral v zadnji številki, so mi dali upanje, da se bomo še bolj povezali. Še nekaj: razgovoru z rojakom v Münchnu bi dodal le to, da bi naslovna stran res lahko dobila drugo barvo, ne ravno črno. Kar pa se tiče velikosti revije, bi si pač vsi lahko nabavili večje nabiralnike. Mislim, da je odločilna vsebina revije. Vsega naenkrat se ne da. Tako je moje mnenje.

TINE K.
UNTERKOCHEN, ZR NEMČIJA

Kako plačati naročnino

Redno kupujem to priljubljeno revijo Rodno grudo. Vedno preberem vse od začetka do konca, vse članke, ki so zelo zanimivi. Zato sem se odločila, da bi jo naročila, želim le, da mi sporočite: ceno in kako naj vam plačujem naročnino? Želela bi jo dobivati takoj po prejemu tega pisma. Upam, da bom naslednji mesec že prejela to zlato Rodno grudo.

JULIE HRUP
TORONTO, KANADA

Odg. ur.: Pozdravljeni v vrstah naših rednih naročnikov! Upamo, da boste z revijo zadovoljni tudi v prihodnje. Naročnino pa lahko plačate s čekom (international money order) v priporočenem pismu ali po mednarodni poštni nakaznici. Večina naših naročnikov pa plačuje s čeki, veliko pa tudi v gotovini ob obisku Slovenije. Pošiljanje gotovine v pismih ni najbolj zanesljivo.

Šport, šport

Naročnik Rodne grude sem že tri leta. Vsak mesec komaj čakam, da jo dobim, ker me združi z domovino in prinese veliko novic in zanimivosti. Pogrešam pa več novic iz športa. Zato želim, če vam je mogoče, da bi kaj več objavljali tudi o tem.

BOGOMIR KRŠEVAN
MELBOURNE, AVSTRALIJA

Svet postaja majhen

Pošiljam naročnino za Rodno grudo za eno leto, kar je več, pa naj bo za tiskovni sklad. Upam, da denar v redu dobivate. Kot je

videti v časopisih, je zdaj kratka pot čez morje. Ko sem bila jaz na rajži, avgusta leta 1920, je bilo še vse drugače. Zdaj je svet vedno manjši. V Ameriki sem 54 let. Ne bom več videla Poljanske doline, Gorenje vasi, in drugih krajev tam naokoli.

JOHANA MRAMOR
CUDDY, PA. ZDA

Napotki obiskovalcem

»Rodna gruda« vedno prinese veselje, kadar jo prejmem. Uredništvu želim tudi v prihodnje še veliko uspehov. Imam pa tudi predlog: zadnja leta mnogo naših ljudi odhaja v domovino kot turisti in tudi jaz sem bil tam v letu 1971. Mogoče Rodna gruda lahko piše kaj npr. o cenah hotelov, o novih hotelih, o dobrih kuhinjah in gostilnah, vse pač kar bi izseljencu med obiskom v domovini odprlo oči.

MIRKO ZOREC
SYDNEY, AVSTRALIJA

Visoka starost!

Po naši potnici v Slovenijo Tončki Ezzo pošiljam denar za obnovo naročnine za Rodno grudo. Tudi jaz bi rad prišel še enkrat, a moja nadležna bolezen mi ne dopušča tako dolgega potovanja, kakor tudi ne moja leta, saj sem star že 91 let.

S tem pismom pozdravljam tudi vse moje sorodnike in prijatelje v Jugoslaviji, posebno v Krškem, Ljubljani in Podutiku. Pozdrav vsem bralcem Rodne grude po svetu.

ANTON NEGODE
GIRARD, OHIO, ZDA

Naslednje leto — nasvidenje

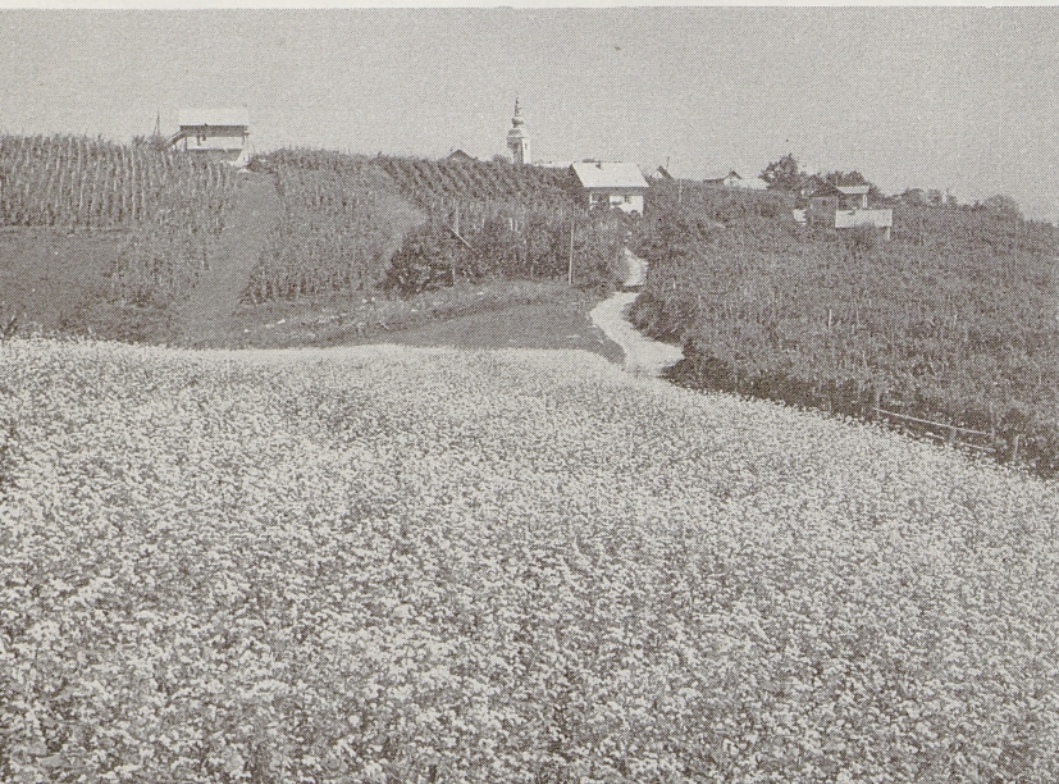
Prilagam naročnino za Rodno grudo za prihodnje leto. Čestitam vam zaradi izdajanja te prelepe revije. Zahvaljujem vam se, kar imam tako priložnost učiti se slovenščine skozi ta tisk. Jaz jo berem od konca do konca razen angleški del. Sem Amerikanec, ampak se poskušam naučiti slovenščino, ki je jezik mojih staršev. Imam načrt za obisk Slovenije naslednje leto, Vem, da vaša publikacija meni veliko pomaga in še bo pomagala, da bo moje potovanje uspešno.

FRANK TRENTA
AKRON, O., ZDA

Dvajset let naročnik

Ker mi je potekla naročnina, jo ponovno obnavljam. Preteklo je že dvajset let, odkar sem naročen na Rodno grudo in v tem času

Cvetoča ajda in trtje — motiv iz vasi Gorenci pri Semiču v Beli Krajini — foto: Mirko Kambič

so se mi leta krepko nakopala na grbo. To leto sem dosegel 78 let, a moje oči so še vedno dobre in z lahkoto preberem Rodno grudo in Prosveto. Najlepše pozdrave vsem bralcem Rodne grude.

ANTON FATUR
DETROIT, MICH. ZDA

Nimam lepih spominov

Prilagam naročnino za Rodno grudo. Poskušal sem dobiti še kakega novega naročnika, vendar mi za enkrat ni uspelo. Upam, da bom našel koga v bližnji bodočnosti. Škoda, da ni vsak izseljenec naročnik te lepe revije, ki je zelo zanimiva in vredna branja.

Zanimajo me tudi novice iz Južne Amerike, kjer sem preživel pet let. Lepih spominov na Argentino ravno nimam, saj sem imel v petih letih le za eno leto dela. Po poročilih mojih prijateljev še zdaj ni veliko bolje. Nekaj pa je vendar dobro: človek poskusi trdo življenje in potem zna bolj ceniti dobro. Pozdrav vsem bralcem Rodne grude.

JUSTIN UDOVICH
SAN FRANCISCO, CALIF. ZDA

Prešernovi sorodniki

V Rodni grudi vidim podpis Jože Prešeren. Jaz imam sorodnike v Zasipu s tem imenom. Doma pa sem iz Sp. Grabna. Moja pokojna sestra je bila poročena z možem s tem priimkom, ki pa se je izgubil v zadnji vojni. V Zasipu pri Bledu živi moj nečak Anton Prešeren.

V Ameriki sem že 62 let, pa mi je slovenska dežela še vedno priljubljena. Bila sem dvakrat na obisku, pa bi še prišla, ko bi mi dopuščala leta.

MARY ZUPAN,
KENDSHA, VISC. ZDA

Op. ur.: naš sodelavec Jože Prešeren ni v sorodu z vašim nečakom. Izhaja pa z Dolenjske.

Bodoči slovenski zdravnik

Rada bi vam sporočila, da je bil letos tudi moj drugi sin Peter sprejet na univerzo v Adelaide in to na medicinsko šolo. Tako upam, da bomo imeli končno tudi enega zdravnika slovenske narodnosti. Tako zelo sem ponosna, da sta sinova tako pridna.

Zelo me je začudilo, da niste objavili ničesar o smrti pisateljice Manice Lobnik, ki jo jaz zelo cenim. Imam dve njeni knjigi. Bili sva iz iste vasi. Rada imam njene knjige, ker je tako živo opisovala Štajerce. Po mojem mnenju bi morala ona dobiti Nobelovo

nakrado. Njene knjige sem posojala številnim ljudem, ki so prav tako delili mnenje z menoj.

SONJA PETEK,
ALBERT PARK, JUŽNA AVSTRALIJA

Op. ur.: Iskrene čestitke vam in sinovoma. Želimo jima, da bi uspešno doštudirala. Priznamo napako glede Manice Lobnik. Vedeli smo za njeno smrt, vendar pa smo prezrli, da bi bilo tudi to treba objaviti v naši reviji. Skušali bomo to popraviti s tem, da bomo ob priliki objavili kak odlomek iz katere njene knjige.

Žužemberčanka

Pošiljam vam celoletno naročnino in mali dar za tiskovni sklad. Rada berem Rodno grudo in vidim novice z vseh strani sveta. Bolj malo pa je od Žužemberka, to je moj rojstni kraj. Če imate kako sliko, pa jo objavite. Jaz sem prišla v Ameriko leta 1921. Tam sem bila enkrat, leta 1953. Takrat je bilo še slabo, zdaj pa vidim, da vse zelo napreduje.

ROSE KRAINIK
FONTANA, CA., ZDA

Šmiklavž pri Gornjem gradu

Zelo nas je razveselila objavljena slika Šmiklavža pri Gornjem gradu. Pisec je sicer najbrž pomotoma napisal Miklavž pri Gornji Radgoni. Veste, mi spadamo pod Šmiklavž, naša hiša pa je oddaljena kakih 15—20 minut, to je majhna dolina, ki se ji pravi »Mačkin kot«, ko pa se pride iz Črnavca k Novi Štifti, se pa prva dolina imenuje »Črni kot« ali Tirosek. Z zanimanjem smo prebrali tudi zapis o Suhovršnikovi mami. Osebo poznam to družino in sem bil večkrat pri njih, ko sem bil še doma. Prav tako nas je presenetil opis Pečnikovega Ivana, kako rad prebira knjige. Tudi njega poznam osebno, saj je sosed moje žene. Če se boste kdaj vozili v Logarsko dolino, se oglasite pri Podpečniku, tam je doma moja žena. Kmetija je poleg ceste Črnavec—Gornji grad. Prva kmetija od kamnoloma levo.

TONE RESNIK
WUNDOWIE, W. A., AVSTRALIJA

Vsakomesečno darilo

Rodno grudo prejemamo že drugo leto. Zame in za mojo družino je Rodna gruda neizmerno bogastvo, saj nam prinaša košček domovine Slovenije. Ponosna sem na uredništvo te revije, ki se z velikimi prizadevanji trudi, da nam prikaže naše vsakomesečno darilo — Rodno grudo.

DARINKA TKALEC
CHICAGO, ILL., ZDA

Urednik vam

Zakaj tako poceni?

Ne le pri nas doma, tudi po svetu je vse blago iz leta v leto dražje. Inflacija je zajela ves svet in lahko rečemo, da se Jugoslavija še nekako drži povprečja; seveda pa je razumljivo, da pri tem često prehitavamo visoko razvite države. No, da pridem takoj k stvari: prepričan sem, da za vas ne bo nobeno presenečenje tudi nekoliko višja naročnina za našo revijo, ki se je sicer obdržala kar nekaj let. Vse kaže, da odslej ne bo šlo drugače, kakor da tudi mi sledimo sodobnim (inflacijskim) tokovom.

Taka vprašanja, kot sem enega zapisal v naslovu, so nam letos postavljali številni rojaki, ki so osebno poravnali naročnino. »Zakaj ne zvišate naročnine, saj vemo, da s tem denarjem ne morete izhajati?« so nam rekli mnogi. To pa seveda tudi drži. In povedali smo jim, kar vam nameravamo sporočiti ob tej priložnosti.

Naročnina za »Rodno grudo« ni bila še nikoli »komercialna«, kar pomeni, da ni še nikoli pokrivala vseh stroškov za izdajanje revije.

Visoke stroške izdajanja smo vedno poravnali še iz drugih virov, katerih večino pa smo seveda skoraj vedno morali zbrati sami. To so bili oglasi slovenskih delovnih organizacij, ki so razumele pomen stikov z našimi ljudmi po svetu, z dotacijami nam je pomagala Kulturna skupnost Slovenije, veliko pa je morala pokrivati še Slovenska izseljenska matica iz svojih rednih sredstev. Matica kot izdajatelj naše revije in obenem vsa slovenska javnost se zaveda, da je poslanstvo naše revije veliko širše, kakor pa pri neki reviji, katere osnovni namen je zaslužek.

Letos so še posebno poskočili stroški tiska, zato nam je še dobrodošla pomoč nekaterih slovenskih delovnih organizacij, občinskih skupščin, zlasti pa smo veseli, da nam je obljubila vsestransko pomoč pri naši izdajateljski in drugi dejavnosti tudi Ljubljanska banka.

Kljub vsemu pa je bilo tudi nujno, da s prihodnjim letom delno zvišamo naročnino za naše publikacije. V prihodnjem letu bo osnova devizne naročnine 6 dolarjev, kar pomeni, da bodo dolar več kot doslej plačevali le naročniki v ZDA Kanadi in Latinski Ameriki, v Avstraliji bo to zneslo pol dolarja več (5 avstr. dol.), v evropskih državah pa skoraj ne bo sprememb. Točno boste videli iz našega cenika, ki ga bomo objavili že v prihodnji številki.

Prepričan sem, da to moje sporočilo ne bo nikogar presenetilo, in da bomo imeli v prihodnje še več in ne manj naročnikov kot doslej.

JOŽE PREŠEREN

na kratko

Obisk ameriških kongresnikov

V avgustu je bila na večdnemnem uradnem obisku v Jugoslaviji 16 članska delegacija predstavniškega doma kongresa Združenih držav Amerike, ki jo je vodil predsednik tega doma Carl Albert. Delegacijo je med drugimi na Brionih sprejel tudi predsednik Josip Broz Tito, za tem pa je obiskala tudi Slovenijo, kjer jo je sprejel predsednik slovenske skupščine dr. Marjan Breclj, predsednik izvršnega sveta Slovenije ing. Andrej Marinc in drugi. Delegaciji je v Ljubljani priredil sprejem tudi član predsedstva SFR Jugoslavije Edvard Kardelj. Ameriški gostje so se z jugoslovanskimi državniki pogovarjali o poglobitvi sodelovanja med Jugoslavijo in ZDA, izmenjali so si mnenja o mednarodnih odnosih in drugem.

Predsednik Carl Albert je ob zaključku obiska delegacije v Jugoslaviji, na sprejemu v Ljubljani, dejal med drugim, da je »prepričan, da bo obisk delegacije predstavniškega doma ameriškega kongresa, ki je tesno sledil obisku predsednika Forda, utrdil razumevanje, prijateljstvo in spoštovanje, ki so že dolgo značilni za odnose med Združenimi državami in Jugoslavijo«.

»Mir — 75«

V okviru praznovanj 30-letnice Organizacije združenih narodov bodo 19. oktobra odprli v Slovenjem gradcu veliko mednarodno likovno razstavo, na kateri bo sodelovalo okrog 250 umetnikov iz 71 držav. Razstavljeni dela bodo predstavljala panoramo angažirane figuralike, saj bodo umetniki poslali na razstavo dela na temo antimilitarizma, osvobodilnih gibanj, antirasizma, socialne kritike ipd. Udeležbo na razstavi je med nedavnim obiskom v Jugoslaviji obljubil tudi generalni sekretar OZN dr. Kurt Waldheim.

S Švedi o naših delavcih

V Beogradu se je v avgustu mudila delegacija ministrstva za delo kraljevine Švedske, ki jo je vodil minister Ingemun Bengtsson.

Edvard Kardelj, član predsedstva SFR Jugoslavije (na sliki desni) je v Ljubljani sprejel delegacijo predstavniškega doma ameriškega kongresa, ki jo je vodil predsednik Carl Albert (drugi z leve).

Še en posnetek s škofjeloškega piknika: Lojze Fortuna, generalni sekretar Gorenjske zbornice Slovenije, ki se je prav tiste dni vrnil z obiska med našimi rojaki v ZDA, Vatro Gril, povratnik iz ZDA, in Jože Hartman, predsednik iz komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri republiški konferenci socialistične zveze Slovenije.

Švedski minister se je z našim predsednikom zveznega komiteja za delo pogovarjal o vprašanjih v zvezi s položajem naših delavcev na Švedskem. Oba sta izrazila pripravljenost, da bi sprejeli ukrepe, s katerimi bi našli ustrezne rešitve za nadaljnji razvoj položaja in varstva naših delavcev, ki so začasno zaposleni na Švedskem in njihovih družin, ki živijo v Jugoslaviji.

Mednarodno pesniško srečanje

Zlati venec letošnjega mednarodnega pesniškega srečanja v Strugi, Makedonija, je letos prejel svetovno znani pesnik in obnem predsednik Senegala Leopold Senghor, ki se je osebno udeležil tega srečanja. Predsednika Leopolda Senghorja je ob prihodu v Jugoslavijo na Brdu pri Kranju sprejel tudi predsednik Josip Broz Tito.

Struških večerov poezije se je letos udeležilo več kot sto pesnikov, pisateljev in kritikov iz 30 držav.

Nova imenovanja

V zadnjem času sta prevzela delovne dolžnosti dva javna delavca iz SR Slovenije, ki bosta imela pri svojem delu brez dvoma tudi veliko stikov z našimi izseljenci v ZDA. Za novega konzula jugoslovanskega konzulata v Clevelandu je bil imenovan Stane Lenardič, novinar ljubljanskega dnevnika Delo, ki je s problematiko naših izseljencev dobro seznanjen, saj je vsa leta deloval tudi kot ožji sodelavec in član glavnega odbora Slovenske izseljenske matice ter tudi kot član uredniškega odbora naše revije.

Za strokovnega sodelavca v jugoslovanskem informativnem centru v New Yorku, ki deluje na področju ZDA in Kanade, pa je bil imenovan Boris Česen.

Umrli je Mitja Mejak

V Ljubljani je 28. avgusta v 50. letu starosti umrl znani slovenski kulturni delavec, novinar, književnik in kritik Mitja Mejak. Več let je bil urednik Mladinske revije, revije Sodobnost, dve desetletji pa urednik kulturnih in literarnih oddaj ljubljanskega radia. V zadnjem času se je zlasti uveljavil z dramatizacijami literarnih del za radijske in televizijske igre.

Mayor of Ljubljana feels at home here

By ELEANOR PRECH

The mayor of Ljubljana was in Cleveland to forge ties with a city that boasts almost as many Slovenes as his own, which is the capital of Slovenia in Yugoslavia.

Mayor Tone Kovič said he asked to visit Cleveland after taking part in the recent mayors' conference in Boston because he knew he would "feel at home here."

And, after a reception in Mayor Perk's office Friday, he carried home a plaque outlining plans for Ljubljana to be the sister city of Cleveland.

"Furthermore our city will take active part in your World Trade Conference next year," he promised.

"And we plan to send our cultural groups to participate in your bicentennial programs."

He stopped at the Cleveland Transit System offices to confer with Chairman Nicholas Bucur of the Transit Board and General Manager Leonard Ronis because "we too have transit problems."

He said the system in Ljubljana, an industrial and transportation center of about 500,000, is gradually being changed from street cars and trolley buses to buses only and that pollution is most feared.

He lauded the approval by Cuyahoga County voters of the 1% transit sales tax and compared it to a recent deci-

TRANSIT INFO — Mayor Tone Kovič of Ljubljana, the capital of Slovenia in Yugoslavia (seated, gets information on future transit plans from General Manager Leonard Ronis of the Cleveland Transit System.

Obisku ljubljanskega župana Toneta Koviča je posvetil precejšnjo pozornost tudi lokalni tisk. Na sliki: posnetek članka in fotografije v listu »The Cleveland Press«.

SODELOVANJE MED CLEVELANDOM IN LJUBLJANO

Predsednik ljubljanske mestne skupščine ing. Tone Kovič je kot predsednik stalne konference mest Jugoslavije vodil jugoslovansko delegacijo na 43. srečanju županov ameriških mest, ki je bilo v dneh od 5. do 9. julija 1975 v Bostonu. Kot povabljeni gostje pa so člani naše delegacije obiskali še Washington, Los Angeles in San Francisco. Te obiske je zanje organiziralo zunanje ministrstvo ZDA. V tretjem delu programa pa so imeli člani jugoslovanske delegacije na voljo še ogled mest, ki so jih še posebej zanimala. Tako je predsednik ljubljanske mestne skupščine ing. Kovič obiskal Grand Rapids in Cleveland- mesti, ki že imata trdnjšo povezavo z Ljubljano.

Osnovni namen pa je bil vsekakor obisk konference v Bostonu, na kateri je sodelovalo okrog 1500 predstavnikov ameriških mest, od tujih pa sta bili navzoči le delegaciji Jugoslavije in Sovjetske zveze. Vodji obeh delegacij sta imela možnost pozdraviti člane konference tudi na kosilu, ki se ga je udeležilo okrog 2000 oseb.

Iz resolucij, ki jih je sprejela ta konferenca, je možno ugotoviti, da se ameriška mesta srečujejo z mnogimi problemi, ki so podobna problemom naših mest, predvsem na področju financiranja komunale, prometa in zaščite okolja.

V Grand Rapidsu, Michigan, so ljubljanskega župana sprejeli zelo prijazno, saj sta obe mesti navezali stike že pred nekaj leti, ko se je začela oblikovati primerjalna študija med Grand Rapidsom, ki jo je delala tamkajšnja univerza »John Hopkins«, in Ljubljano; pri tej študiji sodeluje tudi Urbanistični inštitut Slovenije. Zelo koristni so bili tudi obiski predstavnikov tega mesta v Ljubljani. V Grand Rapidsu pričakujejo, da se bo dosedanje sodelovanje še poglobilo in da bo prišlo do formalnega potrjevanja sodelovanja.

Cleveland je od vseh ameriških mest prav gotovo že od davna najtesneje povezan z Ljubljano, saj živi v njem okrog 95.000 ljudi slovenskega rodu in njihovih potomcev. Tudi predstavniki obeh mest so že večkrat izmenjali obiske. Ob lanskoletnem obisku ing. Andreja Marince, predsednika slovenske vlade, pa je bila še zlasti izražena želja, da bi prišlo do tesnejše povezave med Clevelandom in Ljubljano. To željo so izražali tudi clevelandski Slovenci prek naših predstavništev. Tudi Ljubljana je poslala clevelandskemu županu Perku pismeno vabilo, da njegova delegacija obišče Ljubljano.

Tako je 25. julija 1975 v Clevelandu prišlo do podpisa protokola o sodelovanju med Ljubljano in Clevelandom, ki sta ga podpi-

Hon. Ralph J. Perk, župan mesta Cleveland, objavlja Proklamacijo o namenih sodelovanja in

Tonetu Koviču, Ljubljana

izroča to listino, v kateri je izražen namen, da se sprožijo in uresničijo naslednji načrti oz. programi:

1. da se pobratita mesto Cleveland in mesto, katerega župan je prejemnik te proklamacije; če pa takšni stiki med omenjenima mestoma že obstajajo, da se
2. izmenjajo obiski županov omenjenih mest;
3. se spodbudijo izmenjave študentov, učiteljev, znanstvenikov in oseb drugih poklicev;
4. se spodbudi izmenjava kulturnih programov;
5. se spodbudi izmenjava na področju tehnologije, znanosti in družbenih ved;
6. se pospeši izmenjava poslovnih programov;
7. se prizadeva za izmenjavo trgovinskih in kulturnih misij;
8. programi in načrti, ki jih vsebuje ta Protokol, naj bi prispevali k dobri volji, boljšemu razumevanju in miru v svetu ter k tesnejšim vezem med prebivalci obeh mest.

V potrditev omenjenih načrtov vpisujem na listino svoje ime in dodajam žig mesta Cleveland, Ohio dne 25. julija 1975.
Hon. Ralph J. Perk,
župan mesta Cleveland,
Ohio, Združene države Amerike

sala predsednik ljubljanske mestne skupščine ing. Tone Kovič in clevelandski župan Ralph Perk. Na srečanju so bili navzoči tudi nekateri Slovenci, ki zasedajo odgovorna mesta v upravi.

Še isti dan je intervjuval predsednika ing. Koviča znani radijski komentator Tony Petkovšek in clevelandske Slovence tudi prek radia seznanil z vsebino podpisanega protokola o sodelovanju med Ljubljano in Clevelandom.

Predsednik Kovič, ki je po vrnitvi v Ljubljano na tiskovni konferenci seznanil novinarje s programom in uspehi jugoslovanske delegacije v ZDA, je med drugim tudi povedal, da teko po vsej Ameriki že priprave za slovesno praznovanje 200-letnice ZDA, ki bo prihodnje leto. Tako načrtujejo v Clevelandu veliko gospodarsko razstavo, na kateri naj bi imela svoj paviljon tudi Slovenija. Clevelandski Slovenci pa še posebej želijo, da jih ob tej priložnosti obišče tudi kak narodnozabavni ansambel iz Slovenije.

MILA ŠENK

po domačih krajih

V Ljubljani bodo letošnjo jesen začeli graditi nov Karlovški most čez Gruberjev prekop Ljubljane. Novemu mostu in nadvozu nad dolensko železniško progo se bo moralo umakniti nekaj starih ljubljanskih hiš na tem območju. Tako bodo že pred začetkom gradnje porušili hišo št. 32 na Karlovški cesti in hišo št. 2 na Gruberjevem nabrežju. Zatem pa pride na vrsto še štirinajst hiš na desnem bregu, med temi bo padla kot »žrtev« novega mostu tudi staroznana ljubljanska gostilna pri Češnovarju, kjer so se nekoč radi ustavljali dolenski furmani. Karlovški most bodo predvidoma začeli graditi oktobra ali novembra. Z njim in z nadvozom nad železniško progo bodo zravnali nevaren ovinek ter premostili ozko grlo pri vходу v Ljubljano.

V Lendavi so začeli graditi nov zdravstveni dom, ki naj bi bil dograjen v prihodnjem letu. Sredstva za gradnjo so med drugim prispevale tudi delovne organizacije lendavske občine. Novi zdravstveni dom je v Lendavi zelo potreben, ker je sedanji preveč oddaljen in so prostori neprimerni za današnje potrebe zdravstvene službe.

V Podlipi pri Vrhniki so se 2. avgusta letos že petič zapored zbrali pri gostilni Jurca podlipski odseljenci, ki so za stalno zapustili svojo rojstno dolino in zdaj žive in delajo na Vrhniki, v Ljubljani ali kjerkoli v Sloveniji in drugod po svetu. Letos se jih je zbralo nad dvesto in so v družbi vaščanov, ki so jim pripravili tudi kulturno-zabavni program, preživeli prav prijeten večer. Ta vsakoletna srečanja prirejajo 2. avgusta v spomin na hudi čas med drugo svetovno vojno, ko je bila vas Podlipa 2. avgusta 1942 požgana.

Ponikva je po 77 letih dobila moderno osnovno šolo, ki je bila zgrajena iz solidarnostnih sredstev, katere so zbrali prebivalci Ljubljane. Šola je ljubljansko gradbeno podjetje Obnova gradilo leto dni, njena vrednost je okrog 15 milijonov dinarjev. Za Kozjance, ki jih je lani hudo prizadel potres, pa nova šola pomeni še veliko več.

Mariborsko Pohorje s svojimi gozdovi in svežim zrakom tudi v poletnih mesecih privlači domače in tuje obiskovalce, kako privlačna pa so zanje pozimi njihova raznolika smučišča, pa ni treba ponavljati. Na Arehu, sredi smrekovega gozda, grade nov hotel, ki bo, kakor računajo, pod streho do jeseni. Imel bo 25 sob s 75 ležišči, samopostrežno in klasično restavracijo, aperitiv bar in ostale prostore. Ob hotelu bodo postavili tudi vlečnico, Cojzarico. Nov hotel s 25 sobami grade tudi nasproti Ruške koče. Pod streho bo do zime. Tako vidite se naše Pohorje z vso vnemo že zdaj pripravlja na zimski obisk smučarjev.

Na Jesenicah so avgusta delavci jeseniške železarne, ki jih je skupaj kar 6300, zbrali na velikem zborovanju, na katerem so se spomnili treh pomembnih obletnic: 40-letnice velike stavke jeseniških železarjev, 25-letnice delavskega samoupravljanja in 30-

Ob tridesetletnici delovanja je predsednik republike Josip Broz Tito odlikoval plesni orkester RTV Ljubljana z redom dela z zlatim vencem za izredne uspehe pri razvijanju slovenske lahke in zabavne glasbe. Na sliki: predsednik republiškega komiteja za kulturo Andrej Ujčič izroča odlikovanje dirigentu Jožetu Privšku.

letnice osvoboditve. Ob tej priliki so izročili spominske plakete 421 delavcem kot priznanje za njihovo požrtvovalno in uspešno delo pri razvijanju in krepitvi socialističnih samoupravnih odnosov.

V Slovenskih Konjicah imajo posebnost. Pri Arzenškovih v Mlinški ulici imajo v lepo urejenem vrtu tudi nekaj palm. Ena od teh je zacvetela in nastavila plodove — banane, kakor da je sredi vroče Afrike. Seveda zaradi letošnjega hladnega in deževnega vremena plodovi ne bodo tako lepo dozoreli kakor v afriškem Sudanu, kjer je bil Arzenšek nekaj časa na delu.

V Hrastniku steklarna s svojimi izdelki vse bolj osvaja tudi tuja tržišča. Za letos so izračunali, da bodo izvozili vsaj za trideset odstotkov svoje letne proizvodnje, za prihodnje leto pa predvidevajo, da bi kar 35 odstotkov svojega dohodka iztržili v tujini. To bodo dosegli s tem, da bodo poleg dosedanjih trinajstih dežel, kamor svoje izdelke izvažajo, prodrli še na tuja tržišča. Med inozemskimi kupci je na prvem mestu ZR Nemčija, v zadnjem času pa steklarna vse več prodaja tudi v skandinavske dežele in po krajšem presledku v ZDA.

Na Gomili v Slovenskih goricah je turistično društvo v nedeljo 24. avgusta proslavilo 30-letnico osvoboditve in tristoletnico gojitve žlahtne vinske trte v teh krajih. Pri organizaciji prireditve so sodelovale tudi krajevne organizacije SZDL Juršinci, Tomaž in Bučkovci. Zbirališče je bilo popoldne pri razglednem stolpu na Gomili. Od tam je krenil sprevod kmečkih pridelovalcev do gostišča pri Žnuderlovih, kjer je bilo tekmovanje traktoristov. Zatem so se vsi skupaj povsneli na pikniku, kjer je igralo več domačih ansamblov. Za dober prigrizek je bilo poleg drugih domačih specialitet na voljo tudi prleške gibanice, da o dobri domači kapljici nihi ne govorimo. Dohodek od prireditve so namenili za asfaltiranje »vinske« ceste, ki jo grade od Juršincev proti Gomili.

V Trnovljah pri Celju je tamkajšnje prosvetno društvo »Zarja« v okviru celjskega občinskega praznika 20. julija uprizorilo ljudsko igro »Pod svobodnim soncem«, ki jo je po znanem Finžgarjevem romanu dramtiziral književnik Miloš Mikeln. Predstava, pri kateri sodeluje v glavnih, stranskih in skupinskih prizorih osemdeset nastopajočih, je bila dobro organizirana in je zelo uspela. Tu imajo poleg igralcev zasluge predvsem organizatorji, ki so se morali zares potruditi, saj je že samo to, da sredi poletne sezone dopustov obdrže skupaj kar

osemdeset ljudi, res skoraj neverjetno. Prosvetno društvo »Zarja« se je letos pomladilo s člani skupine »Hrast« s celjske gimnazije, ki je zlasti prispevala dobre recitatorje. Ti so v letošnjem jubilejnem letu nastopili že na številnih proslavah in prireditvah. Za igro »Pod svobodnim soncem« so se večer za večerom pripravljali dva meseca. Uspeh jim bo spodbuda za nadaljnje delo.

V Celju so v domu upokojencev z avgustom povišali cene oskrbe za 14,7 odstotka. Vzrok so podražitve živil in ogrevanje prostorov. Tako velja odslej bivanje in oskrba (bivanje, štirje obroki hrane dnevno, pranje in likanje perila in drugo) v enoposteljni sobi mesečno 2580 din, v dvoposteljni sobi pa 2460 din.

V Ločah pri Slovenskih konjicah so letos poleti pripravili kmečki praznik, ki bo prav gotovo mnogim udeležencem ostal v prijetnem spominu. Prireditev je bila pod pokroviteljstvom Kovaške industrije Zreče. Začeli so z medobčinskim nogometnim turnirjem, na katerem je tekmovalo sedem ekip. Zmagalo je moštvo sindikalnega športnega društva Prevoznik iz Celja. Nadvse privlačna je bila tudi razstava jedi iz kmečke kuhinje, pri kateri je s svojimi »izdelki« sodelovalo nad trideset žena in deklet. Pripravile so vrsto pravih kmečkih jedi, na katere smo že skoraj pozabili, pa še pestro zbirko raznih sladici, s čimer so pokazale, kaj vse znajo in zmorejo danes naše kmečke gospodinje. Osrednja prireditev je bila povorka s prikazom kmečkih običajev, pri kateri so sodelovali poleg Ločanov tudi prebivalci iz bližnjih krajev. Zatem so zaključili kmečki praznik s piknikom, na katerega so posebej povabili tudi naše delavce, ki začasno delajo v tujini in so bili takrat na počitnicah doma. Kar veliko se jih je zbralo iz raznih dežel in so skupaj z domačini prav veselo proslavili kmečki praznik.

V Murski Soboti gradijo eno najbolj sodobnih pekarn v Prekmurju. V njej bodo lahko spekli dvajset tisoč kilogramov kruha v štirinajstih urah. Pekarna bo veljala blizu dvajset milijonov dinarjev. S poskusno proizvodnjo pa bodo začeli, kakor računajo, sredi oktobra.

V Beltincih je bilo v avgustu peto srečanje folklornih skupin, na katerem je nastopilo devet skupin iz treh držav. Med temi sta veliko zanimanje vzbudila skupini iz francoskih mest Nimes in Avignon, ki sta zaplesali provansalske plesne. Bogat in pester program je zaključila domača skupina s spletom prekmurških narodnih plesov.

Motiv iz vasi Volče pod Doljanovim hribom blizu Postojne. Foto: Ančka Tomšič

V Pomurju so poplave letos povzročile za skoraj 30 milijonov dinarjev škode, tako je ugotovila posebna komisija, ki jo je imenoval izvršni svet SO Murska Sobota, ki je pregledala po poplavah prizadeta območja zahodnega dela soboške občine. Po ocenah strokovnjakov so bila najhuje prizadeta območja v ledavski dolini, dolini Lukaj potoka in dolini bodonskega potoka. V dolini pečerovskega potoka pa je voda odplavila precej gradbenega materiala, poginilo je tudi 3000 piščancev. Obenem je bilo ogroženih in poplavljenih 232 vodnjakov ter 5 zajetij za vaške vodovode. Tu so utrpeli največ škode kraji Skakovci, Krajna, Vanča ves in delno Domanjci.

V Tropovcih so se vaščani odločili, da bodo sami zgradili dvorano pri gasilskem domu, ker v vasi zelo primanjkujejo ustrezni prostori za razne prireditve in sestanke. Pri gradnji pomagajo s prostovoljnim delom gasilci, mladina, in ostali vaščani, saj bo dvorana koristila vsem organizacijam in društvom v tem kraju.

Mariborčani živijo tudi pod Himalajo. Ne verjamete? Mariborčan Danilo Breščak je nedavno prišel z družino na letni dopust pod Pohorje naravnost iz Pakistana, kjer je kot vodja komercialne službe mariborske Hidromontaže zaposlen že sedem let pri gradnji tamkajšnjega hidroenergetskega

objekta, ki je največji tovrstni hidroenergetski objekt na svetu. Gradnjo financira mednarodna banka. Glavni projektanti so Američani, izvajalci del pa poleg Jugoslovancev še Italijani, Zah. Nemci, Francozi, Švicarji in domačini. Objekt je dolg dobre tri kilometre in trikrat večji od znanega asuanskega jezusa. Z deli so začeli leta 1968, zaključili pa jih bodo, kakor predvidevajo, sredi leta 1977. Trenutno je pri gradnji zaposlenih 50 jugoslovanskih visokokvalificiranih delavcev, predvsem inženirjev in tehnikov. Iz Maribora se je tem pridružil tudi trideset njihovih družin. V Pakistanu imajo svoje klube, kino, igrišča za tenis. Otroci pa obiskujejo tamkajšnjo ameriško šolo.

Vinski sejem v Ljubljani

V zadnjih dneh avgusta so na Gospodarskem razstavišču odprli 21. mednarodni sejem vin, žganih pijač, sadnih sokov in vinogradniško-vinarske opreme. Na letošnjem sejmu je sodelovalo 378 razstavljalcev iz 25 držav. Med sodelujočimi državami so bile letos prvič tudi Tunizija, Japonska in Iran. Med drugim je bilo letos ocenjenih 771 vzorcev vina, od katerih je Jugoslavija prejela 50 zlatih, 162 srebrnih in 23 pisemenih priznanj. Naslov šampiona so prejela vina traminec — Slovin in Club Slovin iz Ormoža.

Približevanje visoko razvitim državam

S prihajajočo jesenjo se tako SR Slovenija kot na sploh vsa Jugoslavija vse bolj bližata prehodu iz sedanjega v naslednje srednjeročno obdobje. Preostali meseci letošnjega leta bodo zato še bolj kot dosedanj v znamenju tako obračuna in razčlenbe gospodarskih in družbenih dosežkov od leta 1971 dalje, kot tudi načrtov za gospodarjenje v naslednjih petih letih, torej do leta 1980.

Podatki za minula štiri leta ter za polovico letošnjega kažejo, da so delovni ljudje v naši državi v sedanjem srednjeročnem obdobju ob uveljavljanju samoupravljanja dosegli zelo pomembne rezultate tako v družbenem kot gmotnem napredku naše skupnosti. Dinamika gospodarskega razvoja ter velike spremembe v gospodarski in socialni strukturi naše družbe sta v tem času Slovenijo in Jugoslavijo uvrstili med dežele z najvišjimi stopnjami rasti.

Nekaj podatkov o rasti

Takšne stopnje rasti so bile v glavnih obdobjih tudi predvidene v družbenih planih za obdobje 1971—1975. Če se omejimo samo na našo republiko, lahko ugotovimo, da nam bo bilanca ob koncu sedanjega srednjeročnega obdobja prinesla za okrog 41 odstotkov večji družbeni proizvod. Velik delež pri takšni rasti družbenega proizvoda pripada industriji, ki je v petih letih svojo proizvodnjo povečala za 51 odstotkov. Če upoštevamo, da so sedemdeseta leta prinesla številne gospodarske težave svetovne narave in da je vse porajajoče krize občutilo in še občuti tudi naše gospodarstvo, potem so doseženi uspehi še toliko pomembnejši.

Seveda pa ob pregledovanju doseženih rezultatov kaže poleg količinskih sprememb upoštevati tudi kakovostne. Ob tem pa velja zapisati, da so bile le-te nekoliko manj izrazite. Za manj, kot smo predvideli, je, na primer, rasla produktivnost dela. Povečanje družbenega proizvoda na aktivnega prebivalca znaša le 27 odstotkov. Premalo se je povečal izvoz, premalo se je povečala gospodarnost, prepočasi se je modernizirala industrijska proizvodnja itd. Vse to, pri čemer smo v sedanjem srednjeročnem obdobju zaostajali za planskimi predvidevanji, pa ostaja zato pomembna naloga tako za zadnje mesece letošnjega leta kot za naslednje petletno obdobje.

Manj za osebno, več za družbeno blaginjo

Rezultati gospodarskih in socialnih prizadevanj kajpak niso sami sebi namen, marveč je njihov cilj omogočiti večjo blaginjo delovnih ljudi. Zato se velja podrobneje ustaviti prav pri tem, kako sta v zadnjih petih letih v Sloveniji porasla osebni in družbeni standard prebivalstva.

Če uporabimo le gole številke, lahko vidimo, da se je blaginja prebivalcev Slovenije od leta 1971 dalje povečala za 34 odstotkov. Spricho takšnega povečanja se je lahko povečala zaposlenost prebivalstva, pa tudi okrepil družbeni standard. Tako se precejšnja sredstva iz osebnih dohodkov delovnih ljudi prispevala poleg drugega k pospešeni stanovanjski gradnji, pa tudi k občutnemu izboljšanju položaja šolstva, zdravstva, otroškega varstva in drugega.

Stanovanjski primanjkljaj se je v zadnjem srednjeročnem obdobju v občutni meri zmanjšal. Zasluge za to gre pripisati zlasti intenzivni družbenopolitični akciji, ob kateri bo Slovenija dosegla zastavljeni program izgradnje 55.000 stanovanj.

Zapisati gre še to, da je družba ob takšni, pospešeni stanovanjski gradnji mislila tudi na tiste prebivalce, ki si sami ne bi mogli zagotoviti strehe nad glavo, in jim nudi tako imenovana solidarnostna stanovanja. Stanovanja, zgrajena s sredstvi solidarnostnih skladov v občinah, dobivajo delavci z nizkimi osebnimi dohodki, mlade družine in ostareli prebivalci, ki s svojimi osebnimi prejemki ob vse dražji stanovanjski gradnji ne bi mogli privarčevati dovolj denarja za nakup stanovanja.

Ob prizadevanjih za dvig družbenega standarda pa je, seveda, v sedanjem srednjeročnem obdobju nekoliko zaostala rast osebnega standarda prebivalcev. Na počasnejšo rast le-tega so poleg tega močno vplivali tudi hitro rastoči življenjski stroški. Zato so tako imenovani realni osebni dohodki na zaposlenega rasli med 1971. in 1975. letom v povprečju le po 0,5 odstotka na leto. Za prihodnje srednjeročno obdobje pa lahko iz doslejšnjih predvidevanj temeljnih organizacij združenega dela povzamemo, da računajo v gospodarstvu na okrog 5,7 odstotno letno rast realnih osebnih dohodkov na zaposlenega.

Ob prehodu v novo srednjeročno obdobje si velja ogledati tudi to, kako se je od leta

1971 dalje spreminjala struktura prebivalstva Slovenije. Iz podatkov je mogoče razbrati, da se je v precejšnji meri povečal delež aktivnega prebivalstva, ki znaša zdaj 48,5 odstotka. Po tem visokem odstotku je naša republika že na ravni, ki je značilna za razvite države. Če pa upoštevamo, da je v Sloveniji zaposlenih 76 odstotkov žensk med dvajsetim in tridesetim letom starosti, lahko celo ugotovimo, da tolikšne stopnje delovne aktivnosti žensk ne premorejo niti v industrijsko razvitih državah. Vsi navedeni podatki pa hkrati kažejo, da v Sloveniji delovnih rezerv tako rekoč ni več in da lahko tedaj pri zaposlovanju novih delavcev računamo le na letni naravni prirast prebivalstva — na priliv iz šol — in na delavce iz drugih republik in pokrajin.

Bolj kot zaposlovanje novih delavcev — le-to je bilo v vseh petih letih sedanjega srednjeročnega obdobja močno pretirano in smo tako zelo presegle predvideno stopnjo rasti zaposlenosti — pa je že srednjeročni družbeni načrt za obdobje 1971 do 1975 predvideval kakovostne spremembe v zaposlenosti. Z drugimi besedami bi morali do večjega družbenega proizvoda bolj kot s povečanim številom zaposlenih prihajati z boljšo organizacijo dela, z večjo delovno storilnostjo, z boljšo opremljenostjo delovnih mest — in za boljšo kvalifikacijsko strukturo zaposlenih. Tovrstna prizadevanja pa nam niso uspela v celoti, čeprav smo v zadnjih letih zajeli v razne oblike izobraževanja (tako zaposlenih kot šolske mladine) skoraj dvajset odstotkov prebivalcev in čeprav se je povečal delež kvalificiranih delavcev (na 29 odstotkov) ter delavcev s srednjo, višjo in visoko strokovno izobrazbo (na 20 odstotkov vseh zaposlenih). Toda še zmeraj nam primanjkuje strokovnjakov, še zlasti, na primer, strojnikov, elektrotehnikov, biokemikov, organizatorjev dela, informatikov, učiteljev in drugih. Za prihodnje obdobje predvidevajo, da bo na sploh potrebnih čimveč novih strokovno usposobljenih delavcev med vsemi zaposlenimi s sedanjih 46 odstotkov povečal na 52. Vendar ta številka ni povsem zanesljiva, saj predvidevanja organizacij združenega dela za prihodnje obdobje kažejo, da bo gospodarstvo leta 1980 še zmerom potrebovalo manj kot za polovico strokovno usposobljenih kadrov ter kar za

Pesem žanjic je izzvenela. Kakšen bo pridelek?

Foto: Janez Zrnc

dobro polovico nekvalificiranih, nepriučeni in priučeni delavcev. To pa so, seveda, dokaj neugodna predvidevanja, pa bo zato potrebno v nastajajočih srednjeročnih načrtih vsa tovrstna vprašanja še dobro obdelati in predvideti možnosti za bolj spodbudna gibanja.

Socialna varnost

Nekaj besed velja ne nazadnje zapisati še o tem, kako se je v zadnjih petih letih okrepila socialna varnost delovnih ljudi in občanov, v čemer se po svoje močno odseva izboljšanje družbenega standarda prebivalstva. Za vse oblike družbenega standarda, ki so ključnega pomena za krepitev socialne varnosti delovnih ljudi, je za obdobje od leta 1970 značilno pospešeno prehajanje na nov sistem samoupravnega urejanja odnosov na vseh področjih družbenih dejavnosti. Kot prvo od teh dejavnosti velja morebiti omeniti otroško varstvo, ki je tolikanj pomembnejše prav zato, ker je v naši republiki vse več zaposlenega prebivalstva, in še zlasti zato, ker je med zaposlenimi močno poraslo število žensk. Uspehi, doseženi na tem področju, sicer niso tako veliki, da nam poslej ne bi bilo potrebno še dalje intenzivno skrbeti za to področje. Toda kljub temu je pomemben dosežek, da imamo, na primer, več kot sedemnajst odstotkov vseh predšolskih otrok vključenih v dnevno varstvo in da imamo zanje v vzgojno varstvenih zavodih na voljo okrog 35.000 mest.

Več kot tretjino teh mest, torej okrog 12.000, smo jim zagotovili v zadnjih petih letih.

K poglavju o socialni varnosti pa je potrebno pripisati tudi podatek, da nam je v Sloveniji v zadnjih letih uspelo vsem prebivalcem zagotoviti zdravstveno zavarovanje, pa tudi to, da okrog 260.000 otrok delavskih staršev ter okrog 15.000 otrok iz socialno šibkih kmečkih družin prejema gmotno pomoč za preživljanje in vzgojo.

Lahko bi zapisali še vrsto dosežkov na drugih področjih. Velike naložbe so tako, na primer, šle v zadnjih letih tudi za razvoj zdravstvene službe. S tem se je izboljšala zdravstvena oskrba prebivalstva, po kateri se more Slovenija že primerjati z visoko razvitimi deželami, saj premore sedem standardnih postelj v bolnišnicah na 10.000 prebivalcev ter po enega zdravnika na 730 prebivalcev.

Uresničiti vse zastavljene naloge

Srednjeročno obdobje, ki se bo končalo decembra letos, je prineslo vrsto uspehov, pa tudi izkušenj, ki jih bo mogoče s pridom uporabiti tako pri načrtovanju razvoja v naslednjih petih letih, kot tudi pri samem praktičnem izvajanju sprejetih načrtov. Družbeni razvoj bo v tem, novem obdobju stremel zlasti za tem, da bi uveljavili socialistično samoupravljanje, dosegli stabilno rast življenjske ravni prebivalstva, stabil-

nejši in dinamičnejši gospodarski razvoj, da bi pospešili menjavo in sodelovanje s tujino, zagotovili enakomernejši razvoj vseh varnost idr. Naštete temeljne razvojne naloge kajpak ne bodo nove, marveč nadaljevanje dosedanjih, kot bo po svoje prihodnje srednjeročno obdobje na sploh slonelo na tem, da si bomo prizadevali do konca izpolniti vse tiste naloge, ki nam jih doslej ni uspelo v celoti. Da zastavljene naloge ne morejo in ne smejo oditi v pozabo, ne da bi jih dosledno uresničili, pa priča tudi akcija za uresničitev letošnje resolucije o družbenoekonomskem razvoju Slovenije. To akcijo so družbenopolitični dejavniki sprožili sredi letošnjega leta, ko so polletni podatki nakazovali možnost, da ne bi uresničili vseh nalog, ki smo si jih zastavili za letos, zlasti pri ekonomskih odnosih s tujino, na področju cen in naložb, pri izboljšanju likvidnosti gospodarstva, na področju osebnih dohodkov idr.

Akcija na vseh ravneh našega družbenega življenja je pokazala, da je marsikje mogoče doseči ugodnejše rezultate tudi ob slabih pogojih gospodarjenja, če je za to dovolj skupnih prizadevanj in smotrnega dela. Uspehi te akcije, ki naj pripomore k zmanjšanju razmeroma hude inflacijske stopnje in k stabilizaciji gospodarstva pa bodo po svoje prav gotovo nakazovali možnosti za to, kako uspešno bomo izpolnjevali naloge v prihodnjem srednjeročnem obdobju, ki se bo začelo z Novim letom 1976.

J. O.

Oktobrske radosti Beograda

Kaj sploh predstavlja trideset let v življenju nekega mesta? Pogosto skoraj nič. Saj so minila desetletja, ko se zdi, da se ni zgodilo ničesar, obstajajo mestne kronike, ki so sestavljene iz praznih, nepopisanih listov. Za Beograd ne bi mogli reči tega. Saj ko bi danes iskali vidne ostanke njegove preteklosti, jih ne bi našli veliko, vsaj ne v tistem pomenu, kot jih imajo nekatera druga mesta, znamenita zaradi svoje starožitnosti. Beograd je namreč v vsej svoji dvatisočletni zgodovini doživel preveč uničenj, ki mu nikoli niso pustila, da bi ohranil svojo prvotno podobo. Njegovi novi prebivalci so vedno prihajali na razvaline in začenjali na njih graditi mesto po svoje ter mu dali tudi svoje ime. Mesta, ki so bila zgrajena bolj odmaknjenih krajih, so imela več sreče. Življenje v njih je teklo nemoteno, eno zgodovinsko obdobje je predajalo roko drugemu. V Beogradu pa — kar so zgradili Kelti, so zrušili Rimljani, kar so zgradili Rimljani, so

uničili Barbari, kar so zgradili Bizantinci, so zrušili Slovani in Madžari. Iz srednjeveškega madžarskega in srbskega mesta so naredili Turki značilno vzhodnjaško »varoš«, o kateri danes skoraj ni več sledu... Resnično, zadnjih enaintrideset let je v življenju Beograda, od tistih mračnih oktobrskih dni štiriinštiridesetega leta, ko so bile ulice prepolne vonja po eksplozivu, do danes, je najbogatejše, najsvetlejše in tudi vsebinsko najbolj polno obdobje tega mesta. V teh treh desetletjih se je zgodilo v mestu in okrog njega več, kot se je dogajalo v več preteklih stoletjih. V preteklih enaintridesetih letih je bilo v svobodnem Beogradu zgrajenih več desetih šol, več univerzitetnih poslopij, znanstvenih, kulturnih, zdravstvenih, socialnih in drugih ustanov, vrsta velikih športnih objektov in otroških igrišč. Zrasle so nove mestne četrti, parki, trgi. Zdi se nam, da Beograd še nikoli ni bil tako lep,

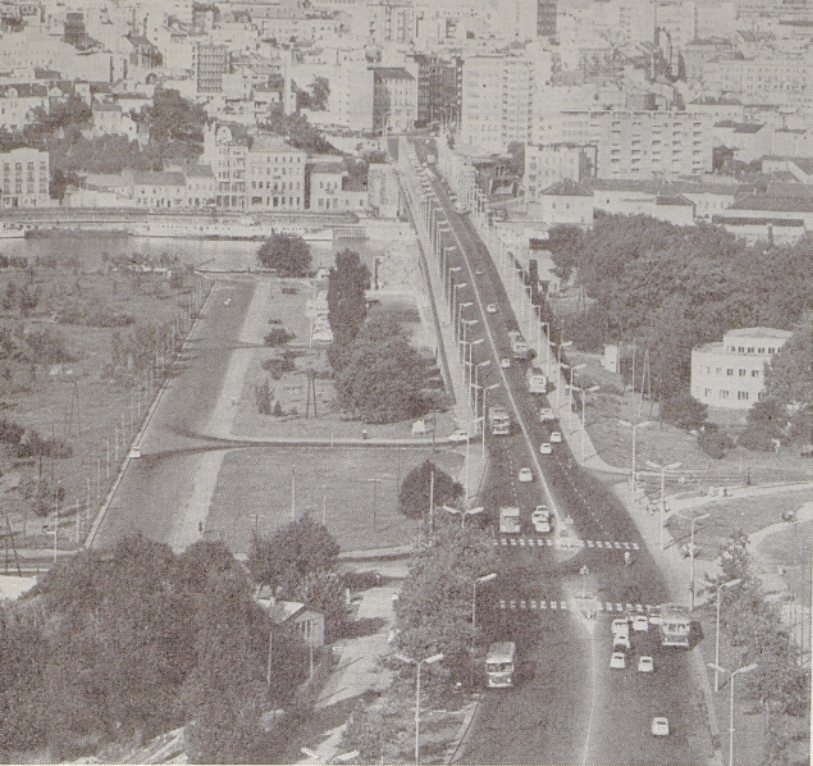
kot je zdaj, na svoj praznik. Palača »Albanija«, predvojna beograjska znamenitost, je danes kot pritlikavec med nebotičniki, ki so zrasli vsepovsod naokoli, pod zemljo, na Terazijah, pa je nastalo pravo miniaturno mesto. Prelepo speljana križišča modernih mestnih obvoznih cest, ki jih popularno imenujejo »pentlje«, dajejo mestu še bolj svetovljanski videz. Nežni skok »gazele« prek Save je izviren in arhitektonsko izredno eleganten — takega mostu nima ne Stockholm, ne Pariz, ne Praga.

A šele ko pogledamo v čudoviti svet števil, v »osebno izkaznico« našega glavnega mesta, naletimo na prava presenečenja. Preteklo obdobje namreč predstavlja razdobje živahne komunalne in stanovanjske izgradnje. V Beogradu je bilo po vojni zgrajenih 150 tisoč stanovanj, katerih skupna površina znaša okrog 8 milijonov kvadratnih metrov. Za zdravje Beogražanov danes skrbi 3.800 zdravnikov, kar je samo v primerjavi z letom 1965 porast za 54 odstotkov. Prav tako je v tem mestu ob izlivu Save v Donavo danes 167 osnovnih šol, ki jih obiskuje okrog 130.000 šolarjev, 102 srednji šoli z okrog 65 tisoč dijakih, beograjska univerza, ki ima 24 fakultet, pa zajema 80 tisoč študentov, s čimer je Beograd postal eno izmed največjih univerzitetnih središč na svetu... Beograd ima tudi 125 knjižnic, 74 znanstvenih ustanov, 30 muzejev in galerij, dvanajst gledališč, od katerih je 6 poklicnih, in 50 kinematografov. V eni sezoni obišče gledališče milijon obiskovalcev, kino pa okrog 15 milijonov gledalcev. Po beograjskih ulicah se danes prevaža 300 tisoč registriranih motornih vozil, v mestu je 150 tisoč telefonskih naročnikov. A pustimo številke, ker bi nas odpeljale predaleč, in se vrnimo k beograjskim oktobrskim barvam, k radostim. V kateri ulici, na katerem kraju je treba doživeti to mesto, ki je za hip podobno staremu vojščaku, okinčanem z orožjem in z medaljami, za hip pa romantičnemu Prometeju z njegovim upornim odnosom do življenja?

Kje naj iščemo pravo lepoto Beograda v teh barvitih oktobrskih dneh? Ali tam, kjer je zgodovina, preteklost, ali tam, kjer je sedanjost? Kam naj gremo, kaj naj izberemo za ta jesenski večer? Ali Terazije, ta simbol Beograda, njegov poslovni in trgovski center? Saj vas ob kaki Prizrenski ulici, vsej vijugasti in razdrapani, kjer čas še ni zrušil

Pogled na bulevar revolucije
in trg Marxa in Engelsa

Novi savski most s panoramo Beograda.

Pogled s Kalemegdana na ustje Save in Donave. V ozadju Novi Beograd.

vseh starožitnosti, ob kaki Balkanski ulici z njenimi malimi trgovinicami, pričakajo na Terazijah barve velemesta — sodobna arhitektura, moderne izložbe, bleščeči neonski napisi, majhni bistroji in vrvež poslovnih ljudi.

Ali Skadarlijo — ime, ki ima isti pomen kot Plaka v Atenah, Soho v Londonu, Montmartre v Parizu ali Via Veneto v Rimu. Skadarlija, to je pravzaprav ena sama zavita Skadarska ulica, tlakovana s kamnitimi ploščami, z ljubkimi ostanki balkanske arhitekture, prežeta z vonjem, ki se razširja z raznjev, v kateri vse vrvi od veselja, živahnega razpoloženja, ob sentimentalnih starih melodijah. To je kraj, kjer je še čuti čas naših dedov in starih fijakarjev, tu se sestajajo bohemi in pesniki, tu je revija oblačil iz preteklosti, revija nemih filmov in kratkih Nušičevih skečev, romantika torej, kakršne ni niti na koncu sveta.

Morda pa bi za trenutek pustili vse te velemestne barve, moderne izložbe in male fontane, pustili vso beograjsko romantiko, tudi ulico, ki vas vrača v preteklost, in bi stopili na Kalemegdansko teraso, pod Meštrovičevega »Zmagovalca«, ker se vam le od tam ponuja fantastičen pogled: spodaj mala »kapija« (vrata), Nebojšina kula in bogradska trdnjava, onstran pa bela reka novega mesta, ravnega in širokega Novega Beograda.

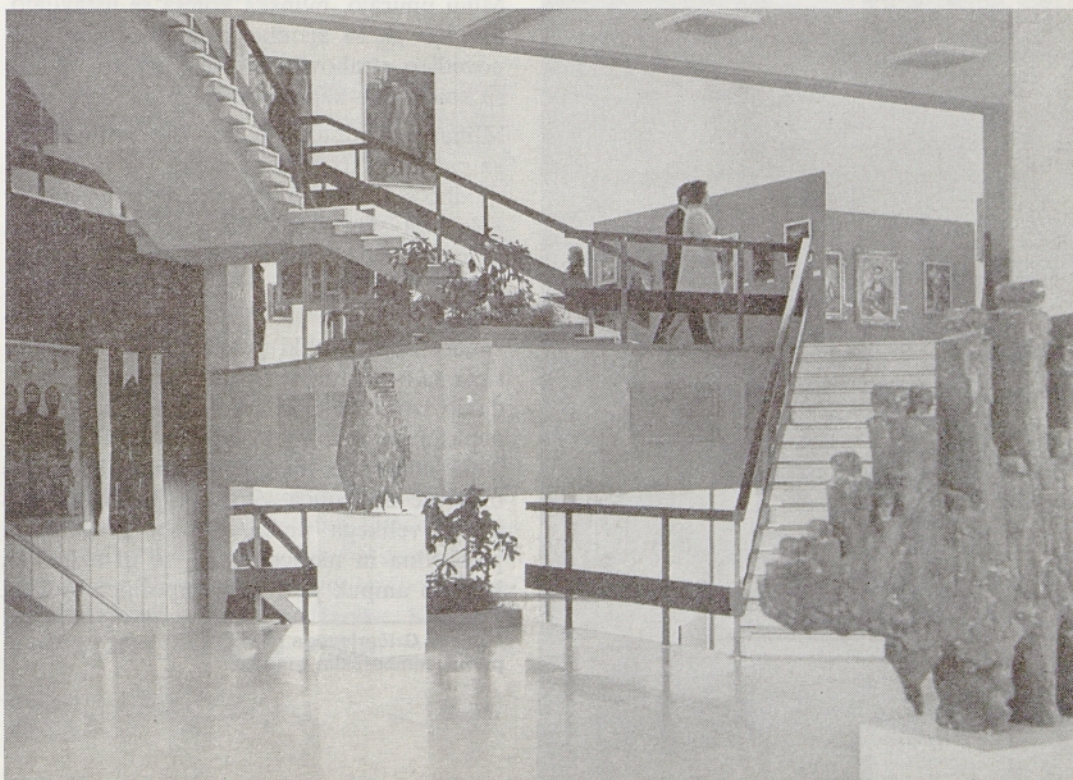
To mesto na drugi strani je zraslo na pesku, v močvirju, ki je bilo nekdanje leglo komarjev in lovišče za divje race. Zraslo je takrat, ko je bilo treba prostor za domove novih Beo-

grajčanov, ki jih je iz leta v leto več. Beograjčani so se že tako navadili na Novi Beograd, da niso več presenečeni, ko slišijo, da tod živi preko 200.000 ljudi, da imajo malčki tam dovolj šol, da imajo gospodinje dovolj samopostrežnih trgovin, da pride na enega prebivalca po 30 kvadratnih metrov površin, da so tam kinematografi, lutkovno gledališče, pošte, banke, hoteli, da raznolikost okolja oplešujejo še številni curki vode na lepo oblikovanih fontanah.

Pa vendar se nam zdi, da Beograd lahko najboljše doživiš med sprehodom — med hojo po ulicah in bulevarjih, prek parkov, med ogledovanjem izložb, v odprtih restav-

racijah s pisanimi dežniki, v neposrednem stiku z gledališči in kini, med sprehodi ob obeh rekah. To je najboljši način, da doživiš tisto, o čemer se toliko govori, da se občuti značilno mestno vzdušje. Morali bi se srečati z vsemi tistimi, ki soustvarjajo to vzdušje — s prodajalci, študenti, delavci, prometniki, otroki, pismonoši, taksisti, učiteljicami, frizerji . . . Le tako lahko srečamo tisto čudovito neposrednost, ljubeznivost, pristrčnost, odprtost in gostoljubje vsakega Beograjčana — morda najlepše vrednote mesta na Savi in Donavi.

NIKOLA KORBUTOVSKI

Motiv iz Galerije sodobne umetnosti.

Lepotica žene mline

Po domače pravijo mlinarju v Podbukovju »Pri mlinarju«. Pred dvema letoma nama je mlinar Janez Strah, takrat 71-letni možakar, pokazal, kako dela njegov mlin na štiri tečaje. V Podbukovju je bil mlinar že Strahov oče, ki je umrl 1917. Spustili smo se v temnačno klet, med mlinske kamne.

Strah je prijel za škaf in vlil koruzo v grap, potem pa je stopil ven na sonce in odprl zapornico, da voda priteče po koritu in po žene kolo. Žito se že tare med kamnoma. Rink na notranjem obodu kamna ima tri zareze, vanje se zadevajo klinci in tresejo korito, iz katerega padajo koruzna zrna med kamna. Pod lesom je sito, ki loči delo: moka gre skozi sito, gres ali otrobe pa vrže v škaf. Zunaj pokaže mlinar na krivine, štiri kose lesa, ki tvorijo obod mlinskega kolesa, dve metarugi iz hrastovih (lahko

tudi bukovih) debel in 32 lopat, ki zajemajo vodo. Lopate so navadno bukovе, krivine pa hrastove. Potem pogleda in prime vreteno. Kdo ve, kolikokrat je že gladil ta les.

Os, ki ji pravi štekclj, obrača na istem vretenu še palčno kolo, ki vrti preslico. Preslica ima železno štango in šest nalog, drenovih klincev. Tako se vrti kamen.

Tako je še vse po starem v nekaterih mlinih na Krki, pravzaprav v vseh tistih mlinih, ki se niso modernizirali na valjčke ampak meljejo še na stari način. Res je, da meljejo vedno bolj poredko — pri Strahu so na primer včasih mleli noč in dan, zdaj pa le še nekaj mernikov na dan. Delo jim jemljejo valjni mlini, ki lahko zmeljejo moko lepše, še bolj pa preusmerjeno življenje ljudi ob Krki, ki ne nosijo več mlet ampak raje kupejejo kruh...

Krka je gnala 68 mlinov, žag in elektrarn. Veliko mlinov je že opuščenih, med njimi tudi taki mogočni, kakršen je bil Seidllov v Novem mestu. Dogaja se že, da iz nekdanjih mlinov nastajajo vikendi. Stari, ki so bili zastrupljeni z mlinarstvom, se še oklepajo mlinov, vendar pa za njimi skoraj ni nikogar več, ki bi še bil pripravljen delati v mlinu. Tako počasi umirajo mlini na Krki, ki zapuščajo za sabo bogato zgodovino, nešteto zgodb...

Največi mlin na Krki je bržčas iz 18. in začetka 19. stoletja, gotovo pa so bili na Krki mlini že ob koncu 13. stoletja, saj se v tistih časih omenjajo v listinah mlinarji kot nje mlinov, kakršnega je mogoče videti ob Krki, so poznali že v starem Rimu!

Mlini umirajo, mlinska kolesa se ustavljajo, ostajajo pa še zgodbe iz starih časov, pripovedi o strahovih, spomini na dni, ko so se kolesa kar naprez vrtela...

Mlinar v Podbukovju ima tak priimek, da ga pač ni težko vprašati o tem, ali ve kakšno zgodbo o strahovih. Povedal je tole zgodbo: »Večkrat sem slišal, da so se v nekaterih mlinih prikazovali strahovi umrlih gospodarjev, tako kot so se v gradovih prikazovali strahovi umorjenih. Med mlinarji je bilo znano, da na veliki petek ne smemo mleti, sicer se boš zameril Bogu. Pripovedovali so, da je izpod mlinskih koles tistega, ki tega nepisanega pravila ni spoštoval, tekla kri. Neki mlinar je imel pomočnika, ki mu je bilo več do poliča vina kot pa do spoštovanja velikega petka. Da bi prislužil ta polič vina in merico moke, se ni oziral na izročilo ampak je dvignil zapornice tudi na

ta dan. Gospodar, ki je to videl, je brž ujel podgano in jo skrivaj vrgel med mlinske kamne.

Ko je pricurljala kri, je pomočnika kar vrglo skozi vrata in bliskovito je zaprl zapornice, da so se kolesa škripaje ustavila. Odtlej na veliki petek ni nikoli več mlet.

Baje je strašilo tudi v mlinu na Dvoru. Pripovedovali so, da je tam včasih sam hudič mlet s številkami. Ropotalo je, da so se vsi tresli in izpod kamna so padale številke. Toda mlinar in pomočnik se nista bala. Skrivaj sta oprezala, kakšne številke je zmlet repati in potem sta na loteriji stavila na tiste številke. Ne ve se, če sta kaj zadela.»

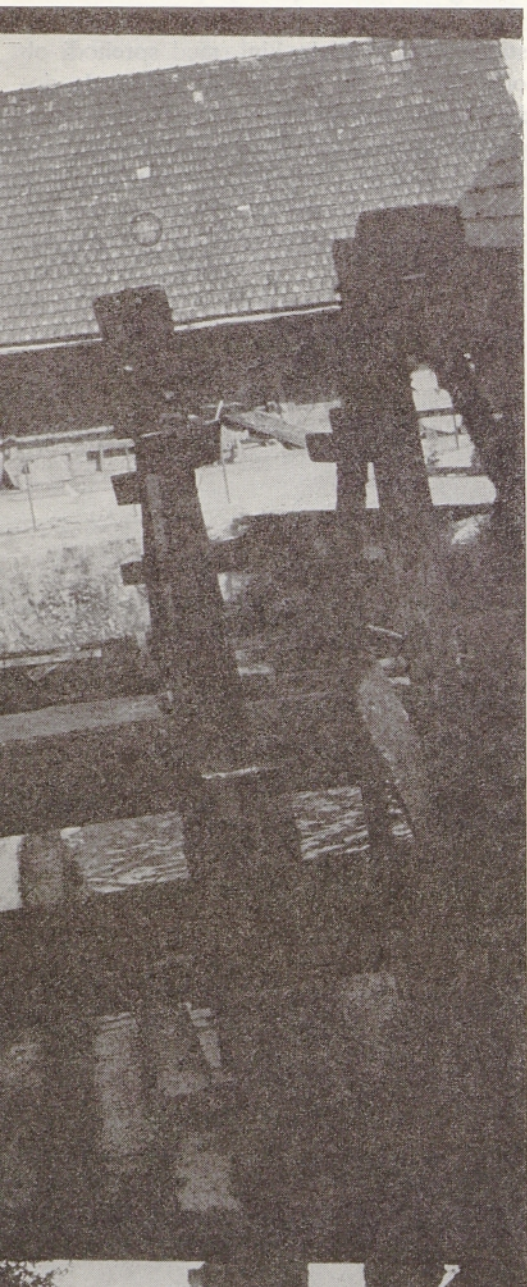
»Pri Andrejkotu« v Zagradcu, v mlinu, za katerega nekateri trdijo, da je star vsaj 800 let, sva se pogovarjala z mlinarjem Jožetom Hrovatom, morebiti edinim mlinarjem na Krki, ki ni hkrati tudi lastnik mlina. Ta je povedal zgodbo iz leta 1925, ko je še mlet v Žužemberku: »Tisto leto je umrl mlinarski gospodar v Zagradcu. Moralo je biti tisti večer, ko so ga zakopali, a prisegel ne bom. Lahko je bilo tudi noč ali dve pozneje. Ob enajsti uri zvečer je začelo tako pokati, da so najprej mislili, da je prišla velika voda in bo mlin odneslo. Pokalo je eno uro, kot bi se kolesa in vse, kar je lesenega, hotelo zlomiti. V mlin nisem šel. Pravijo, da se je kazal mlinarjev duh...

Bržkone bo tako, kot je rekel moj gospodar: »Nikoli ne smeš preveč jemati!« In to so najbrž počeli v tistem mlinu, zato mlinarjev duh ni imel miru. Ker niso vedeli, kaj storiti, in ker so se bali, da bo duh vsak večer tako rogovili, so šli vprašat župnika za svet. Ta pa jim je rekel, naj meljejo eno leto zastonj, naj ne vzamejo nobene merice za plačilo.

Tako pa ni bilo mogoče, saj živeti je tudi treba!

Kolikor vem, so potlej tako naredili, da so obrnili, da je namesto v mlinu strašil v hosti. V mlinu pa je bil mir!«

»Pri Malenskih« v Bregu — na istem jezu je na levem bregu Krke še en mlin, ta je pa že v Drašči vasi v novomeški občini — sva izvedela, kako so enkrat mleli tudi na veliki petek: »Nekoč je nekdo na veliki petek v naš mlin prinesel koruzo in prosil naj mu jo zmeljejo. Mlinar ni hotel, ker ni na veliki petek nikoli mlet. Oni pa je toliko časa tiščal vanj, da je mlinar rekel, naj gre vprašat župnika. Ker je ta dovolil, je res zmlet tistih nekaj mernikov in takoj spet ustavil kolo. To je bilo prvič in zadnjič, da je naš mlin mlet na veliki petek.«

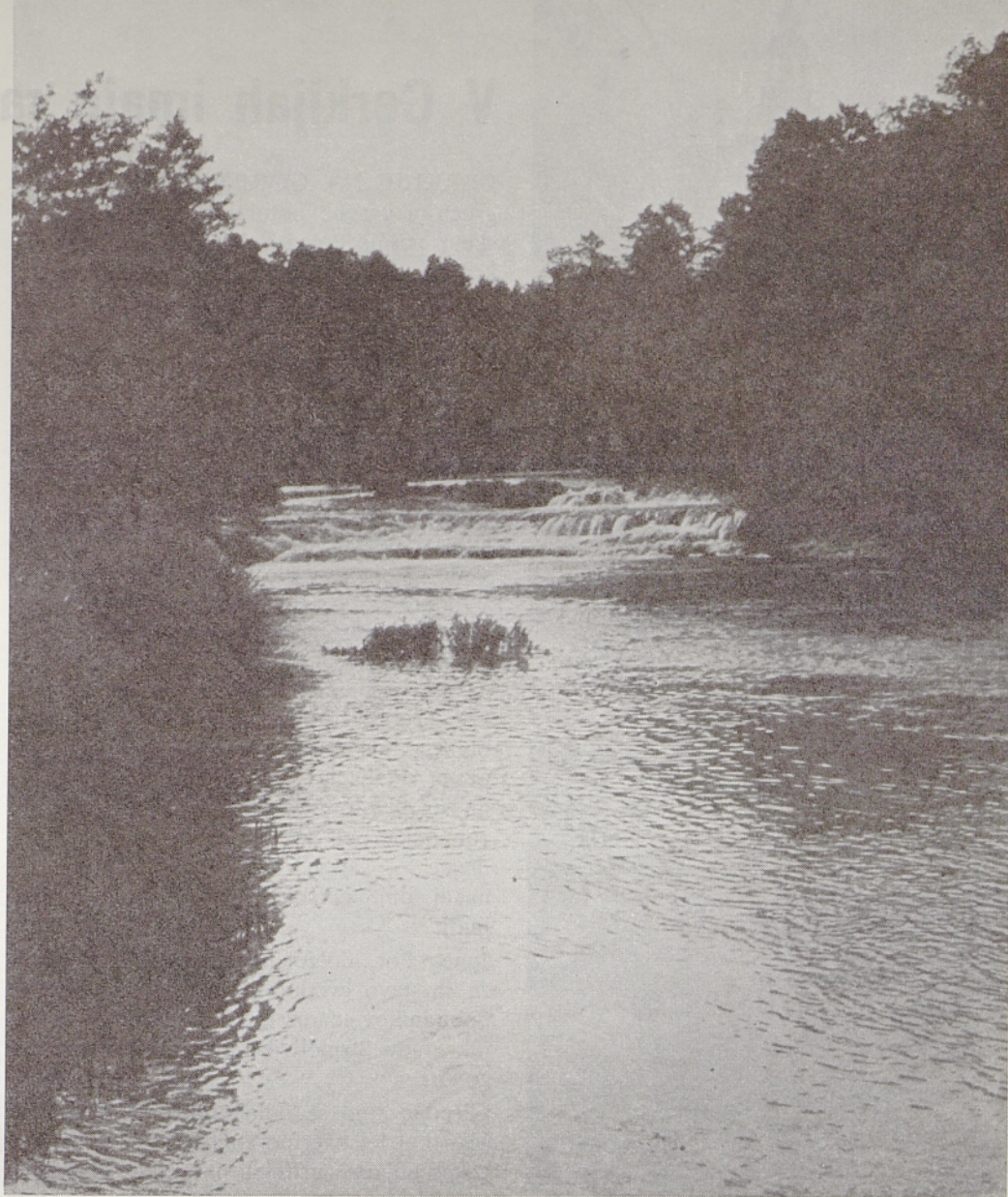
Eden izmed štirih žužemberških mlinov je »Pod gradom«, kjer je lastnik Jože Gričar. Njegova mlinska kolesa so se že ustavila. Gričar je v ta mlin prišel pred vojno, prej je mlel v številnih drugih mlinih. Danes je star 72 let: otroci so po službah in nihče ne bo prevzel očetove obrti. Gričar ve za zgodbo o hudiču — mlinarjevem pomočniku: »To je bilo v času, ko sem še mlel v Podborštu. Okoliški kmetje so pripovedovali, da je v tistem mlinu mlel sam hudič. Edini pogoj, da je prišel pomagat mlinarju, je bila merica vina. Če so prinesli z žitom tudi dobro vino, je prišel hudič in tako hitro zmllel, da so se vsi čudili. S tako razlago je bil zadovoljen tudi mlinar, ki je rad popil kozarec preveč.«

Zdaj, ko umirajo mlini in jih izpodrivajo tisti na valjčke in ko poskušajo delati celo take na turbine, se pozabljajo tudi stari domači izrazi za posamezne dele v mlinu in izrazi za domače orodje, prav tako pa se pozablja tudi zgodbe o strahovih in nenavadnih doživetjih v mlinih.

Nekdaj romantična in tudi čaščena Krka izgublja svoje mike: umirajo mlini, a tudi za turiste ni več tako privlačna. Industrija jo onesnažuje, da skoraj ni več primerna za kopanje, industrijske odpadke pa škodujejo tudi ribjemu zarodu. Lepotica voda, ki je prav zaradi svojih rakov in rib slovela daleč po svetu, zdaj ni več prava lepota.

Koristno je, da so začeli graditi čistilne naprave. Narediti jih bo treba kar najhitreje, če hočemo obdržati lepoto. Za mline pa je prepozno: njih je povozil čas. Mlini na Krki pripadajo zato že preteklosti. Tisti, ki danes še stojijo, so bolj spomin na stare čase kot resničnost.

A. BARTELI
J. SPLICHAL

Krka — kakšna bogastva še skriva v sebi?

Foto: Jože Splihal

Jeseni: mariborsko letališče

Dela pri gradnji novega letališča v Slivnici pri Mariboru gredo h koncu. Skupna dolžina pristajalne steze bo 2.500 metrov, tako da bodo lahko pristajala letala tipa DC-9. Obenem s pristajalno stezo gradijo tudi druge letališke objekte.

Predvidevajo, da bo večji del prometa na mariborskem letališču čarterski, računajo pa tudi na redne linije z Beogradom, Splitom in Dubrovnikom.

Tudi pocenitve

Zvezni izvršni svet je sredi poletja začel s široko akcijo za pocenitev nekaterih izdelkov, katerih cene so v zadnjem času prekomerno narasle. Tako se bodo ali so se že pocenili nekateri izdelki tekstilne industrije, izdelki iz gume, pohištvo, električna energija ter nekateri izdelki iz papirja in celuloze. Do teh pocenitev je prišlo zaradi zmanjšanja zveznega prometnega davka.

Namen teh pocenitev pa je zaščita življenjske ravni prebivalstva.

Turistični velikani

Med stotimi največjimi hotelsko-turističnimi podjetji na svetu je tudi pet jugoslovanskih. Na 35. mestu je Plava laguna iz Poreča, ki ima 12 hotelov in 6600 postelj, na 65. mestu je hotelsko-turistično podjetje Dubrovnik s 24 hoteli in 3500 posteljami, na 74. mestu je Brodokomerc z Reke, Kvarner-ekspres je na 78. mestu, Alva iz Budve pa je na 81. mestu.

Jugoslovanski naftovod v letu 1978

Spomladi prihodnjega leta bodo predvidoma začeli graditi jugoslovanski naftovod od Omišlja do Pančeva oziroma Lendave. Naložba za prvo fazo gradnje bo znašala 400 milijonov dolarjev. Gradnjo bodo sofinancirali Češkoslovaška, Madžarska, Kuvait in mednarodna banka za obnovo in razvoj,

vse pa kaže, da bo pri gradnji sodelovala tudi Libija. Jugoslovanski naftovod bo četrtri v Sredozemlju.

Gorenje, uspešen kolektiv

Tovarna gospodinske opreme Gorenje iz Velenja pokriva več kot polovico jugoslovanskih potreb po izdelkih »bele tehnike«, obenem pa se uveljavlja tudi na tujih trgih. O tem smo poročali že večkrat, tokrat pa naj omenimo, da so delavci Gorenja zelo uspešni pri inovacijski dejavnosti. Tako imajo tudi v tujini registriranih več patentov, s čimer pa seveda predvsem matični tovarni prihranijo veliko denarja. Kot zanimivost naj omenimo, da je neki delavec Gorenja izumil nove konstrukcije TV kaset, pri katerih izdelavi je kar 43 odstotkov prihranka. V petih tujih državah je Gorenje tudi registriralo svoj patent pralnega stroja, ki ne potrebuje vodovoda. Tak stroj izdeluje na svetu le velenjska tovarna.

V središču Cerklj.

Na razstavi cvetja v cerkljski osnovni šoli.

Ivana Boljka

V Cerkljah imajo radi rože

CERKLJE NA GORENJSKEM, je velika gručasta vas ob potoku Reki na Cerkljanskem polju. Poleg Šenčurja je to največji kraj med Kranjem in Kamnikom. Do tod je asfaltirana cesta, ki se pri Visokem odдели od ceste Kranj—Jezersko. V novjšem času pa je vse več asfalta in vse več hiš — saj postajajo Cerklje znamenit turistični kraj z blago gorsko klimo in izredno lepo okolico — posebno še, če pomislimo na Krvavec in na neposredno bližino letališča Brnik.

Svojevrsna posebnost Cerklj na Gorenjskem pa je vsakoletna razstava cvetja, ki spominja na praznično in slovesno vzdušje. Cvetlice pa so vsepovsod na oknih in ob cesti in na vrtovih in vrtičkih in v gozdu in na gori (omenimo naj samo krvavške murke). In to cvetje in zelenje je prava poletna blažina, nekakšna široka ponjava ali preproga stkana iz tisoč cvetic, ki polnijo vse možne prostore v osnovni šoli in so prava romarska pot za mnoge Slovence in zamejce — saj je razstavo, ki je trajala le nekaj dni, obiskalo preko petnajst tisoč ljudi.

Janez Por, dolgoletni predsednik komisije za razstavo cvetja v Cerkljah ter eden od pobudnikov te razstave, drugače pa upravnik gradu Strmolj je bil pripravljen na pogovor:

»Predno smo se odločili za razstavo, smo že nekaj let načrtno sodelovali z domačimi gospodinjami, prirejali interna tekmovanja v urejanju vrtov in fasad in na ta način pripravili osnovo za sedanje veliko zanimanje za cvetice.

Tradicija je stara že petnajst let in letošnja deveta razstava kaže nesporen napredek v popularizaciji okrasnih rastlin, tako da

lahko govorimo o vse večjem deležu občanov pri razvoju domačega turizma.

Naše turistično društvo, ki prireja to razstavo, sodeluje s sedmimi krajevnimi skupnostmi, vključeni pa smo tudi v širši projekt Krvavca, turističnega centra naše regije, od katerega si v bodoče veliko obetamo. V načrtu je tudi nov rekreacijski center s hotelom in bazenom, ki naj bi cerkljansko območje še poživil in za katerega naj bi bil investitor letalski center Brnik.

Letos je sodelovalo na razstavi prek sedemdeset gospodinj in lovcev domače lovske družine. Sodelovali pa so še: Vrtnarija zlato polje — Kranj, Arboretum — Volčji potok, Ljubljanske cvetličarne, Pogačar Jože iz Kamnika, ki na poseben način v drevesnih duplinah goji sobne rastline in eksotiko, Rok Grašič, poklicni gojitelj kaktusov iz Seče pri Portorožu, Dušan Horvat iz Ljubljane in Brezar Marija iz Kranja, Rekreacijski center Krvavec z gorsko floro, Kmetijska zadruga Cerklje ter hotel Bor iz Pred dvora s poročnim pogrinjkom itd...

Prihodnje leto bo deseta jubilejna razstava, na katero mislimo povabiti razstavljalce tudi iz drugih krajev Jugoslavije.

Letos je bilo razstavljenih prek stopetdeset vrst rož. Poseben poudarek pa je bil na lastni vzgoji. V večjem obsegu so bile zastopane pelargonije, fuksije in kakteje, potem dracene, juke, nageljni in zimzelen. Radi bi spremenili politiko nekaterih podjetij, ki uvažajo najbolj preproste okrasne rastline in na ta način onemogočajo domačo proizvodnjo.

Ing. Anka Bernard, tehnični vodja Kmetijsko-živilskega kombinata Kranj in projektant za »zeleno površine« je bila navdušena nad razstavo cvetja v Cerkljah.

Albinca Brezar

Janez Por

»To je spontana manifestacija ljubiteljev cvetja. Kar je za Primorsko Kobarid, so za Gorenjsko Cerklje in upravičeno lahko upamo, da se bo ideja o cvetju naselila v sleherni slovensko naselje. Človeka ogroža beton, onesnaženi zrak in mrtve reke in načrtovalec zelenih površin se nemalokrat znajde v brezizhodni situaciji, ko mora umikati in krčiti svoje načrte in popuščati tehnokratski miselnosti.«

Cerklje na Gorenjskem, velika zračna vas ali, bolje rečeno, mestece v malem — saj premorejo poleg desetih gostiln in šestnajstih turističnih sob še pošto in trgovino, pa veliko novo šolo in otroški vrtec, kmetijsko zadrugeto in asfaltirano cesto do bližnjega letališča in žičnice na Krvavec. Potem imajo v neposredni sosesčini biser med slovenskimi gradovi — grad Strmolj, pa Preddvor z znanim hotelom Bor pod Štoržičem in kot solza čistim jezerom in ribami, ki jih lahko gledate s hotelskega balkona ali pa si jih naročite pečene na krožniku.

Z vsakega okna visli šopek...

V pokrajini polni zelenja in cvetja v idiličnem in arhaičnem kotičku naše deželice s kozolci in majhnimi okenci in uhojenimi potmi med polji in travniki je ta svet odprt za vse novo — toda s prefinjenim občutkom za dragoceno dediščino davnih generacij. Kulturno društvo Davorin Jenko je aktivno in Albinca Brezar, odlična dijakinja in skromna deklica, ki je prodajala spominke na razstavi cvetja, mi je povedala, da je njihova mladinska organizacija na drugem mestu v kranjski občini in da so mladi še posebej zavzeti za lepo okolico domačega kraja. Na oknu pri sedemdesetletni Ivanki Boljka pa so cveteli nageljni, na vseh oknih. Veliki rdeči cvetovi, ki so gorenjski ponos, so dajali vtis srečnega kraja. Ivanka Boljka pa jih je ljubeznivo odrivala kot jato ovac in jih zalivala z vodo.

L. L.

Stari, s slamo kriti, leseni skedenj.

Starožitnosti

Lužarjev pod

Lužarjev skedenj (pod) v JURNI VASI je častitljiva starina še iz prejšnjega stoletja. Na sebi nosi znamenja letnih časov, vetrov in snežnih metežev. Desetletja je bil izpostavljen sončnim pripekam, tako da je do danes, ko je na pragu starosti in ga je gospodar JANEZ BARBORIČ odpisal — postavil bo novo, moderno zidano stavbo — poln izsekov, šrapnelov, že preperelih tramov, od črvov preluknjanih plohov in zaznamovan še s tisoč drugimi skrivnostmi.

Pred »podom«, kakor pravijo tej stavbi tukajšnji kmetje, še zmerom stojijo: že tudi odslužena preša, okrašena s posebno lepimi ornamentami, voz z lesenim ojesom, brane, napol leseni plug, kose in grablje in zarjavele verige ali po domače ketne, čebri in rejta in prazen osovnik. — Zdaj si je Ivan kot že toliko kmetov kupil motorno kosilnico.

Skedenj pa še zmerom traja kot nema priča neznanih graditeljev in s svojo monumentalnostjo spominja na arhitekta, brezimnega človeškega genija, na znanje in sporočilo tega znanja, ki je prehajalo iz roda v rod; vsak novi mojster je kaj novega izumil, dodal ali odvrget. Tako nosi Lužarjev skedenj še hrastov vrhnji prečnik, ki tišči grušt k tlom, celotno ostrešnje pa je zbito z lesenimi klini, kar pomeni, da je resnično očanec vasi in da bi lahko povedal na stotine zgodb.

Gospodar, zdrav štiridesetletnik z veliko družino, pripoveduje takole:

»Odkar se zavedam in odkar so pomnili moji predniki do starega očeta, je bil »pod« tak, kakršen je zdaj. No, res je, da je bil nekajkrat na novo s slabo prekrit, to je pa

tudi vse. Vse drugo izhaja še iz tistih časov. Smo srednje močni kmetje in skedenj je najpomembnejši gospodarski objekt. To je stara zasnova gospodarskega poslopja, ki je običajno združevala več komponent. V našem primeru imamo pod podom kevder; to je shramba za ozimnico in pijačo. Brez soda ni prave kleti in brez vina ni pravega gospodarja. Skedenj sam pa je kot vsi drugi kmečki skednji sestavljen iz senice, kamor se spravlja slama ob mlatvi, in pa glavnega dela — podna; to je iz debelih bukovih ali hrastovih plohov sestavljeno dno, kje smo mlatili pšenico, rž in ječmen, meli — menicali proso in otepali ajdo.

Časi, ko smo mlatili s cepci, so bili pravi obred. Po deset dni nepretrgoma od prvega svita, ko je Gorjance ožarjala jutranja svetloba, pa do trde teme so peli cepci v štiri: pika poka, pika poka, ven iz stroka, da bo moka. Pri hiši je bilo slovesno. Mama so kar naprej kuhali in pekli, ata pa so rožljali s ključi, vozili pšenico s kozolca in tehtali klasje.

Ko pa je bil likof, se je veselilo in pilo kot na ohceti. Tisti večer smo se prvič po toliko dneh zares umili, praznje oblekli in iz hiše se je slišala pesem do ranega jutra.

Drugi dan so dali mama vsakemu mlatiču velik štrukelj, ata pa so odprli mošnjo in našteali denar.

In ko sem gledal ta srečni grad otroštva, kjer sem tudi sam za špriklami in tramovi iskal vrabčja jajca in jih metal v prijatelje, sem se zavedal, da je čas neizprosna potegavščina in da je tudi takim nesmrtnim velikanom usojeno umreti.

LADISLAV LESAR

Slovenski likovni samorastniki

Računajo, da v Sloveniji ljubiteljsko slika več tisoč ljudi, morebiti že kakšnih pet tisoč. To so že bolj ali manj »registrirani« slikarji-samouki, ki se pridružujejo organiziranim likovnim skupinam. Združenje likovnih skupin Slovenije v okviru zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije zajema že okrog 40 likovnih skupin. Združenje je organiziralo tudi pravkar končano II. slikarsko kolonijo v Seliščih v Slovenskih goricah, kjer je deset dni slikalo enajst slikarskih samorastnikov z vseh koncev Slovenije. V likovno-pedagoški koloniji v Seliščih so delali študentje, dva električarja, tekstilni tehnik, tehnolog, dva učitelja in upokojenec. Približno tako poklicno pisana družina, ki se na Slovenskem v prostem času posveča slikarstvu.

Ljudje in slikarstvo

Še en podatek, ki so nas nanj opozorili v Seliščih in ki izpričuje, da postaja ljubiteljsko likovno izživljanje na Slovenskem že množično: za nedavno republiško razstavo slikarskih del samoukov v Velenju (tu je bil

tudi letošnji občni zbor združenja likovnih skupin Slovenije) so poslali kar 800 del, od tega pa so jih izbrali za razstavo le 190, tako da je bila izbira zares skrbna in stroga. Omenjajo razočaranje ob vsem tem amaterskem likovnem prizadevanju: likovna kritika v naših množičnih občilih velenjskega likovnega dogodka tako rekoč ni niti omenila.

Za množičnost takega ljubiteljskega kulturnega gibanja bi bilo spodbudno, če bi bili javno bolj »opazili« in ovrednotili samorastniška likovna prizadevanja, četudi vselej ne bodo prinesla likovnih dosežkov trajne vrednosti; budijo pa med občani zanimanje za likovno kulturo. Stik ljudi z likovniki in z njihovim delom je tudi poglaviten dosežek letošnje slikarske kolonije v Seliščih, kjer so slikarji slikali na poljih, ob gospodarskih poslopih, hlevih, vaščani so jih pri tem opazovali in z zanimanjem čakali na razstavo, ko bodo videli zbrane plodove kolonije. Kolonija se je v Seliščih zasedrila v domu rojaka Lojzeta Verbiča, ki sam ljubiteljsko slika. Svoj dom je spremenil v stalno razstavo slik iz kolonije z imenom Doma-

čija. Izkupiček prodajne razstave v koloniji so slikarji namenili za obnovo krajevne ceste. Stik kolonije s krajani je neposreden, kot si ga je le želeli: na slikarska predavanja v koloniji je prišlo tudi nekaj občanov. V krajih, kjer so na Slovenskem slikarske in kiparske kolonije poklicnih likovnikov ali ljubiteljev, ima likovna kultura vse več privrženecv. Razstave so tu zaželeni, rušijo se plotovi med »elitno« in množično likovno dejavnostjo, bistri se razumevanje, kaj je kič in kaj vredno, udeležba v likovni kulturni »potrošnji« raste v potrebo.

Likovni pouk pri ustvarjanju

Likovne kolonije niso pri nas več samo simpozij ustvarjalcev samih med seboj, ampak so dobile likovno pedagoški značaj. Taka je bila tudi letošnja seliška kolonija. Profesorica Breda Misja, dr. Cene Avguštin, oba umetnostna zgodovinarja in akademski slikar Vlado Potočnik so udeležencem predavali o likovnih problemih, obenem pa sta slednja kar dvakrat v koloniji narejene slike tudi vrednotila. Iz nič seveda nikogar ni moči naučiti dobrega slikanja, vsekakor pa je mogoče nadarjencu, ki pa ima okorno roko in neizostren čut in okus za kompozicijo, barvne gmote, razmerja med deli in celoto, med motivom in realizacijo itd., pomagati tako, da mu skozi njegovo slikarsko prakso razvijajo likovno izkušnjo, njegove likovne dispozicije. V tem bi bil, na kratko, smisel mentorstva v kolonijah in tudi v likovnih skupinah. Najbrž ni dovolj, če likovne mentorje pošljemo le v kolonije. Vsaj enkrat letno bi morali mentorji priti med ustvarjalce in skupinsko vrednotiti dela, kot so to naredili letos v Seliščih. To bi bila nepretrgana likovna vzgoja in pomoč. Sicer pa te želje niso nič novega — poznajo jih tudi pevski zbori, amaterski ansambli, recitacijski in dramski krožki, klubi ljubiteljev fotografije in ves ostali kulturni amaterizem. Seveda je to tudi neposredna, ne le verbalna oblika spopada s kičem, slabim okusom in je obenem postopno uveljavljanje pozitivnih kulturnih prvin.

Izkušnje mentorjev in ustvarjalcev

Mentor ne »učí« slikarja slikati, pomaga pa mu opazovati, likovno dojemati resničnost, pogovor ob razčlembi slike pokaže, kje je avtor najbolj uspel, v katero smer naj krene, na kaj naj bo pozoren; pomaga mu

Strokovni seminarji ZKPO Slovenije

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije porabi vsako leto precejšen del svojih sredstev in moči za strokovno izpopolnjevanje svojih kadrov. Skoraj vsi strokovni odbori, ki delujejo pri Zvezi, organizirajo na leto enega ali več seminarjev, od katerih imajo nekateri občinski značaj. Vsaki drugi področni in tretji republiški značaj. V tej smeri je vsekakor najbolj prizadevno Združenje gledaliških skupin Slovenije in odbor za klubsko dejavnost pri predsedstvu ZKPO Slovenije.

Že nekaj let zapovrstjo organizirata združenje in odbor republiške seminarje skupaj, kar pomeni, da jih organizirata v istem času in istem kraju. Kot najbolj primeren čas se je uveljavila prva polovica julija, kot najprimernejši kraj pa Koper.

Zaradi dotrajanosti Dijaškega doma v Kopru, v katerem so udeleženci prejšnja leta stanovali, pa seminarjev letos ni bilo mogoče organizirati v Kopru, ampak sta se organizatorja odločila za Trst. Slovenski dijaški dom Srečko Kosovel v

Trstu je namreč ponudil takšne pogoje za bivanje in delo, da odločitev pravzaprav ni bila težka, posebno še zaradi tega ne, ker so za Trst govorili tudi politični razlogi. Seminarji so potekali zadnji teden v juniju in prvi teden v juliju. Najprej je potekal seminar za programske vodje mladinskih klubov, ki se ga je udeleževalo 26 slušateljev iz Slovenije in iz zamejstva. Trije so bili iz Koroške, po trije pa tudi iz tržaške in goriške pokrajine. Združenje gledaliških skupin Slovenije pa je organiziralo kar tri seminarje hkrati, in sicer:

- nadaljevalni seminar za režiserje mladinskih in pionirskih skupin;
- specializirani režijsko-dramaturški seminar in
- nadaljevalni seminar za strokovne mentorje.

Teh treh seminarjev se je udeležilo preko 70 slušateljev.

Upati je, da se bodo teh seminarjev že v prihodnjem letu udeležili tudi kulturni delavci iz naših zdomskih klubov oz. društev.

TOMO ŠTEFE

Slika Evgena Sajovca, kl Je nastala v slikarski koloniji 1974.

Peta dolenjska slikarska kolonija

Lani pred koncem leta, ko so v Dolenjski galeriji odprli razstavo četrte Dolenjske slikarske kolonije, je komisar kolonije prof. Andrej Pavlovec zapisal v spremni besedi: »Ko smo pred leti zapisali željo, da bi morda prav dolenjska slikarska kolonija s svojim delom pomagala pri oblikovanju novega slovenskega pejzaža, smo bili drzni; danes pa se ta drznost že umika treznemu preudarku, ki mu rezultati na tej razstavi že kažejo pravilnost namere, čeprav je do specifične oblike še daleč.«

Peta komonija, v kateri slikarji deset dni v avgustu slikali neizčrpne novomeške motive, je to mnenje bržkone še utrdila. V letošnji koloniji so bili: domačina Branko Suhy, ki je letos postal akademski slikar, in Marin Berovič, Ejub Begović iz Trebinja, Janez Kovačič, Evgen Sajovic, Čoro Škodlar, Jože Centa in Damir Smerdel iz Ljubljane ter Boris Jesih in in Pavle Florzančič iz Škofje Loke.

Kot vse dosedanje kolonije je tudi ta minila pod pokroviteljstvom in mecenstvom domače tekstilne tovarne Novoteks.

Zanimivo je, da so bili vsi slikarji enotnega mnenja, da je kolonija odlično organizirana, da so pogoji za delo dobri. Dolenjska je tudi tiste, ki je doslej niso dobro poznali, tako navdušila, da so kar po vrsti zatrjevali: »Teh deset dni je bilo premalo. Še sami se bomo kdaj oglasili s čopiči, platni in barvami!«

Žetev letošnjega nastajanja bo mogoče pregledati in ovrednotiti, kot je že v navadi, proti koncu leta — oktobra ali novembra, ko bo v Dolenjski galeriji del letošnjega ustvarjanja udeležencev pete kolonije.

A. BARTELJ
J. SPLIHAL

graditi na doseženem — meni dr. Cene Avgustin in dodaja: »Ali ne delajo tako tudi poklicni slikarji?« Akademski slikar Vlado Potočnik je podobno strnil svojo mentorsko izkušnjo: »Predvsem morajo avtorju pomagati razvijati njegove lastne likovne posebnosti«. Mentorji torej samorastnikom ne vsiljujejo nikakršnih slogov, šol in opredelitev, ampak izhajajo iz elementarnih likovnih zahtev, iz likovne abecede tako rekoč.

Mentorji niso za to, da se vse ustvarjeno tudi razstavlja na višjih ravneh. Selekcija bodi piramidna: na domačih, skupinskih razstavah naj se pokažejo vsi, više pa je treba čedalje skrbneje odbirati. Sicer bi razkazovali tudi neboljenost.

Kaj sem v koloniji pridobil? Vprašanje smo namenili slikarjem. »Veliko sem zvedel o likovnem postopku« (Miran Hočevar, tekstilni tehnik iz Novoteksa). »Na koloniji naj

bi bil stalno vsaj po en mentor, likovni izvedenec (Niko Ribič, električar iz TAM. Pohvalno: Za kolonijo je dobil v tovarni izreden plačan dopust). »V koloniji sem želel spoznati predvsem tehniko slikanja krajine« (Jernej Kreže, upokojenec iz Trbovelj).

Kolonije postajajo pri nas torej slikarske poletne šole.

FRANCE FORSTNERIČ — DELO

»Sto triglavanov na Triglavu - 1976«

Slovensko planinsko društvo Triglav s se-
dežem v Meilenu pri Zürichu bi rado nave-
zalo prijateljske stike z vsemi slovenskimi
društvi po svetu, ki so si izbrala isto ime.
Prihodnje leto proslavljajo peto obletnico
svojega uspešnega delovanja med našimi ro-
jaki v Švici, zato želijo svojo obletnico tudi
dostojno proslaviti. Ena izmed oblik teh ju-
bilejnih proslav bi bila tudi organizacija
izleta na Triglav pod geslom »Sto triglavanov
na Triglavu«. Seveda pa pri tem ne raču-
najo samo na »triglavane«, rade volje
bodo sprejeli v svojo družbo tudi vsakega
člana slovenskih društev na tujem, čeprav
imajo druga imena.

Že letos smo opazili med nekaterimi rojaki
zanimanje za organizacijo izleta na Triglav,
zato je morda iniciativa švicarskega »Tri-
glava« kot naročena. To društvo bo nam-
reč poskrbelo tudi za vodnike in pripravilo
celotno organizacijo izleta ter zagotovilo
varen vzpon na našo najvišjo goro.

Torej, Triglavani z vsega sveta in ljubitelji
slovenskih gora v vseh slovenskih društvih
po svetu, odločite se že zdaj! Če ste v pri-
hodnjem letu pripravljeni za izlet v sloven-
ske gore, potem se oglasite našemu ured-
ništvu ali pa neposredno na Slovensko pla-
ninsko društvo Triglav, predsednik Avgust
Teropšič, Seestrasse 358, 8706 Meilen,
Schweiz.

Mednarodni »Caravan 75«

V letošnjem sporedu Karavane kulturnih
posebnosti narodnostnih skupin v Torontu
je sodelovalo 56 prireditev in med njimi
so tudi Slovenci s pavičlonom »Ljubljana«.
Kažipot, ki je natisnjen v »potnem listu«,
vabi raznolikosti željne Kanadčane v cerkve-
no dvorano na Manning Avenue, kjer visi
na zidu ljubljanski grb.

Slovenska postojanka je bila odprta med
22. junijem in 1. julijem od šestih do enaj-
stih zvečer. Spored je bil pester in zanimiv
in obiskovalcev je bilo vedno dovolj. V lepo
okrašeni dvorani sta nastopali dve plesni
skupini — plesalci Cirila Sorška in fantki
in dekletca Janeza Mesca iz New Toronta.

Na pikniku — Izseljensko srečanje v Kamniški Bi-
strici je letos spet privabilo veliko naših rojakov
z vseh koncev sveta. Na sliki: Josephine Erjavec,
Helen Arko iz Chicaga in Jože Erjavec iz Jolietu.
Vsi so znani društveni delavci in vneti obiskovalci
Slovenije.

Že sam pogled na njihove pisane narodne
noše je lep za domačina kakor za tujca,
plešejo pa tudi zelo lepo, kakor vemo že
dolgo.

Na odru so se vrstili v tem tednu slovenski
orkestri iz Toronta. Tisti večer, ko sem obi-
skal prireditev s svojo ženo, so igrali »Ve-
seli Vandrovčki«, rekli pa so mi, da so že
slišali »Vesele Alpine« in še eno skupino.
Plesna dvorana, ki je obenem pripravljena
tudi za dobrote slovenske kuhinje s pognje-
nimi mizami, je polna slik iz Slovenije, nad
gosti pa visijo grbi nekaterih slovenskih
mest. Tako sem se sam znašel slučajno —
kakor je prav! — pod mariborskim grb-
om...

V stranski dvorani pa je bila ves čas odprta
razstava slovenskih ročnih del, lesenih iz-
delkov, vezenin, prtičkov in podobno. Mar-
sikaj je bilo tudi naprodaj.

Župan letošnje prireditve je bil Janez Mesec,
med številnimi gosti, ki so pridno pili in
jedli, pa se je sprehajala tudi torontska
»Miss Ljubljana« — Anica Kus. Pri pri-
pravi okusnih slovenskih jedi so sodelovala
razna slovenska društva. Hrana s pecivom
se je menjala nekako po značilnostih slo-
venskih pokrajin.

»Caravan 75« je bil za Slovence spet uspeš-
na prireditev. Kakor vemo, so lani priredi-
telji prejeli prvo nagrado med vsemi pavi-
ljoni v Torontu.

Za slovenski del potovanja skozi pisani ka-
nadski svet je letos poskrbel odbor s pred-
sednikom Tinotom Franceskim in podpred-
sednikom Rudijem Resnikom. Okusno opre-
mo prostorov je oskrbel arhitekt Vilko Če-
kuta, gospa Resnikova pa je skrbela za
postrežbo in izdaten dotok naših domačih
jedi na mize gostov.

Zanimivo je bilo gledati, kako se črnici, Ki-
tajci, Indijci, Nordijci in drugi vrtijo po
lepih slovenskih melodijah in kako občudu-
jejo slovenski narodni ples, da o jabolčni
piti, krofi in golažu sploh ne govorim. Da
— mnogi so na ta način v Torontu spoznali
Slovenijo in Slovence. Malo jim je pomagal

Izseljenska srečanja pomenijo posebno za manj-
še kraje pravi praznik, za katerega domačini pri-
pravijo pisan kulturni program z recitacijami,
godbo in plesom. Na sliki: godba na pihala, ki je
pozdravila udeležence izseljenskega srečanja v
Lipici.

tudi letak z nekaj podatki o naši domovini
in njenih ljudeh.

»Ljubljana« je bila kulturen doprinos naše-
mu razumevanju tukaj.

IVAN DOLENC

Lepa slovesnost v Melbourneu

Jugoslovansko-avstralski kulturno socialni
center v Melbourneu na 203. SWAN. St.
Richmond, je organiziral svečano proslavo
25. maja, dneva mladosti in 83. rojstnega
dneva predsednika Jugoslavije Josipa Broza
Tita. Prekrasno dvorano Windsor Regis Re-
ception centra je napolnilo nad sedemsto
jugoslovanskih rojakov iz vseh krajev naše
domovine. Ob pol desetih je slovesnost od-
prl sekretar centra Aca Dimitrijević in po-
zdravil navzoče, med katerimi je bil tudi
konzul SFRJ v Melbourneu Pero Lombardič
s soprogo in uslužbenci konzulata. Zatem je
o pomenu dneva mladosti spregovoril Bog-
dan Salapura.

Odličen program je bil izpolnjen z glasbo
in pesmimi jugoslovanskih narodov. V njem
je sodeloval tudi popularni pevec zabavne
glasbe Ivica Šerfezi, ki je bil na gostovanju
v Avstraliji in je isti večer imel koncertni
nastop v Dallas Brookers Hall. Ivica je s
svojim nastopom posebej navdušil goste.
Ob 11. so začeli z volitvijo Miss Yugoslav
Community — najlepše Jugoslovanke v
državi Viktoriji. Žirija ni imela lahkega de-
la, saj je bilo navzočih veliko zalih deklet.

Končno so izbrali za najlepšo Jugoslovanke
v državi Viktorija za 1975 Barbaro Žalac.
Za prvo spremljevalko je bila izbrana Lili
Trbojević, za drugo spremljevalko pa Anella
Krol iz Geelonga. Obiskovalce je zelo raz-
gibala tudi tombola z bogatimi dobitki.
V soboto 21. junija pa so se jugoslovanski
izseljenci v lepem številu udeležili prireditve
v prostorih centra, s katero so počastili roj-
stni dan angleške kraljice Elizabete II. in
prihod novega generalnega konzula SFR
Jugoslavije v Melbourneu dr. Georgija Traj-
kovskega.

ACA DIMITRIJEVIĆ

začasno na tujem

Prelepi spomini na počitnice

Naši dnevi doma so prehitro minili, tako da nisem mogla opraviti vseh obiskov, ki sem jih imela v načrtu. Dvakrat smo bili v hri-
bih. Na Veliki planini v Kamniških alpah, da smo se naužili svežega zraka in kislega mleka.

V Julijskih alpah pa sem bila sama s sinom Mihaelom. Preživela sva čudovite dneve. Oba sva bila navdušena, uživala sva čisto lepoto naših gora. Ne dež, ne veter, ne vročina, ne sneg, ki je še ležal ponekod po poteh, nič naju ni motilo. Vse to spada zra-
ven, če hočemo res doživeti gore take kot so. Mihael se je zelo dobro držal. Popla-
čano je bilo potrpljenje, več let čakanja, ker je še v prejšnjih letih vedno moledoval, naj ga z možem vzameva s seboj. Tako je

letos prosil tudi njegov mlajši bratec Alek-
sander. Pa bo tudi on še počakal, da bo dozorel tudi duševno, ne samo telesno. Za-
turo na našega najvišjega očaka, pa je lepo, če je človek toliko dozorel, da mu napori ne vzamejo zanimanja za okoliški svet, da mu ne vzamejo veselja za nadaljnje podvige in da mu dajo notranje doživetje in za-
doščenje. Ko sva zgodaj zjutraj vsa srečna prišla na vrh, ki ga je oblivalo jutranje sonce, sva oba lahko vzkliknila z Baum-
bachom:

»Pozdravljen mi srčno, Triglav čestiti!«
Vidite, to so doživetja, ki nam med dru-
gim vedno znova približujejo našo domo-
vino. Enega drži morje, drugega zeleni goz-
dovi, tretjega skalovje gora. Nismo vsi v
tujini samo toliko časa, da bi prihranili za
hišico v prelepi Sloveniji. Ne, tudi takih nas
je nekaj, ki nas je radovednost ali usoda
zadržala v tujini za daljši čas. Tu živimo
vsakdanje življenje, polno drobnih potreb-
nih in nepotrebnih skrbi. Srečni smo, če so
naši dnevi res vsakdanji in nam je priza-
nešeno gorje in žalost velikih udarcev uso-
de. Sodobni čas nam prizanaša z izkušnjami
in težavami, ki so jih morali prenašati naši
starejši izseljenci. Morda je res, da še da-
nes drugače občuti, kdor se popelje čez ve-
liko lužo ali v daljno Avstralijo. To je res
zelo, zelo tuje. A kar nas je tukaj v Evropi,
kaj bi vzdihovali. Saj se lahko vsak čas
vrnemo domov, še peš bi prišli, ko bi ne
šlo drugače.

Na svidenje prihodnje leto!

IVANA PENZ-STOPAR
SINDELINGEN, ZR NEMCIJA

Še posnetek s slovenskega piknika v Winterthuru v Švici

Zdomci

Povsod nas je dosti,
pa vendar smo sami.
Kot bori gnijoči smo
v listnati hosti.
Nimamo doma,
Po svetu smo gosti.
Večer vsak zaspimo
z žalostjo v srcu
in z njo se ob zori zbudimo.
Vse dneve hitimo,
garamo, da preživimo.
Da se jih rešimo,
da se znebimo
teh misli bolečih,
ki nas sledijo,
z nami želijo,
vrniti se tja,
kjer smo nekoč bili doma.
Te želje so večne;
a le po nebu
vodijo ceste mlečne.
Tukaj je malo,
premalo povratnih cestá,
tlakuje jih ostro kamenje.
In vendar: Kje bi katera bila?
Če kdo jo pozna,
naj postavi znamenje
nekje na križišču poti.
Da več ne bo zgrešil smeri,
kdor se vrniti želi.

BREDA TUŠEK, ŠVICA

Prvi uspehi slovenske šole v Charleoriju

Slovenska šola v Charleroiu je uspešno zaključila prvo leto svojega obstoja. Zanimanje naših rojakov je pokazalo, da je bila šola v resnici potrebna. Lepa udeležba je potrdila, da ni ostalo le pri trenutnem navdušenju. Za novo šolsko leto torej ni vprašanje, kako bo šola v prihodnje, nasprotno, prepričani smo lahko, da se bo šola še bolj utrdila, zajela tudi tiste, ki so stali še ob strani in zrlji z nezaupanjem ali dvomom vanjo. Torej prvi začetki in uspehi so tu. Še več! Šola ne zajema le naše mladine, postala je tudi priložnost za zbiranje naših rojakov. Postala je kraj medsebojnih srečanj, za izmenjavo novic, za razprave o požitvi in poglobljanju kulturnega življenja na področju Charleroijske. Pri vsem tem naj šola prevzame pomembno vlogo, obenem pa s svojimi močmi pomaga zbrati vse naše rojake brez razlike.

In še ena vesela novica. Slovenska šola je s svojim uspehom spodbudila tudi naše srbsko-hrvatsko govoreče rojake. Zanje skoraj nismo vedeli. Ti rojaki živijo raztreseni, nepovezani in zato so zaprosili, da se tudi za njihove otroke osnuje šola. Na zbranem sestanku so starši izrazili pripravljenost pomagati pri organiziranju šole. Tako bo z novim šolskim letom začela s svojim delom tudi ta šola, za katero se je ob prvem pozivu prijavilo 15 otrok. Obljublja pa, da se bo to število še povečalo najmanj na 25.

Ker belgijske oblasti podpirajo takšne pobude v smislu kulturne konvencije, je s tem tudi začetek šole uradno zagotovljen. Naša ambasada je v tem smislu že pokrenila vse formalnosti, ki so potrebne za pričetek dela.

Slovenska šola v Holandiji

V južnih predelih Holandije, zlasti na področju Heerlena in okolice, živijo naši rojaki v večjem številu. Poznamo jih zlasti po njihovi kulturni dejavnosti. Njihova folklorna skupina in pevski zbori so znani po svojih uspešnih nastopih po zahodni Evropi in tudi v domovini. Stara želja naših rojakov pa je bila, da bi tudi oni dobili slovensko šolo. Žal za to doslej ni bilo možnosti. Problema se je lotil dirigent pevskega zbora »Zvon« — domačin. To je ravnatelj šole g. Willems, ki mu je slovenska pesem zelo pri srcu in preko pesmi je ohranjal pri starih in mladih materinski jezik naših rojakov. Čeprav sam ne govori slovensko, se je lotil učenja našega jezika in skušal tako

pridobljeno znanje posredovati našim rojakom. Organiziral je dva oddelka in sicer enega za mladino, drugega pa za odrasle. G. Willems, čeprav je velik entuziast, se dobro zaveda, da ne more dati tega, kar bi rad in zato je bil zelo vesel pobude, da se vključi v delo slovenski učitelj.

Naša ambasada v Amsterdamu je že sprožila tako pri naših oblasteh kot pri holandskih, da se dovoli slovenskemu učitelju poučevati naše rojake. Slovenski učitelj bo namreč prihajal vsak teden dvakrat iz Belgije, kjer je nameščen. Prihodnji mesec se bosta sestali v Beogradu jugoslovansko-holandska komisija, ki bosta obravnavali ta problem. Tako smo lahko prepričani, da bodo naši rojaki v Holandiji dobili slovenskega učitelja.

Seminar za učitelje na tujem

V Poreču je bil poleti večdnevni seminar za učitelje, ki poučujejo v jugoslovanskih dopolnilnih šolah v več zahodnoevropskih državah. Seminarja se je udeležilo prek 250 naših učiteljev, ki so vsi ugotovili, da je dopolnilni pouk v jezikih jugoslovanskih narodov v zadnjih letih prerasel vse tako glede števila posameznih oddelkov kakor tudi glede števila učencev, in da je treba zdaj predvsem posvetiti pozornost tudi drugim problemom, ki se pojavljajo vzporedno. Seveda pa moramo poudariti, da predvsem glede števila slovenskih oddelkov še ne moremo biti zadovoljni, saj sedanji oddelki zajemajo majhen odstotek šoloobveznih otrok. Glavni razlog za to je, da so otroci oziroma slovenske družine razkropljene po številnih manjših krajih in so mnoge preveč oddaljene od kraja pouka, delno pa je za to krivo še vedno obotavljanje staršev, da bi svoje otroke preveč ne obremenili s šolskim delom, pa tudi to, da nekatere družine ne zaupajo našim šolam.

Seveda pa so ugotovili na seminarju, da je v zvezi z delom naših šol na tujem še množica neurejenih problemov. Učitelji so izjavljali, da morajo pogosto delati »na svojo roko«, da njihove šole nimajo statuta, da nimajo učnih načrtov idr. Vse to bi naj rešil družbeni dogovor, ki bi moral biti sprejet že lani, vendar pa so ga odložili, ker so želeli vanj vključiti tudi predšolsko vzgojo in izobraževanje odraslih. Nujno potrebni so tudi posebni učbeniki za naše učence na tujem. Po obljubah bodo prvi tovrstni učbeniki na voljo že to jesen in bodo enotni za vse jugoslovanske dopolnilne šole na tujem, seveda v jezikih naših narodov in narodnosti.

Na seminarju so obravnavali tudi položaj samih učiteljev, ki poučujejo na tujem. Mnogi so med bivanjem na tujem izgubili delo v domovini in so zato vse bolj odlašali vrnitev, s tem pa so izgubili pravi stik z domovino ter seveda tudi niso mogli slediti vsem spremembam v našem izobraževalnem sistemu. Na seminarju je bilo dogovorjeno, naj bi naši učitelji odhajali na delo v naše šole na tujem največ za tri leta.

Zavzeli so se tudi za večjo pomoč in pozornost naše družbe do vseh naših ljudi, ki so začasno zaposleni na tujem, zlasti še njihovih otrok. Saj si ne moremo dovoliti, so poudarili, da bi se po vrnitvi v domovini ti ljudje počutili kot tuji.

J. P.

Najmanj štiri tedne dopusta

Zveza avstrijskih sindikatov je predlagala zakon, po katerem bi znašal najmanjši letni dopusta štiri tedne in vse kaže, da bo ta zakon stopil v veljavo že prihodnje leto in ne šele s 1. januarjem 1977, kot je bilo prvo predvideno. Tako je pred nedavnim izjavil ing. G. Häuser, avstrijski zvezni minister za socialno upravo.

Ta zakon predvideva poleg minimalnega dopusta štirih tednov tudi dva tedna plačanega dopusta za nego obolelega družinskega člana in še dva tedna plačanega dopusta za strokovno izpopolnjevanje. Zakon bo predložen tu to jesen.

S sprejemom zakona o minimalnem letnem dopustu bi, kot je izjavil minister Hauser, zagotovil v Avstriji vsaj 5000 novih delovnih mest, na ta način pa bi rešili tudi vprašanje polne zaposlenosti.

Slovenski šolarji iz Winterthura pozdravljajo

Slovenska šola v Winterthuru se je začela 7. maja letos. Pouk imamo vsako sredo popoldne od pol dveh do tričetrt na pet. Zdaj nas je devet učencev. Štirje so v prvem razredu, eden v tretjem in štirje v petem. Naša učiteljica se imenuje Breda Tušek. Je zelo prijazna. Učimo se pisati in govoriti pravilno slovensko, pojemo pesmice, spoznavamo tudi našo domovino Jugoslavijo. Vsi učenci, kar nas je tukaj, smo bili letos na počitnicah v domovini. Nekateri so bili tudi na morju. Danes smo si pripovedovali doživljaje s teh dni. Ugotovili smo, da vsi radi obiščemo naše kraje. Vse rojake po svetu lepo pozdravljamo!

UCENCI SLOVENSKE SOLE
WINTERTHUR

Prireditve v Winterthuru

Slovenski kegljaški klub SPD Triglav v Švici je v septembru začel z rednim klubskim prvenstvom v kegljanju, v oktobru pa imajo v načrtu:

— 4. oktobra bodo imeli v dvorani restavracije Neuwiesenhof na Artstrasse 17 »Slovensko vinsko trgatve. Pričetek ob 20. uri!
— 25. oktobra bo drugi redni občni zbor Kegljaškega kluba v isti dvorani. Na občnem zboru bodo razglasili rezultate klubskega kegljaškega prvenstva in podelili nagrade. Pogovorili se bodo tudi o celotnem društvenem delovanju v preteklosti in razpravljali o načrtih v prihodnje.

Za vse informacije se lahko obrnete na naslov predsednika kluba: Marko Urbas, Wallrütistr. 121, 8404 Winterthur, tel.: 052/27 97 94, ali na naslov tajnika: Alojz Špur, Wallrütistr. 76, 8404 Winterthur, tel.: 052/27 91 18.

Občni zbor SPD Triglav v Švici

Peti redni letni občni zbor Slovenskega planskega društva Triglav v Švici bo 22. novembra v dvorani hotela Löwen v Meilenu s pričetkom ob 19.30 uri. To bo že prvi jubilejni občni zbor, na katerem bomo izvolili tudi nov odbor društva. Pripravite predloge za novi upravni odbor!

Po občnem zboru bo zabava s plesom do 2. ure zjutraj.

UO SPD TRIGLAV

Med tujci manj brezposelnih

Najnovejše poročilo zahodnonemškega urada za delo vsebuje tudi zanimiv podatek, da se je število brezposelnih tujcev v ZR Nemčiji v juliju zmanjšalo za 22.000, tako da jih je med njimi brez dela 137.000. V odstotkih povedano bi to zneslo 5,5. Število brezposelnih delavcev med tujci je od začetka leta stalno naraščalo, zato morda to zveni kot rezveseljivo sporočilo. Vendar pa naj to zveni še tako ugodno, vsekakor ne pomeni izboljšanje položaja na zahodnem tržišču delovne lise. Zmanjšanje brezposelnih med tujimi delavci je bolj rezultat določene politike omejevanja, ki se je začela že leta 1973 s prepovedjo zaposlovanja delavcev iz držav, ki niso članice Evropske gospodarske skupnosti. V vsem tem času so imeli domači delavci prednost pri zaposlovanju, tujcem pa so po določenem času brezposelni odvzemali dovoljenja za delo in bivanje. Najnovejše zmanjšanje števila brezposelnih tujcev je torej bolj rezultat te nove politike zaposlovanja.

Slovenska mladinska folklorna skupina iz Heerlena, Holandija, ki jo vodi Mici Michon-Čebin, se vedno bolj uveljavlja v tamkajšnjem kulturnem življenju.

Številne zahodnonemške analize tudi kažejo, da se zdaj tudi delavci bolj kot v preteklih letih vračajo na svoje domove.

Računajo, da je zdaj v ZR Nemčiji zaposlenih okrog 2,1 milijona tujih delavcev, med katerimi je tudi okrog 460.000 Jugoslovancev. To je skoraj pol milijona manj, kot jih je bilo v času največje zaposlenosti leta 1973. Seveda pa zgolj zmanjšana možnost za zaposlitev ni vzrok, da se v domovino vrača večje število delavcev. Mnogi se vračajo ne glede na to, saj so na tujem že preživeli čas, ki so si ga predvideli v svojih načrtih.

Zahodnonemški urad za delo pa se tudi boji, da nekateri tuji delavci samo »navidezno« odidejo iz ZR Nemčije, in se na tak ali drugačien način poskušajo zaposliti ilegalno. Zato so za take primere predvideli ostre kazni: delodajalec, ki zaposli takega »ilegalca«, je lahko kaznovan z do petimi leti zapora in s kaznijo do 50.000 mark, delavec pa z denarno kaznijo do 1000 mark in z izgonom iz države.

J. P.

Zahod brez tuje delovne sile

Pretres, ki so ga doživeli državni funkcionarji razvitih evropskih držav v trenutku, ko so arabske države začele uveljavljati embargo na dobave nafte zahodnoevropskim državam, je bil precej težak, v vsakem primeru pa jih je prisilil na razmišljanje o

nekem problemu, s katerim se do takrat nikoli niso hoteli pretirano soočiti. Če so se v prejšnjem primeru morali odreči sigurnim in cenanim dobavam črnega zlata, katerega so letno dobivali kar 450 milijonov ton in to po kar se da ugodnih pogojih, pa zdaj čutijo, da je ogrožen priliv (prav tako cenanih) milijonov pridnih delovnih rok iz tujine. Toda kaj bo ostalo od Zahodne Evrope, če se bo enkrat prisiljena nasloniti samo na premog in lastno delovno silo? Že sama misel na takšno bodočnost izziva v teh državah upravičen strah.

Od Stockholma do Marsseilla ter od Bruslja do Frankfurta bi lahko vsak direktor industrijskega podjetja ter katerikoli direktor podjetja, ki gradi ceste in naselja ali pa ekonom v katerikoli bolnišnici povedal, da brez »njih« ne bi mogli delati. »Njih« pomeni 7 milijonov delavcev oziroma skupaj z njihovimi družinami 11 milijonov tujcev, ki predstavljajo kar 4 odstotke vseh prebivalcev držav evropske deveterice.

Poglejmo samo nekaj podatkov: v švedski tovarni kablov »Ericsson« je 70 odstotkov vse delovne sile iz tujine, nemški Ford zaposluje približno 60 odstotkov delavcev, ki niso domačini (največ Turkov), v tovarni Chrysler v Franciji pa kar 80 odstotkov vseh delavcev, ki delajo na proizvodnih trakovih, prihaja iz Maroka. Vodja mestnih čistilcev v Parizu Rene Deloumeau ima skupno 5000 delavcev, od katerih jih je kar tričetrtine tujcev.

Učiteljice

Srečanje z Jožico

Običajen delaven dan v začetku pomladi je bil. Ljudje so hiteli proti železniški postaji, od koder jih odpeljejo vlaki z delovnih mest proti domu. V domovini ostaja še večji del popoldneva za človeka. Ta čas posvečaš lahko le sebi, družini in domu.

Z reko potnikov sem hitela tudi jaz. Ob nagajivem vremenu sem se ogrela s toplo kavo, kar me preseneti prijazen pozdrav in obenem stisk roke. »Saj ste vi tovarišica...« »Da«, sem komaj iztrgala iz grla, saj nisem v tem trenutku vedela, kdo je prijeto bitje, ki sega v mojo roko.« »Saj me še poznate, kajne? Jožica sem, Jožica, učiteljica s Švedske.«

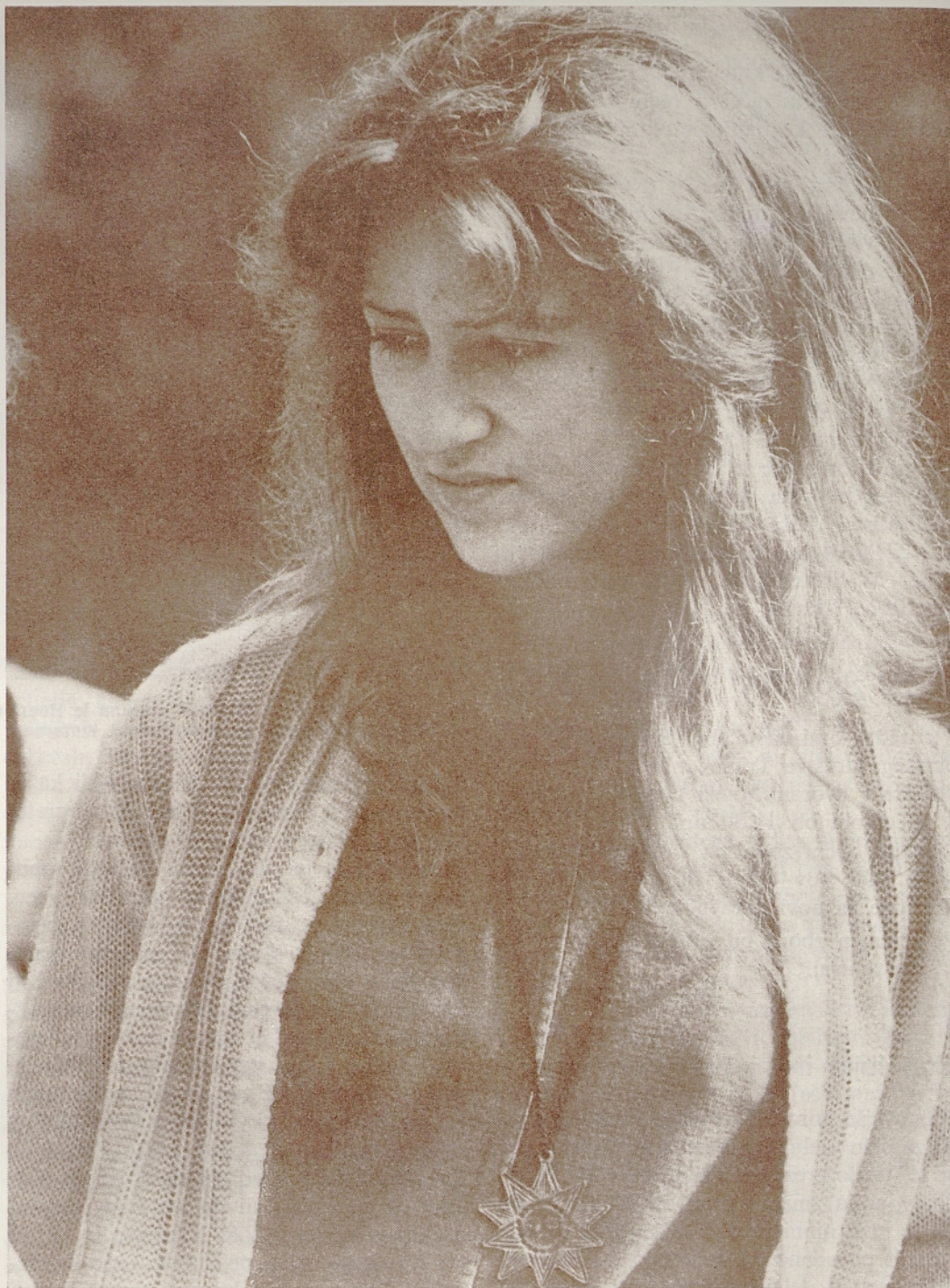
Kako naj te poznam, drago dekle, videli sva se le enkrat pred leti, drobna in vsa zaslanjana si bila, polna vere v uspeh svojega dela. Zdi se mi, da si večja, tvoj obraz je dobil zrele poteze, tvojo plahost in nemirnost je zamenjal lik mlade, samozavestne žene.

Vsa je izžarevala nepopisno srečo v stavku: »Doma sem, za vedno sem doma. Ničesar na svetu ne more zamenjati moje domovine, že od Novega leta sem doma v Kamniku, kjer sva si z možem zgradila domek. V Ljubljani delam zaenkrat v varstveni ustanovi. Ukvarjam se s prevajanjem, kajti švedščine le ne bi rada pozabila. Naslednje leto bo izšla pri Mladinski knjigi povest »Ime mi je Gojko«. Napisala jo je švedska pisateljica o majhnem dečku Jugoslovancu. Pripoved je resnična in pretresljiva. Ogrela sem se prav za to knjigo, saj je bilo v mojem razredu mnogo Gojkov, ki so na tujih tleh okušali, kaj se pravi biti brez domovine.

Srečna sem v domačem okolju, srečna ob otroku, ki dorašča le v domovini med svojimi dragimi. Če tudi dežuje in je dan pust in meglen, vidim skozi sivino dneva lepoto Kamniških, toliko pogrešanih planin. Na sočnih tratah se napije oko miline in svežine slovenske zemlje. Greh bi bil odvreči najmanjši papirček, ki bi zmotil njeno lepoto.«

Umolknila je, kajti v očesih sta se posvetili solzi. Tudi sama sem stnila pesti, da ne bi zajokala ob spoznanju, ki ga je kronala tujina, da je potrebno mnogo, mnogo Jožic, ki tako ljubijo svojo domovino kot Jožica Repanškova.

DRAGICA NUNČIČ, STUTTGART

Zamišljena.

Foto: Milenko Pegan

Nemški inštitut za delo je na osnovi raziskave, ki jo je opravil v vsej ZR Nemčiji, objavil pred nedavnim svoje napovedi gibanja na tamkajšnjem trgu z delovno silo:

— Obseg del se bo v primerjavi z letom 1974 letos zmanjšal za 2,7 odstotka,

— število v gospodarstvu zaposlenih oseb se bo zmanjšalo za približno 500.000 v primerjavi z letom 1974,

— število tujih delavcev se bo zmanjšalo za približno 250.000,

— poprečno število nezaposlenih (800.000) bo poraslo za okrog 230.000. To pomeni, da bodo v ZR Nemčiji v naslednjih mesecih zabeležili nekoliko manj nezaposlenih, kot jih je bilo v marcu 1975, ko jih je bilo 1.114.000.

Po teh predvidevanjih lahko računamo, da se bo število jugoslovanskih delavcev v ZR Nemčiji zmanjšalo za približno 50.000.

Na šolskem izletu

Vsako šolsko leto zaključimo z izletom. Čeprav gremo tudi na izlet, ki nam ga organizirajo švedski učitelji, se še posebej veselimo izleta ob koncu slovenskega dopolnilnega pouka. Letos smo se odločili za ogled živalskega vrta Norrköpingu. Za prevozno sredstvo smo si izbrali avtobus. Ker je bilo v avtobusu dovolj prostora, smo na izlet povabili tudi starše in ostale Slovence v Köpingu.

Ko je dal naš šofer znak za odhod, je predsednik pionirskega odreda »Kekec« Slavko Arih pozdravil vse velike in male potnike in nam zaželel srenčno pot in veliko razvedrila. Po dobri uri vožnje smo bili že utrujeni. Zato smo se ob lepem smrekovem gozdiču ustavili in vsak je začel odpirati svojo torbo, tako smo si pošteno pogasili žejo.

V živalski vrt smo prispeli med prvimi obiskovalci. Najprej smo se peljali skozi safari, kjer so živali na prostem in zato nismo smeli iz avtobusa. V drugem delu živalskega vrta pa smo izstopili iz avtobusa in si šli najprej ogledat terarij. Zatem pa smo počasi šli skozi živalski vrt, kjer smo res imeli kaj videti. Tam so bile živali vseh vrst od pavov do slonov. Najdlje smo se pač ustavili pri hudomušnih opicah. Zatem pa nam je bil najbolj všeč tisti del živalskega vrta, kjer so bile mlade živali in smo lahko preskočili ograjo. Tam smo tekali za malimi jagnjeti, pujski in srnicami. Nekateri so živali vzeli tudi v naročje, kar vidite tudi na sliki. Zadnji del vrta pa je bil najbolj

zanimiv. Tam smo si ogledali nastop dresiranih delfinov. Res neverjetno, kaj vse se delfin lahko nauči in kako vse razume.

Vse prehitro nam je potekel čas. Veliko smo videli, a vendar bi morali ostati še enkrat tako dolgo, da bi se res nagledali vseh živali. Kljub temu pa smo bili zadovoljni z izletom. Ko smo se vračali, smo prepevali slovenske otroške pesmi, vmes pa smo dali priložnost tudi ostalim odraslim potnikom, da so zapeli kakšno svojo o domačem kraju, o slovenskih dekletih in o vinu.

PIONIRJI IN UČENCI SLOVENSKE
DOPOLNILNE ŠOLE v KÖPINGU,
SVEDSKA

Moje počitnice letos niso bile vesele

Kakor vsako leto, sem težko čakal konec šolskega leta in si želel počitnic. Razred sem izdelal z dobrim uspehom. Moja mamica mi je bila hvaležna, saj je revica že od maja bolna. Imela je težko operacijo. Skoraj vsak dan sem jo obiskoval v bolnici. Vedno me je vsa slabotna prosila: »Lojzi, če se boš učil, mi boš prihranil veliko bolečin.« Potrudil sem se in se pridno učil. Dne 8. julija smo se odpeljali v moj rojstni kraj. Vse je bilo po starem, le naš čuvaj Tarzan me ni slišal, ko sem ga klical, ker je bil gluhi. Ko pa sem stopil do njega, me je kar objel in polizal od veselja. Takoj sem ga odvezal, da je lahko tekel okrog hiše in prepodil sosedove kokoši. Ko se je nato vrnil, sem mu postregel z darili: klobaso, bomboni in še drugim. Nikamor ni hotel od mene.

V četrtek 10. julija smo šli v Košiše obiskat starega ata in staro mamo, pa našo

tetko Mihelco, ki je takoj prinesla harmoniko in nam v pozdrav zaigrala poskočno polko. Pri Kureževih so imeli obiske iz Minnesote. To sta bila Leon Gams z ženo Mary, bratranec moje mamice. Vsi srečni smo se objeli, saj smo se po mnogih letih spet srečali. Prišle so še ostale tete. Stara mama je bila vsa nasmejana in ponosna, da lahko postreže. Stari ata se je pa kar sukal okrog ter prinašal na mizo vina in mošta.

Potem so tete ob spremljavi Mihelčine harmonike zelo lepo zapele pesmi: Večerni zvon, Kamniško polko, Sem deklica mlada vesela in še druge. Veselili smo se do desetih zvečer, potem pa smo se vsi dobre volje poslovili. Dva dni kasneje, 12. julija, pa so prišli k nam domov tetke in stric in so nam vsi v joku povedali, da je naša vedno tako vesela teta Mihelca ob 3. uri popoldne nenadoma umrla za srčno kapjo v ljubljanski bolnišnici. Res je bilo grozno vse to doživeti. Mojo mamico je žalost tako pretresla, da je morala nazaj v bolnišnico v Stuttgart. Jaz sem ostal pri stricu v Žejah pri Komendi. Pomagal sem pri delu in se z bratranec tudi igral. Tako letos nisem bil na morju kakor lani. Počitnice sem preživel na kmetiji, kar mi ni žal. Saj je tu mnogo lepše kakor v Stuttgartu, kjer so ceste polne avtomobilov. Koliko lepši so naši zeleni travniki, zlato polje, skalne gore in gozdovi z borovnicami in gobami.

Povedati moram še to, da sem izgubil tudi svojega zvestega in nenadomestljivega čuvaja in prijatelja psa Tarzana. Nikoli ga ne bom pozabil.

LOJZEK ŠTEBE
VOGELSANG
6. RAZRED SLOV. DOP. ŠOLE
STUTTGART

Učenci slovenske dopolnilne šole v Köpingu na šolskem izletu v živalskem vrtu.

Tudi za odrasle je bil obisk živalskega vrta v Norrköpingu zanimivo doživetje.

PRAVNI NASVETI

DR. LEV SVETEK

O podaljševanju potnih listov

Nekateri naši rojaki, ki potne liste podaljšujejo na naših konzularnih predstavništvi, pogosto naletijo na težave, ki sicer niso nič novega, vendar pa se pojavljajo tudi zaradi neobveščenosti. O tem, kar pišemo tokrat, smo na tem mestu že pisali, vendar pa ne bo škodilo, če to še enkrat ponovimo. Državljeni SFR Jugoslavije, ki začasno ali za stalno prebivajo v tujini (začasno delo, šolanje, specializacija itd.), morajo imeti tudi odobritev pristojnega oddelka za narodno obrambo občine, pri kateri so vpisani v evidenco. Ti predpisi so začeli veljati v začetku letošnjega leta. Vojaški obvezniki, ki so v času uveljavitve tega zakona prebivali v tujini, si morajo v najkrajšem času preskrbeti dovoljenje za začasno ali stalno bivanje v inozemstvu. Vsak vojaški obveznik mora takoj predložiti pismeno prošnjo, v kateri mora navesti naslednje: ime in priimek, dan, mesec in leto rojstva, kraj rojstva, očetovo ime, kraj zadnjega stalnega prebivališča v domovini, številko potnega lista, kdaj in od katerega organa je bil izdan in svoj točen naslov v tujini.

Prošnjo je treba v priporočenem pismu poslati oddelku za narodno obrambo občine, pri kateri je oseba v vojaški evidenci, in od katere bo tudi dobila dovoljenje za bivanje oziroma za podaljšanje bivanja v tujini. To dovoljenje vojaškega organa je treba predložiti pristojnemu konzularnemu predstavništvu SFRJ ob podaljševanju ali zamenjavi potnega lista.

To velja za vse tiste jugoslovanske državljane, ki jim je potekla veljavnost potnega lista, kakor tudi za rekrute, ki v tekočem letu dopolnijo 17. leto starosti.

Vsem našim državljanom, ki jim je bil potni list izdan do konca leta 1966, teh potnih listov ne bodo več podaljševali, temveč jim bodo izdani novi. Ti državljani morajo imeti s seboj 2 fotografiji, posneti pri fotografu (fotografije iz avtomatov ne ustrezajo). Tisti državljani, ki jim je bil potni list izdan po letu 1966, in zdaj le podaljšujejo vize, pa morajo predložiti 2 fotografiji, ki sta lahko tudi iz avtomata.

Vsem našim rojakom priporočamo, da s podaljševanjem potnih listov ali viz ne čakajo na zadnji dan, saj se bodo tako izognili nepotrebnemu čakanju.

Nova konvencija o socialni varnosti z Nizozemsko

Med Jugoslavijo in kraljevino Nizozemsko obstaja že od 1. julija 1956 sporazum o socialni varnosti, ki je — za podobno konvencijo s Francijo iz leta 1950 — najstarejša tovrstna konvencija, kar jih je po drugi svetovni vojni sklenila nova Jugoslavija. V tedanjih okoliščinah, ko migracija v današnjem smislu še ni bila toliko razvita je rabila konvencija predvsem zavarovanju koristi starejše jugoslovanske ekonomske emigracije, ki je v času velike svetovne gospodarske krize okoli leta 1930 iskala možnosti zaposlitve za zagotovitev pravic iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja, še posebej za poklicno rudarsko bolezen silikozo, ki so jo dobili jugoslovanski — predvsem slovenski — delavci v nizozemskih rudnikih.

Novi val mlade ekonomske emigracije, ki se je pričel tudi v Jugoslaviji po letu 1960, je zajel tudi Nizozemsko in terjal nove, modernejšie ureditve vprašanj socialne varnosti med obema državama. Tu gre že za vprašanje zdravstvenega varstva za primer, da se jugoslovanski delavec, zaposlen na Nizozemskem, prehodno mudi v Jugoslaviji na letnem dopustu, obisku ali drugem zasebnem oprasku, prav tako gre za zdravstveno varstvo družin, ki ostanejo v domovini, kakor tudi za otroške dodatke za otroke, ki so ostali doma. Tu je tudi vprašanje zdravstvenega varstva že upokojenih jugoslovanskih delavcev, ki prejemajo nizozemske pokojnine, živijo pa v Jugoslaviji, še posebej pa za vprašanje izplačevanja t. i. nizozemskih nacionalnih pokojnin, ki se tam dosežejo z dopolnitvijo 65 let starosti, upokojencem v Jugoslavijo.

Reči moramo, da je bila želja obeh partnerjev, da prilagodita že precej zastarelo konvencijo iz leta 1956 novim potrebam in jo dvigneta na raven drugih, modernejših konvencij o socialni varnosti. Zato sta tudi delegaciji obeh držav že v letu 1974 imeli pogovore v Beogradu, v času od 20. do 30. maja 1975 pa v Haagu in podpisali povsem novo besedilo konvencije, ki naj bi v celoti nadomestilo staro konvencijo iz leta 1956. V novem besedilu so obdelana vsa vprašanja, ki smo jih prej navedli, razen vprašanja izplačevanja nacionalnih nizozemskih pokojnin v Jugoslavijo, o čemer bo v kratkem na Nizozemskem sprejeta povsem nova zakonska ureditev. Pričakovati je, da bo nova konvencija ratificirana še to leto, tako da bi se pričela uporabljati s 1. 1. 1976.

Nemški vojni invalid

V času druge svetovne vojne so me Nemci prisilno mobilizirali v svojo vojsko. Moral sem na vzhodno fronto, kjer sem bil težje ranjen in sem tudi ostal delen invalid. Ko sem urejeval v Jugoslaviji svojo delovno dobo, mi pristojni organi niso hoteli priznati te dobe za pokojnino, češ da sem bil nemški vojak in da mi mora odškodnino za mojo invalidnost dati Zvezna republika Nemčija. Slišal pa sem, da obstaja med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo posebna pogodba, po kateri mora Jugoslavija prevzeti vse terjatve svojih državljanov, ki jih imajo le-ti nasproti Zvezni republici Nemčiji. Za to je Zvezna republika Nemčija menda tudi plačala nekaj milijonov nemških mark.

ŠTEFAN KU HAR
FRANKFURT

Pogodba, ki jo omenjate, je meddržavna pogodba med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo o ureditvi medsebojnih obveznosti iz socialnega zavarovanja iz leta 1956. S to pogodbo se je Jugoslavija obvezala — proti plačilu 24 milijonov nemških mark — plačati vse dospele terjatve, ki jih imajo njeni državljani nasproti Zvezni republici Nemčiji iz naslova socialnega zavarovanja pred 1. januarjem 1956, torej predvsem pred to vojno, med njo in neposredno po njej. Obratno velja to tudi za nemške državljane, ki imajo terjatve nasproti jugoslovanskemu socialnemu zavarovanju: te terjatve mora prevzeti Zvezna republika Nemčija.

Ne obsega pa ta pogodba terjatve iz naslova vojaške invalidnosti, to se pravi invalidnosti, ki je nastopila v času, ko je bil jugoslovanski državljan v nemški okupacijski vojski. Za takšno vojaško invalidnino se morajo prizadeti obrniti na nemški Versorgungamt v Fuldi, 64 Fulda, Marquardstrasse 23, P. f. 3007, ki je priznal precej takšnih vojaških invalidnin tudi jugoslovanskim mobilizirancem-invalidom nemške vojske. Časa službe v nemški okupacijski vojski pa jugoslovanski organi ne smejo priznavati v jugoslovansko pokojninsko dobo spričo zakonske prepovedi, vsebovane v 163. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju iz leta 1964.

Ali naj vzamem nemško državljanstvo

V Zvezni republici Nemčiji moram delati še nekaj let, da bom izpolnil pogoje za nemško starostno rento (Altersruhegeld). Tu

me stalno nagovarjajo, naj vzamem nemško državljanstvo in se odrečem jugoslovanskemu, češ da dvojnega državljanstva itak ne bom mogel imeti. Nemškega državljanstva ne bi rad vzel, razen če bi bilo to nujno potrebno zaradi mojih pokojninskih pravic iz nemškega rentnega zavarovanja. Kako je to vprašanje urejeno po meddržavnih sporazumih med Jugoslavijo in Zvezno republiko Nemčijo?

ALOJZ ZORKO, ZR NEMČIJA

Samo zaradi uveljavitve nemške starostne rente ni potrebno, da bi prevzeli nemško državljanstvo. Po obstoječem meddržavnem sporazumu o socialni varnosti med obema državama iz leta 1968 sta namreč državljanstvi obeh držav popolnoma izenačeni glede vseh pravic, ki jih ureja ta sporazum. To pa so: pravice iz zdravstvenega zavarovanja, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, nezgodnega zavarovanja, za brezposelnost in otroških dodatkov. Če se boste torej vrnili v Jugoslavijo, boste brez ovir prejeli nemško starostno rento v Jugoslavijo, ker je tako potrjeno z omenjenim meddržavnim sporazumom. Tudi za primer, da bi morda nekoč prišlo do odpovedi obstoječega sporazuma, je v določbah istega sporazuma določeno, da ostanejo v veljavi vse že priznane dajatve iz sporazuma tistim, ki dajatve že uživajo. Zato prevzem nemškega državljanstva za vas sploh ni potreben, posebno če se boste vrnili v domovino in ostali tu za stalno.

Zaposlitev v Franciji

Že precej let delam v francoski tovarni avtomobilov Peugeot v Socheux, poprej pa sem delal v tovarni Litostroj v Ljubljani. Ker se mi bliža upokojevek, me zanima, kako bodo urejeni moji pokojninski prejemki: kdo mi bo izplačeval pokojnino, ko se bom vrnil v domovino in kako bo po vrnitvi z zdravstvenim zavarovanjem tako zame, kakor za družino, ki je ostala v domovini.

Franc Zavrl, Socheux

Ker ste bili zaposleni tako v Jugoslaviji, kakor tudi v Franciji, se bodo uporabile za določitev vaših pokojninskih pravic določbe ustreznega sporazuma o socialni varnosti med obema državama. Pokojninski prejemki se vam bodo torej določili v sorazmernem delu glede na dolžino zaposlitve v eni in drugi državi. Tako da boste prejeli praktično dve pokojnini: eno od francoskega nosilca zavarovanja in eno od slovenske skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Če boste živeli stalno v Jugo-

slaviji, vam bo francoski nosilec izplačeval svojo pokojnino neposredno na naslov, ki ga boste dali, preko pristojne banke, in sicer po vsakokratnem tečaju francoskega franka nasproti jugoslovanskemu dinarju. Lahko pa boste — na vašo zahtevo — prejeli celotno ali delno francosko pokojnino v francoskih frankih, za kar boste morali odpreti devizni račun pri eni od naših bank. Jugoslovanski del pokojnine, ki vam bo odmerjen v sorazmernem delu glede na jugoslovanska delovna leta, pa se vam bo nakazoval enako kakor našim upokojencem. Zdravstveno varstvo boste uživali tako vi, kakor vaša družina po jugoslovanskih predpisih, ker boste tudi jugoslovanski upokojenec. Dobili boste torej zdravstveno knjižico za koriščenje zdravstvenih storitev, enako pa tudi vaši družinski člani, ki bodo upravičeni do zdravstvenega varstva po vas.

dr. LS

Pozdravi

Sredi počitnic se je oglašil v našem uredništvu tudi naš rojak iz Münchna Stanko Drenovec in nas prosil, da objavimo pozdrave vsem poštenim slovenskim dekletom in fantom, njegovim dobrim prijateljicam in prijateljem po svetu. Izjavil je, da jim bo vedno rad zaigral na svojo diatonično harmoniko. Želi si tudi veliko njihovih pisem, prav tako bi si rad dopisoval z drugimi našimi rojaki na tujem. Njegov naslov je:

STANKO DRENOVEC
8 MÜNCHEN 6, EFEUSTRASSE 6,
B. R. DEUTSCHLAND

Stanko Drenovec letos poleti v Dubrovniku.

Pokojni Anton Udovč ob praznovanju 70-letnice.

Antonu Udoviču v spomin

Ni še dolgo tega, ko smo našega dragega Antona obiskali v bolnici v Lanaknu in mu zaželeli, da bi se čimprej vrnil v krog svojih domačih. Toda vse naše želje so bile zaman. Neozdravljiva bolezen, ki seje smrt med našimi rojaki — rudarji, ni prizanesla še nikomur.

Pokojni Udovč je bil doma iz Malkovca nad Mirensko dolino, ki slovi daleč naokoli po dobrem vinu. Doma so imeli malo zemlje, družina pa je bila številna in zato se je moral mladi Anton zaposliti najprej v rudniku Krmelj. Tam je ostal kratek čas, kajti zaslužek je bil slab in tako ga je pot zanesla v tujino, ki je iskala delavnih rok. Odšel je v Francijo, od tam pa v Belgijo, kjer je delal v rudniku v Eisdu. Tu si je ustvaril družino in postavil svoj dom.

Vse svoje življenje je bil zaveden Slovenec. Zato ga najdemo med prvimi člani društva sv. Barbare. Društvu je bil zvest vse do svoje smrti. Bil je tudi med prvimi naročniki Rodne grude, ki jo je zvesto prebiral, njegova hiša je bila vedno odprta za vse Slovence.

Na njegovi zadnji poti ga je ob spremstvu flamskega duhovnika pospremila velika množica naših rojakov. Od njega se je poslovilo tudi društvo sv. Barbara z zastavo in flamsko društvo upokojencev. Naj mu bo lahka tuja zemlja, njegovi družini pa iskreno sožalje!

Moja prijateljica

Ko sem prišla prvič v nemško šolo, nisem znala niti besedice nemško. Mama me je naučila povedati, kje sem doma in kako mi je ime. Hodila sem v tretji razred. Šošolke v nemški šoli so bile zelo ljubezne. Že naslednji dan so me povabile na popoldanski sprehod. V Jugoslaviji imam prijateljico Branko, ki je dve leti mlajša od mene. V Nemčiji pa imam prijateljico Stello, ki je tri leta starejša od mene. Zjutraj hodimo skupaj v šolo, saj Stella stanuje samo eno nadstropje višje od mene v isti hiši. Ko se bom vrnila v domovino, mi bo najbolj dolgčas po moji prijateljici Stelli.

BLANKA ANŽUR
MÜNCHEN

Izlet

V soboto, 14. junija, smo se peljali v živalski vrt v Norrköping. Vsi učenci in naši starši smo se peljali z avtobusom. Najprej smo se peljali z avtobusom skozi »safari« park, kjer so živali proste in je nevarno hoditi peš. Potem smo hodili skozi živalski vrt, kjer so živali v ograjah. Ponekod smo ograjo preskočili in se igrali z majhnimi živalmi. Po kosilu smo si ogledali nastop dresiranih delfinov. Skoraj nisem mogel verjeti, da so delfini opravljali tako težke naloge. Skakali so 5 m visoko skozi obroče. Delfini so mi bili najbolj všeč. Na izletu je bilo zelo lepo in še želim iti tja. Edino sem bil žalosten, ker se nisem mogel peljati z žičnico, od koder je lep razgled na živalski vrt in jezero.

JANKO MEGLIČ
KÖPING, ŠVEDSKA

Prvi koraki

Pionirji PO »Kekec« v Köpingu smo imeli ob koncu šolskega leta zaključno proslavo. Takrat smo izdali svoj časopis Prvi koraki. V njem so zbrani naši spisi, risbe, uganke, šale in slike. Časopis sem prodajal na proslavi, denar pa smo imeli za šolski izlet.

ZVONKO BREZNIK
KÖPING, ŠVEDSKA

Spomin na pomlad doma

Rada se spominjam tistega pomladnega dneva. Zjutraj sem še vsa zaspana odgrnila zaveso v moji sobi. Skozi okno me je pozdravilo toplo sonce. Odhitela sem v kuhinjo. Tam sem našla listek od mamice. Na njem je pisalo, naj grem v trgovino po kruh. Hitro sem pozajtrkovala, se umila in oblekla. Potem sem vse pospravila in že je zazvonilo. »Živjo!« me je pozdravila Darinka. »Živjo, kam pa greš?« sem jo vprašala. Rekla je, da gre po kruh. Šli sva skupaj. Na poti do trgovine so naju pozdravljali zvončki ob robu gozdnega potoka, ki se je bleščal v toplem soncu. Zavili sva v gozd in si nabrali vsaka poln šop zvončkov. »Postavila jih bom v vazo na mizi v moji sobi,« je rekla Darinka. »Jaz pa jih bom podarila mamici,« sem ji odgovorila. Potem sva odhiteli po zeleni trati, ki se je bleščala v soncu. Tega svetlega lepega dneva nikoli ne bom pozabila. Tukaj v Nemčiji ne diši pomlad, ampak samo bencin. Za pomlad zvemo šele takrat, ko postane nekoliko topleje. Morda pride kmalu čas, ko bom spet lahko srečala ljubo pomlad v moji deželi.

JELKA SOKLIČ
SCHWENINGEN

Ponovna uveljavitev IAA

Slovensko letalsko čartersko podjetje Inex-Adria aviopromet je že sklenilo vse pogodbe za prevoze v prihodnjem letu. Največ pogodb so sklenili v ZR Nemčiji, Veliki Britaniji, na Švedskem in Nizozemskem, prvič pa bodo leta 1976 pristajali tudi na Finskem. Letos bodo pri IAA, kot pričakujejo, prepeljali skupno 620.000 potnikov, kar pomeni, da bo vsako od njihovih letal — imajo jih šest — prepeljalo nekaj manj kot 100.000 potnikov.

Uspešen izvoz Marlesa

Lesna industrija in tovarna pohištva Marles je letos izvozila za 1.200.000 svojih izdelkov. Uvoz so glede na lanskega zmanjšali za trikrat.

V prvem polletju je Marles povečal izvoz montažnih družinskih hiš za okoli 20 odstotkov v primerjavi z enakim lanskim obdobjem. Največ montažnih družinskih hiš prodajo v ZR Nemčijo in Avstrijo. Izvoz pohištva pa je tolikšen kot lani, največ pa izvažajo na Dansko, v Avstrijo, Libijo in na Madžarsko.

Brez uvoza pšenice

Jugoslovanski kmetijski strokovnjaki predvidevajo, da bomo letošnjo jesen zasejali s pšenico 1,9 milijona hektarov polj, kar je precej več kot lani. Letošnji pridelek je tudi sicer slabši, rešuje pa nas rekorden pridelek pšenice v letu 1974. Vse kaže, da tudi letos ne bo potreben uvoz pšenice. Skupen letošnji pridelek pšenice znaša preko 4,5 milijona ton.

Ptujske nagrade

Na ptujskem festivalu domače zabavne glasbe je letos prejel najvišje priznanje — bronasti Orfej z liro — ansambel Toneta Žagarja iz Ljubljane. Drugo nagrado je dobil ansambel Jožeta Krežeta iz Maribora, tretjo nagrado pa ansambel Dan in noč iz Maribora.

Letos je na festivalu prvič sodeloval tudi ansambel Alpe Adria iz Münchna (prej Bambinos), ki ga vodi mladi Darko Soršak. Prejel je tretjo nagrado občinstva. Ptujski festival domače zabavne glasbe, ki ga je letos tretjič organiziral radio Ptuj, si je ogledalo prek 8500 gledalcev.

Deteljica, novo prometno vozlišče pri Ankaranu.

Foto: Joco Žnidaršič

naši po svetu

Francija

Umrli je
Jože Končina

V torek, 29. julija je Jugoslovansko podporno društvo Jadran v Freyming-Merlebachu spet izgubilo enega svojih dolgoletnih članov, zavednega Slovenca in skrbnega moža in očeta svoji družini. Ta dan smo spremili v Benignu pri Merlebachu na njegovi poslednji poti 74-letnega Jožeta Končina. Kako je bil priljubljen in spoštovan, je pokazal pogreb, saj je za društveno zastavo Jadrana, s katero so dragega pokojnika poznali in imeli radi. V imenu našega društva smo mu položili na grob venec, zatem sem mu spregovoril v slovo. Težko je ob taki priložnosti govoriti, saj se težko pove vse tisto, kar sami v sebi čutimo, ko od nas za vselej odhaja mož, poštenjak, delavec, prijatelj. Z lepim nagovorom se je od pokojnega poslovil tudi izseljenski duhovnik Stanko Grims, ki se je vsem zahvalil za udeležbo pri pogrebu, za tem pa je mešani pevski zbor našega društva Jadran zapel žalostinko v zadnje slovo in spomin. Pokojni Jože Končina je bil doma iz Polja na Dolenjskem. Bil je tudi zvesti naročnik Rodne grude. Dolga leta je delal v rudniku v Merlebachu in ker je imel veliko družino, ki je štela osem pridnih delavnih otrok, si je poleg dela v rudniku vzel v najem in kasneje kupil še kmetijo v vasi Bening. Doma so vedno govorili slovensko. Domača beseda je bila dragocena dota, katero je poleg pridnih rok in poštenih src dal svojim otrokom, ki imajo danes že vsi svoje družine.

Leta 1971, pred štirimi leti sta zakonca slavila zlato poroko. Takrat se je okrog zlatega para zbralo poleg osmih otrok še 25 vnukov in 5 pravnukov. Ob krsti ljubega dedka in pradedka pa žalovalo poleg ostalih 26 vnukov, od katerih je že osem poročenih, ter 12 pravnukov.

Dragi Jože! Naj bo lahka tuja zemlja, v kateri boš počival. Vsem domačim iskreno sožalje. Posebej izrekamo sožalje pokojnikovi soprogi, ki je nedavno prestala težko operacijo. Želimo ji, da čimprej okreva!

ANTON ŠKRUBA

Kanada

Odkrili so spomenik
majorju Jonesu

V nedeljo, 7. novembra so na majhnem pokopališču v Wellandportu ob reki Welland, nedaleč od njegovega doma in farme »Beograd«, ki je že dolga leta prizorišče tradicionalnih prireditev kanadsko-jugoslovanskega prijateljstva, odkrili spomenik majorju Williamu Jonesu, velikemu prijatelju jugoslovanskih narodov.

Na veliki spominski slovesnosti sta bila navzoča vdova in sin pokojnega majorja Jonesa, nad tisoč naših izseljencev, Kanadčanov, predstavnikov kanadske armade in kanadske organizacije vojnih veteranov, članov delegacij raznih izseljenskih društev in klubov iz vse Kanade in severnih delov ZDA, predstavnikov izseljenskih matic iz Jugoslavije itd. O liku pokojnika so govorili poslanci kanadske vlade, predstavniki vlade Ontaria, predstavniki izseljenskih matic iz Jugoslavije in jugoslovanski ambasador v Ottawi Petar Babić kot odposlanec predsednika Tita. Med številnimi brzojavkami iz Jugoslavije je bila tudi brzojavka, ki so jo poslali Branku Mihiću, predsedniku odbora, ki je zbiral prispevke za postavitev spomenika, občani in družbeno politične organizacije iz Kočevja, kjer je pokojni Jones med vojno in med prebivalstvom ostal nepozaben, kar so naglasili tudi v

brzojavki, ki pravi med drugim: »Srečni in zadovoljni smo, da boste v nepozaben spomin obeležili zadnje počivališče našemu dobremu prijatelju, soborcu in še do zadnjih moči prizadevnemu aktivistu za zbližanje in prijateljstvo med narodi Kanade in Jugoslavije.«

Pobudo za postavitev spomenika so dali napredni jugoslovanski Kanadčani kot izraz hvaležnosti majorju Jonesu za vse tisto, kar je storil za jugoslovanske narode v pretekli vojni in za prizadevanja za napredovanje kanadsko-jugoslovanskih odnosov v povojnih letih. Sredstva za spomenik je zbiral poseben za to ustanovljen odbor ob pomoči jugoslovanskih izseljenskih matic.

Spomenik je izdelal znani beograjski kipar Oskar Berbelja in so ga nedavno z ladjo prepeljali v Kanado.

Pozdravi rojakov iz Hamiltona

Jugoslovansko-kanadski klub v Hamiltonu je imel v juliju ob prvi obletnici ustanovitve občni zbor, na katerem so izvolili nov odbor in se pogovorili o delu v tekočem društvenem letu. Obenem so soglasno sprejeli predlog, da odpošljejo pozdravno pismo koordinacijskemu odboru izseljenskih matic Jugoslavije.

B. GABRIČ

Izgubili smo očeta

Že dolgo sem se pripravljala, da vam pišem in na kratko sporočim našo hudo nesrečo, ki nas je lani prizadela. Lani 7. septembra mi je umrl mož Stanko Vrhovšek, star komaj 37 let. Zapustil mi je dva majhna otročka: Jožek ima tri leta, Barbara pa komaj 15 mesecev. Tudi moževi bratje Vinko, Frank in Mirko živijo v Kanadi, Lojze, Andrej, sestre Ivanka in Marija in mama žive v domovini. Naš Stanko je bil zelo dober mož in skrben oče. Tu v St. Catharines je živel osemnajst let. Bil je tudi devet let član Slovenskega narodnega doma Lipa park. Vsi ga zelo pogrešamo.

ELI VRHOVŠEK
St. CATHARINES

Draga rojakinja! Z vsem srcem sočustvujemo z vami. Res je hudo, če družina izgubi dobrega moža in skrbnega očeta. Dvakrat hudo je pa za vas, ko sta otročka še tako majhna. Upamo, da vam moževi bratje, ki žive v Kanadi ter drugi rojaki kako pomagajo, da vam olajšajo težko gorje. Bodite močni in vzdržite ter upajte, da tudi za vas in vašo družinico spet zasije zlato sonce.

UREDNIŠTVO

Naše društvo napreduje

Po učencih slovenske šole narodnega doma Lipa park, ki prihajajo prvičkrat na počitnice v domovino, pošiljamo Slovenski izseljenski matici sliko svojega doma kakor tudi okoliških mest, kjer živijo naši člani. Naš namen je, da tudi rojaki v domovini vedo, da tudi v okraju Niagara, v provinci Ontario v Kanadi žive številni Slovenci, ki so bili tukaj rojeni, ali pa so prispeli iz raznih krajev Slovenije. Namen društva slovenskega narodnega doma Lipa park je na kulturno-prosvetnem polju ohranjati tradicije našega rodu, s prireditvami po slovenskih običajih, folklorno skupino, pevskim zborom, poukom slovenskega jezika itd. Za vse to je treba veliko truda in prizadevanj in raznega gradiva, knjig in drugega, pri čemer upamo, da nam bo pomagala tudi izseljenska matica.

Naše društvo je v letošnjem letu naredilo pomemben korak naprej. Dne 24. maja smo se prvičkrat udeležili slavnostne povelje Folk Art festivala v St. Catharinesu. Oblečeni smo bili v slovenske narodne noše. Prvičkrat smo tudi izvolili svojo lepoticu — Miss Lipa park, ki nas je zatem predstavljala med petindvajsetimi narodnostmi sveta. Društvo je prejelo številna priznanja od državnih in lokalnih predstavnikov.

MARTIN HORVAT

Urugvaj

Uspel nastop naših mladih

Letos 25. avgusta je minilo 150 let od proglasitve neodvisnosti Urugvaja. Ob tem jubileju so po vsej deželi organizirali številne proslave. Tako so v državnem gledališču Teatro Solis v Montevideu priredili tri mednarodne festivale, ki so bili pod pokroviteljstvom soproge predsednika republike.

V tretjem zaključnem festivalu je sodelovalo enaindvajset narodnosti, ki so prikazale svoje folklorne posebnosti. Jugoslaviji, katero je zastopala mladina Združenja Bratstvo iz Montevidea, je bilo dodeljeno častno mesto. Mladina Bratstva, ki je ponosno prikoralala na oder z jugoslovansko zastavo, je bila izmed vseh najbolj številna. V njenem sestavu je bil tamburaški orkester, folklorna skupina in pevski zbor. Njihov 25 minutni nastop, ki je zaključil festival, v katerem so ob zvokih tamburic odplesali nekaj narodnih plesov in kolo, je med občinstvom, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, sprožil navdušene ovacije.

Uspeh je bil tem večji, ker so za ta tretji zaključni festival izbrali najboljše točke programa. Jugoslovanska naselbina v Urugvaju

je res lahko upravičeno ponosna na svojo mladino, ki je večidel že rojena v Urugvaju. Večina od njih so že vnuki jugoslovanskih priseljencev, a domovina njihovih prednikov je še vedno vsa živa prisotna v njihovih srcih, kar vedno znova izpričujejo s svojimi nastopi, s katerimi znova in znova oživljajo lepe običaje svojega rodu.

Po uspelem nastopu na festivalu je mestna občina v Montevideu povabila mladino jugoslovanskega združenja Bratstvo, da septembra nastopi na poletnem festivalu, enako so prejeli že tudi povabilo za nastop na televiziji.

Argentina

Novo društvo

V mestu Salta na severu Argentine, dva tisoč kilometrov daleč od glavnega mesta Buenos Aires, so letos konec marca ustanovili novo jugoslovansko izseljensko društvo. Njegovi člani so v glavnem v Argentini rojeni sinovi in hčere naših starih naseljencev. Društvo se imenuje Sociedad Yugoslava de Salta. V odboru so: predsednik dr. Domingo Jakulica, podpredsednik dr. Baldramin Sajarevich, tajnik Milenko Jurcich, namestnik Gloria Milatovich, blagajnik Juan Jovanovich, namestnik Amalia Vujovich de Jorge ter še deset članov. Kot eno svojih prvih društvenih akcij so sklenili, da bodo sodelovali na mednarodni razstavi, ki jo prireja zunanje trgovinska zbornica v Salti. Na razstavi namenjajo z ustreznim gradivom prikazati gospodarski razvoj Jugoslavije.

Venezuela

Slovenski klub »Ciril in Metod« v Caracasu

Društveno delo slovenskega kluba »Ciril in Metod« v Caracasu se je ponovno razživel, ko so pred nedavnim izvolili nov upravni odbor. V nedeljo 15. junija je priredil klub na svojem prostoru v Hankitu mašo, ki ji je sledila družabna zabava. Navzočih je bilo blizu sto jugoslovanskih izseljencev z otroki. Povabljeni so bili tudi predstavniki naše ambasade iz Caracasa. V svojem kratkem govoru je predsednik kluba Mirko Amon poudaril, da klub »Ciril in Metod« želi sodelovati z jugoslovansko ambasado in pričakuje tudi od nje pomoči za svoje društveno delo. Dejal je, da je odbor soglasno sklenil, da bo klub odslej odprt, da bo sprejel v svoje članstvo jugoslovanske rojake vseh narodnosti.

Avstralija

Dragi fantje — slovenski slavčki

Morala bi biti pesniško nadarjena, da bi lahko opisala naše občutke ob poslušanju vašega petja. Pozabili smo, da sedimo v dvorani, da sploh obstajamo. Šele zatem, ko smo po koncertu stopili iz dvorane in prišli na ulico, nas je trušč priklical v resničnost in nas opozoril, da smo na poti domov in da se moramo zlit v tok trde vsakdanjosti. Vem, da je bila turneja naporna, mučno je potovati brez oddiha. Naleteli ste tu pa tam na neprijetnosti, na razočaranje, a to vam naj ne skali zavesti, da ste res uspeli, da je bila množica z vami zadovoljna. Osrečili ste nas. Mnogim se je utrnila solza — od sreče. Hvala za gostovanje, dragi Slovenski oktet! Nikdar vas ne bomo pozabili. Če vas osebno ne bo med nami, vas bomo gledali v filmu in poslušali.

Namen tega pisma je, da se vam osebno zahvalim, ker ste nam dovolili posneti vaš program. Obenem izrekam zahvalo Slovenskega društva Jadran in štiridesetih naših otrok, ki obiskujejo slovensko dopolnilno šolo v okviru tega kluba. Marsikateri od teh otrok je prav ob poslušanju vas vzljubil slovensko pesem in domovina staršev se mu je s tem še veliko bolj približala. Želimo, da bi še mnogo let osrečevali ljudi doma in po svetu.

Dragi fantje, vaša mati, bi vam morala ob rojstvu krila dati, da med nas prišli bi še hitreje, da nas pesem vaša spet ogreje!

IVANKA ŠKOF

Zdrava kritika je koristna

Morda bodo nekateri menili, da ni dobro če nekdo piše in odkriva slabosti. Jaz pa menim, da zdrava kritika in odkrivanje napak nikakor ne more biti škodljiva. Saj če napako vidimo, jo lahko tudi odstranimo. Večkrat obsojamo reakcionarne klike pripadnikov nekaterih drugih jugoslovanskih narodnosti v Avstraliji, a zdi se mi, da podobne klike najdemo tudi med Slovenci, čeprav v majhnem številu, ker so bolj potuhnjeni, bolj diplomatski. Ti se znajo vsiliti tja, kjer se lahko pokažejo kot najbolj delavni in zavedni Slovenci. Nasploh se štejejo za »velike«. Ne malo pa je pri nas »malih« Slovencev, ki so pripravljeni narediti še veliko več, ne da bi se zato trkali po prsih ter pričakovali slave in klanjanja. Malo število »velikih« tekmuje med seboj, kdo bo še večji, ter s tem izgublja dragoceni čas in tudi zaupanje teh »malih«, ki bi radi imeli zdravo vodstvo, ki se zavedajo, da je le v enotnosti moč, katera bi lahko kljubovala vetrovom na tuji zemlji.

Tečaj slovenščine

V Strabane v Pennsylvaniji so organizirali tečaj za pouk slovenskega jezika, ki ga uspešno vodi profesor Josef Planišič, član predavateljskega zbora v oddelku za politične vede na kalifornijskem državnem kolegiju. Pouk se odvija v domu SNPJ v Strabane. Poleti so bili slušatelji na počitnicah, s poukom so začeli spet jeseni. Poleg rojakov slovenskega rodu, obiskujejo tečaj tudi priseljenci slovaškega, poljskega, ruskega in tudi nemškega porekla.

Uspela proslava

V rekreacijskem centru SNPJ v Enon Valley je bila v dneh 24. in 25. maja lepo uspela proslava 50-letnega jubileja obstoja federacije angleško poslujočih društev SNPJ zahodne Pennsylvanije. Jubilejnih prireditev so se udeležili skoraj vsi člani glavnega odbora SNPJ in se je odvijala v duhu nadaljnega razvijanja prijateljskih odnosov med SNPJ in Slovenijo, oziroma Jugoslavijo.

Vrtni krožek slovenskega starostnega doma

Pri slovenskem starostnem domu v Euclidu so prišli na prav zanimivo in koristno zamisel: povabili so slovenske rojake, ljubitelje vrtov in vrtnarjenja, ki so pripravljeni žrtvovati svoj prosti čas, da bi kot prostovoljci »Vrtnega krožka« slovenskega starostnega doma pomagali pri obdelovanju njegovih vrtnih površin. Sklicali so sestanek, na katerega so posebej povabili tudi mladi slovenski rod, ki ima veselje z vrtnarjenjem. Upamo, da so med rojaki našli polno razumevanja in ima vrtni krožek pri starostnem domu številne člane.

Rodna gruda — moje razvedrilo

Rodna gruda mi prinaša veliko razvedrila, katerega sem tudi potrebna, saj sem že deset let na bolniškem vozičku. Prav lepo pozdravljam vse bralce Rodne grude v Ameriki in Kanadi. Vesela bom, če mi kdo kaj piše.

URSULA MURN
14 OBERLIN AVE.
PITTSBURGH, PA. 15229

Jugoslovanski ambasador v Argentini Dragan Bernardič govori ob izročitvi visokega jugoslovanskega odlikovanja društvu »Boka«.

Obiskovalci harmonikarskega tečaja v Chicagu. Od leve proti desni zgoraj: Joseph Umek Jr., iz Chicaga, Fritz Jernia iz Waukegana, Jane Gregorin iz Waukegana, nekdanja miss S.N.P.J., John Samsa iz Chicaga, Charles Rak iz Chicaga in Ronnie Saitz iz Waukegana. V spodnji vrsti: Jerry Krantz iz Waukegana, Pete Snyder iz Chicaga, Jože Culkar, nekdanji predsednik S.N.P.J., Avgust Kramer iz Chicaga, Silvester Zupančič iz Chicaga. Tečaj je obiskovalo še več drugih rojakov, ki pa niso bili navzoči pri fotografiranju.

Tako je bilo tudi ob gostovanju Slovenskega okteta. Namesto da bi izkoristili dragoceni čas za načrtno delo, da bi naš oktet prišel v tesnejši stik tudi z »malimi« našimi ljudmi, so se zamujali s prepiranjem, ali pridejo v ta klub ali ne. Kdo je bil potem prikrajšan? Slovenski ljudje v Avstraliji, brez katerih tudi »veliki« ne bi dosegli, kar so. Seveda nihče ne zanika, da so nudili pomoč, ko je organizacija potekala navidez v redu. Nihče pa mi ne more potrditi, da je bila ta pomoč brez sebičnosti in želje po slavi.

Kje je tista naša topla nesebičnost? Ko bomo to spet našli v naših odbornikih, bomo tudi Slovenci v Avstraliji bolj enotni in »mali« bodo še bolj delavni, saj je njihov cilj, da smo vsi Slovenci in je to pač pogla-

vitno, pa naj bodo to Ljubljančani, Primorci ali od koderkoli.

Ta članek sem napisala zato, da bi se pomanjkljivosti in napake, ki so v primerjavi z delom društev morda majhne, a so včasih zelo boleče, v prihodnje odpravile in se ne bodo spet ponovile, če nas bo obiskal spet kakšen nosilec naše kulture iz domovine. V pojasnilo še to: vstopnice za koncert Slovenskega okteta niso veljale za vse tukajšnje Slovence enako. Člani melbournskega društva so plačali za vstopnico po 4 dolarje, člani Slovenskega društva Jadran pa 5 dolarjev! Saj to ni nič, če smo plačali dolar več, ker za tako petje bi radi plačali še več, a gre za načelo! To pa je pomembna stvar, mimo katere ne moremo kar tako.

IVANKA ŠKOF

KJE IN KAKO NASTAJA DNEVNIK PROSVETA

Nove naročnike in bralce slovenskega dnevnika »Prosveta«, ki izhaja v Čikagu za ameriške kot za kanadske Slovence, bo prav gotovo zanimalo, kje in kako nastaja ta naš priljubljeni list.

Prva številka je izšla 1. julija 1916. V istem letu je Slovenska narodna podporna jednota dogradila svoj dom na vogalu Lawndalske ulice in Sedemindvajsete ceste v Čikagu. In iz tega poslopja, v katerem se je nastanil glavni urad skupaj s tiskarno za slovenski tisk, je »Prosveta« prihajala še prav do meseca julija t.l. Stavba je zdaj prodana, saj je bila že zastarela in je doslužila svojim pridnim gospodarjem. Naposled pa tudi mestna četrt, kjer stoji, že sivi in se umika novemu času, ki se je tudi v Čikagu odprl v novih predelih velemesta.

Novo poslopje urada SNPJ in uredništva »Prosveta« je sredi zelenja v na novo razvitem Buur Ridgeu, in sicer na 166 Shore Drive. Prostori so moderno opremljeni in prostorni. Človek kar zadiha, ko se sprehaja po teh zračnih uradih. Glavni predsednik Jednote Frank Groser in njegovi sodelavci so vedno na roko, če gre razkazati prišlec tu novi slovenski »dom«. Kadar boste v Čikagu, nikar ne zamudite tega obiska. Poglejte tudi v arhiv, kjer je na tisoče in tisoče slovenskih imen, katerih vsako ima svojo posebno ameriško zgodbo.

Slovenski del »Prosvete« pišeta in urejata že nekaj časa prijazni in vedno nasmejani urednici Zdenka Mihelich in Slavica Fišer. Vsi vaši dopisi se ustavijo v njunih pisalnih strojih, pa tudi vse drugo zanimivo gradivo — svetovno in domače — se precepi skozi njuni glavi. Obe rojakinji sta, kakor vemo, zelo veščici pisanja in delujeta za nas vse iz velike ljubezni do slovenske besede in slovenskega človeka na našem kontinentu. Obenem sta tudi živ leksikon za vse, kar se je kje že dogodilo med Slovenci po Čikagu in Ameriki sploh, in prav nič se ne bi začudil, če bi poznali tudi odgovore na to, kar nas še čaka v tujini. Seveda imata tudi pesniško dušo — kako bi pa sicer tako lepo pisali? V glasu se jima pozna globoka zavzetost za bodočnost slovenskega dnevnika in slovenskega razgledanega tiska. Sta pač dobri časnikarki in imata odprte oči in ušesa. Za njuno uspešno delo jima bomo morali večkrat izreči najlepše priznanje, ker si to zaslužita. List je vedno bolj zanimiv in se bolj in bolj prilega našemu času. Vtis imam, da ga s silo trgata iz uradniškega ozračja preživelih dni in ga ravna prav v areno našega tukajšnjega življenja. Poglavitna snov jima je namreč naš človek tukaj,

ki živi in se vije in včasih tudi bije, da preživi v tujini.

Mesto glavnega urednika »Prosvete« in mladinske revije »Voice of the Youth« pa je že pred meseci prevzel Bill Jereb. On skrbi za angleški del dnevnika, kakor tudi za uradni tednik SNPJ.

V njem sem spoznal resnega društvenega delavca, rojenega v Ameriki, in trdo zakoninjenega v slovenski tradiciji. V razgovorih je zadržan, stvaren, in prijeten. Seveda govori dobro slovenščino, le da ga njegovo posebno delo za angleško čitajoče in govoreče Slovence v Ameriki tišči v angleščino. V svojem čikaškem okolju je priljubljen in spoštovan, drugi pa bodo že še spoznali, da je imeniten fant. V Clevelandu se je že krepko postavil pred tisoči na velikem pikniku v korist »Prosvete«. Sprejeli so ga za svojega.

»Prosveti« in njenim urednikom lahko želimo samo lep uspeh. V dobrih rokah je — to pa je tudi najvažnejše.

IVAN DOLENC

Staro poslopje SNPJ in dnevnika Prosveta.

Pogled na del pročelja novega sedeža Jednote v Burr Ridge pri Chicagu.

Ti dve nasmejani rojakinji nam vsak dan pripravita slovensko »Prosveto«: na levi Slavica Fišer, na desni pa Zdenka Mihelič.

Glavni urednik »Prosvete« Bill Jereb.

Ob 55-letnici pevskega zbora Jadran je zbor počastil s plaketo Stefanijo Tolar, ki je že 54 let članica. Plaketo ji je izročila Florence Unetich.

Čestitamo ob jubileju

V Los Gatosu v Kaliforniji je 1. oktobra letos praznoval svoj osemdeseti rojstni dan znani publicist in društveni delavec Jakob Zupan. Rodil se je v Selah pri Otovcu v Beli krajini v družini »Amerikanca« Zupančiča, ki se je po dvaindvajsetih letih trdega dela v Ameriki vrnil v domači kraj in se tam poročil. Mladi Zupančičev Jakob, ki si je kasneje, ko je sam postal Amerikanec, skrajšal priimek na Zupan, je maturiral na novomeški gimnaziji in zatem nadaljeval študije na trgovski akademiji in univerzi v Zagrebu. V Ljubljani je bil zatem nekaj časa zaposlen v Ljubljanski kreditni banki. Leta 1921 se je izselil v Ameriko. Njegova prva

postaja je bil Chicago, kamor je dve leti kasneje za njim pripotovala tudi njegova soproga, učiteljica Katka Zupančičeva s hčerkico, ki je kasneje med ameriški Slovenci postala splošno znana po svojih knjižnih delih — pesmih, črticah, dramskih prizorih itd.

Mladi napredni par se je takoj vključil v slovensko društveno življenje. Jakob se je že leta 1921 v prvih dneh po prihodu v Ameriko seznanil s takratnim glavnim predsednikom Slovenske narodne podporne jednote, z urednikom Prosvete Jožetom Zavertnikom in Frankom Zaitzem in še z drugimi. Kmalu se je znašel v uredništvu Prosvete, kjer se je zaposlil kot pomočnik urednika, poleg tega pa je na pobudo predsednika Cankarja postal prvi urednik Prosvetinega mladinskega mesečnika Mladinskega lista, ki je začel izhajati l. 1922 in izhaja zdaj pod naslovom The Voice of Youth že 53. leto. Težko je zajeti z nekaj skromnimi stavki tako dejavno in bogato razgibano življenjsko pot. Leta 1927 je bil po dobro opravljenem sprejemnem izpitu imenovan v Chicagu za mestnega poštnega uradnika. To službo je opravljal vse do decembra leta 1958 — to je dvaintrideset let. Zadnja leta je bil načelnik plačilnega oddelka. V Slovenski narodni podporni jednoti, katere član je postal kmalu po prihodu v ZDA, je petindvajset let deloval tudi pri njenem gospodarskem odseku, kamor se je vključil, ko je l. 1926 opustil delo v uredništvu publikacij SNPJ. Ker je obvladal stenografijo, je bil zapisnikar na konvencijah SNPJ. Petindvajset let je bil tudi ravnatelj Jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva (zdaj Sterling Savings and Loan Association).

Zelo rad je tudi fotografiral in s svojo kamero ohranil spominu številne dogodke iz društvene dejavnosti SNPJ. Na velikem skupinskem izletu SNPJ v Jugoslavijo v juniju pred petinštiridesetimi leti, je Jakob Zupan vodil eno izmed treh izletniških skupin. Ob tej prilike je tudi posnel za SNPJ prvi film iz Slovenije v barvah, ki so ga zatem predvajali po slovenskih naselbinah v ZDA, kjer je bil povsod zelo toplo sprejet. Jakob Zupan se je pridno udejstvoval tudi kot publicist. Njegovi prispevki so bili objavljeni v Ameriškem družinskem koledarju in drugod. Mnoge je podpisal z začetnicami svojega imena ali s psevdonimom Janko Zega. Po upokojitvi se je jubilan s soprogo preselil v prijazni Los Gatos v Kaliforniji, kjer mu je njegova draga Katka v septembru 1967 umrla. Od tedaj živita sama s hčerko Elico in s spomini.

Ob življenjskem jubileju je jubilan prav gotovo prejel številna voščila od svojih prijateljev in znancev. Vsem tem pridružujemo tudi naše toplo voščilo in želje: Še na mnoga, mnoga leta!

UREDNIŠTVO

SREČANJA - SREČANJA - SREČANJA

Naša nova naročnika Beletova iz Clevelanda in Ančka Opeka, zvesta bralka naše revije; njene sestre, ki sedi poleg nje, fotografski objektiv žal ni dosegel. Za njimi urednik Rodne grude.

Poleti se je oglasila pri nas tudi Vlasta Radišek, slikarka iz Clevelanda, ki je pred nekaj meseci odprla v Euclidu tudi zasebno slikarsko galerijo in šolo. Znana je predvsem po odličnih slovenskih narodnih motivih, ki jih vnaša predvsem na priložnostne voščilnice.

Viki Gajšek iz Melburna, lepotica tamkajšnjega slovenskega društva »Planica«, med obiskom v našem uredništvu.

Svet — ena sama velika družina

V razgovorih se nam svet zdi ena sama velika družina. »Bil sem v Nemčiji, Franciji, Združenih državah Amerike. Če bi bil kjer koli na svetu, se bi mi zdelo, da sem bil pri prvem sosedu ali pri sorodnikih v bližnjem mestu ali na vasi«.

Ob takšnih in podobnih razgovorih pridemo do ugotovitve da je resnično »svet majhen«. Da pa je to res, ima nedvomno največjo zaslugo prav napredek tehnike, saj nam televizijski zasloni približajo še tako oddaljen košček zemlje, narode in ljudi. Včasih mislimo, da je svet resnično majhen, tudi drugače, ko se nam zgodi, da sredi Pariza, Münchna ali drugega mesta srečamo znanca Janeza, ki ga sicer doma redkokdaj vidimo. Ta naš svet, čeprav resnično velik, zna biti zelo, zelo majhen, posebno ko gre za zadeve posameznika in za medosebne odnose med nami samimi, med ljudmi.

Dopusti so za nami. Vsak izmed naših zdomcev, ki je načrtoval obisk doma, ga je že uresničil. Spet je na svojem delovnem mestu, v svojem na novo ustvarjenem domu v tujini. Marsikdo od naših rojakov premleva dogodke med bivanjem v domovini, ki sčasoma postajajo le spomini. Spomini so še sveži in so lahko prijetni ali neprijetni. Človeško je, da si prej in bolj zapom-

nimo tisto, kar je prijetno, neprijetnosti pa skušamo čim prej spraviti v pozabo. Pri spravljanju neprijetnih spominov pa nam pomaga tudi čas: bolj se določeni dogodki odmikajo od časa dogajanja, bolj zgubljajo neprijetno čustveno spremljavo.

Počitnice, dopust so se končali ali pa smo tik pred tem, da začnemo ponovno staro in znano prehojeno pot na delo in z dela. Prav zaradi tega so nam mogoče neprijetni dogodki v času dopustov bolj sveži, ker so nas spravili v slabo voljo, morda celo izzvali jezo.

Kot turisti se navadno pritožujemo nad življenjskimi razmerami v kakšnem hotelu, kampu, ali godrnjamo zaradi visokih cen, slabe postrežbe v mestu, kjer se trenutno nahajamo. Kaj odnosi? Kolikokrat nas prav medčloveški odnosi spravljajo v jezo, včasih celo upravičeno.

Tako se je vročega poletnega dne v središču Ljubljane zgodilo: Prepir, pretep, poseg uprave javne varnosti ob navzočnosti mnogih gledalcev. Kaj se je zgodilo?

Naš rojak iz tujine in domačin sta se fizično spopadla. Razlog za fizične spopade med mladimi kaj hitro najdemo: vročevrni, alkoholizirani, prepir zaradi kakšnega mladega dekleta. Toda ta prepir je bil bolj nenavaden, ker je bil vzrok prepira in pretepa jezik. Namreč, mlad zdomec, ki je prišel v restavracijo, je ob naročilu govoril nemško. Mlada natarica je z veliko težavo in muko sprejemala naročilo, ker je bilo v nemščini. Po pomoč se je zatekla h kolegici, ki je prav tako slabo razumela in govorila nemško. Naročilo je dolgo trajalo. Končno so se sporazumeli in naročena hrana in pijača je bila na mizi. Gost, naš rojak, ki je prišel na dopust, je ponovno razlagal, da ni naročil tega, kar so mu prinesli. Poleg nezadovoljstva z naročilom je

v nemščini razlagal, kakšna nemogoča postrežba je in neizobraženost kadra, saj bi morali vsi znati tuj jezik. Objokana natarica je v zbežanosti prosila enega izmed gostov, da ji pomaga razvozlati naročilo »nemškega turista«, ki je sedel za mizo.

Tudi pomoč gosta ni kaj dosti zalegla, toda za silo so se le sporazumeli, kaj želi nemško govoreči turist. Vse bi se lepo izteklo, če se ne bi po vsem tem mučnem iskanju tistega, ki razume in govori nemški jezik, nenadoma dvignil gost od bolj oddaljene mize in se začel prepirati z nemško govorečim turistom. Prepirla sta se v slovenščini. Natarice in drugi gostje v lokalu so se čudili. Toda, med bučnim preprirom so slišali tudi stavke: »Kaj briješ norca iz svojih sorojakov? Kaj misliš, če si malo povohal tujino, da ti v rodni zemlji ni potrebno uporabljati materinega jezika?« Beseda je dala besedo, s katero je med drugim nemško govoreči turist-naš rojak, trdil, da lahko govori, kakor hoče in da mu nihče ne more tega preprečiti. Skratka, po naključju sta dva prepirljivca bila dobra znanca. Prepir sta končala še s fizičnim obračunavanjem, ker dialog — kot vse kaže — ni zadoščal.

Ni naše, da iščemo krivca in presojam, kdo od udeležencev pretepa je imel prav in kdo ne. Verjetno je v tem času, ko o tem pišemo, sodišče storilo svoje. Verjetno nas bolj zanima, kje so vzroki, da sploh pride do takšnih dogodkov. Zakaj nekateri naši zdomci mislijo, da je bolj »nobl«, če v domačem kraju govorijo jezik tistega naroda, kjer so trenutno na delu?

Svet je majhen, toda včasih znamo nekateri biti še bolj majhni. Majhni v svojem dostojanstvu, majhni v svojih čustvih in občutkih. Občutek majhnosti in nenehne želje biti nekaj več pa povzroča pri marsikomu globoka čustva manjvrednosti, nezadostno-

Milenko Pegan: Dva portreta.

sti oziroma nezadovoljstva s samim seboj. Občutkov manjvrednosti se skuša navadno posameznik znebiti tako, da si prizadeva z uspešnimi dejanji potrditi svojo veljavo in vrednost. Toda močen občutek manjvrednosti navadno zmanjšuje kritičnost, česar posledica je tudi neustrezna izbira dejanj, naj bi omogočila samopotrditve in uveljavljanje osebe. Človek, ki ima slabo razvit socialni čut, čut do sočloveka navadno teži k izbiri formalnih oblik uveljavljanja ali k bolj površnim. Uveljaviti se skuša z zunanjimi znaki: s pretirano upadljivim oblačenjem, boljšim avtomobilom ali pa se prikazuje za nekaj, kar v resnici ni. Tako je tudi z izdajanjem za nekaj drugega, tuj jezik; tudi takrat, ko je očitno, da bi na primer materinščina omogočila hitrejšo in uspešnejšo sporazumevanje. Koliko jezikov znaš, toliko veljaš. Pregovor, ki še danes velja. Še več, prav zaradi odprtosti meja in možnosti obiskovanja tujih dežel je znanje jezika določenega naroda nujno potrebno. Toda, tudi če smo še tako natrpni z znanjem jezikov, nam že posluš do sočloveka narekuje, kakor tudi naša sposobnost ocenjevanja določenih situacij, kdaj je najbolj smotrno govoriti tuj ali svoj domač jezik.

ARZA KRISTANČIČ
DIPL. PSIHOLGINJA

BREZ KORENIN

Drevo, ki so mu odžagali korenine, usahne, umre. Odtrgan cvet, ki smo ga dali v vazo, bo le malo časa tako lepo cvetoč, kakršnega smo odrgali. Če ste si gradili dom, prav gotovo veste, kako globoko je bilo treba kopati za njegove čvrste temelje. Saj brez teh temeljev bi bil kakor hišica iz iz kart, igračka, ki jo odpihne veter.

Pred menoj leži pismo Anice iz Nemčije. To je pismo mlade slovenske žene in matere, ki je kakor veliko drugih, že nekaj let z možem na delu v Nemčiji, da sta si tako prislužila hišico na domačih tleh. Imata sinka, ki je poleg nemške, pridno obiskoval tudi slovensko šolo. dokler je bila ta tako blizu, da mu je bilo to mogoče. Ta šola mu je veliko koristila pri izpopolnjevanju v slovenščini, saj se z materjo in očetom čez teden ne utegnejo dosti pomenkovati, ko sta skoraj vedno na delu.

Mlada mati Anica je z vsem srcem Slovenka in ne more razumeti tistih svojih rojakov, ki to niso. »Vsa sem ganjena,« piše v svojem pismu, »kadar tukaj na tujem slišim domačo pesem ali melodijo ali če gledam slovenski film. Kar zajokala bi. Tako globoko vselej in povsod čutim, da sem Slovenka. Rodila sem se Slovenka in do smrti hočem to tudi ostati. Res ne morem razumeti tistih, ki so svojo narodnost zavrgli, kakor da je to prazna lupina. V hiši, kjer

stanujemo, je slovenska družina iz Maribora. Zdaj ko so prevzeli nemško državljanstvo, so postali dosti bolj važni, kot so pravi Nemci. Z nami, ostalimi Slovenci sploh nočejo govoriti. Žena večkrat poudari, da z »auslanderji« ne mara imeti opravka. Jaz tega kar ne morem razumeti. Globoko me žali, jezi in boli. Morda boste rekli, zakaj vam to pišem? A nekomu se moram izpovedati, ker me tako tišči in boli pri srcu.«

Draga rojakinja Anica, razumem vas in čutim z vami in ko bodo vaše besede prebrali naši rojaki po svetu, vas bodo prav tako razumeli in prav tako čutili z vami. In to enako tudi tisti naši ljudje, ki že dolga desetletja žive na tujem, kjer so morali svoje priimke, imena in navade prilagoditi tujim deželam, ki so morda že pred leti prevzeli tuje državljanstvo, katerih otroci in vnuki najbrž več ne znajo govorice svojega rodu, a vendar so si ohranili ponosno zavest, da so Slovenci, kar izpričujejo v tisočih drobni rečeh, katerih vsaka je za to pomemben dokaz: v obiskih domovine, kamor vodijo svoje vnuke in pravnuke, v domači pesmi in glasbi, v slovenskih šolah in tečajih, v kuharskih tečajih za slovenske jedi, v slovenskih nošah, ki jih babice šivajo svojim vnukom in še in še.

Vse drugače pa je seveda, če hoté postaneš tujec, če zatajiš svoj lastni rod samo zato, ker si v svoji »bistri glavi« prepričan, da boš zato med tujci več veljal. Kako zmotno je to! Tisti Slovenci, rojakinja Anica, ki vas danes zmerjajo z »auslanderji«, bodo morda prav kmalu na lastni koži občutili, kako hudo je biti »auslander« tu in tam, saj tisti Nemci, ali pripadniki katerekoli narodnosti, ki kaj dajo na sebe, bodo prav gotovo vedno bolj spoštovali in cenili tiste priseljence katerekoli narodnosti, ki bodo tej svoji narodnosti ostali zvesti, kakor pa one tujce, ki jemljejo samo zato tuje državljanstvo, ker žele po vsej sili biti nekaj drugega, kar pa nikoli ne bodo mogli biti. Ni lahko biti brez korenin, to bodo kmalu spoznali.

Ob pismu rojakinje Anice sem se nehote spomnila srečanja izpred petindvajsetih let. Takrat mi je znanka predstavila svojega brata, tržaškega Slovenca, župnika iz kraja, ki je bil nekoč pod Italijo. Bil je čisto tak, o kakršnem je pisatelj France Bevk izklesal lik svojega »Kaplana Čedermaca«. Čeprav precej betežen (v Ljubljano je prišel na operacijo), je bil poln iskrive radoživosti, ves prežet od narodnega zanosa. S ponosom je med drugim povedal, da je bil nekoč odposlanec Slovencev v rimskem parlamentu, kjer je vselej »svoje povedal«, a žal je včasih bolj malo zaleglo, je zatem tiše dodal. Med drugim nam je takrat pripovedoval tudi, kako so v fašističnih časih poitalijančevali slovenska imena. Niti mrt-

vim ni bilo prizanešeno. Celo na nagrobnikih so morali spreminjati slovenska imena in priimek svojih dragih v italijanska. On pa je trdno sklenil, da imen svojih slovenskih staršev na nagrobniku ne bo spremenil. To je javno oznanil tudi s prižnice. Farani so ga skušali posnemati, a ker je bila zagrožena kazen, so drug za drugim popustili. On pa je ostal trden. Dvakrat je dobil zato pismen opomin z županstva. Tretjič pa je je prišel župan osebno. Tedaj je župnik brez besed šel iskat kladivo in dleto in oboje dal županu rekoč: »Na, Kajnov sin, pa ti sam naredi to grdo reč, če te ni sram.« Župan je ves besen odšel. Župnik pa je še isto noč šel na pokopališče. »Saj mi ne zamerita, kajne?« se je opravičil svojim mrtvim, nato pa je nagrobnik izkopal in ga odpeljal v klet, kjer je ostal, dokler tisti primorski kraji niso postali slovenski.

Velikokrat se spomnim župnika Virgila, tega klenega »Čedermaca« iz revne kraške vasi, katerega ime je že davno vklesano na tistem nagrobniku pod imeni njegovih staršev, ki ju ni hotel potujčiti.

Vidite, rojakinja Anica, tudi takšni ljudje so bili in so še med nami, zato vam prav nič ni treba biti hudo zaradi tistih vaših sosedov »auslanderjev«. Le pomilujete jih lahko.

INA

Pokojnina iz Argentine

Kot predvojni izseljenec sem uveljavil v Argentini starostno pokojnino za skoraj 40 let dela, vendar je pokojnina komaj nekaj nad 100 ameriških dolarjev. Tu v Argentini namreč vrednost pesosa stalno pada, s tem pa tudi vrednost pokojnin. Rad bi se vrnil na večer svojega življenja v domovino in me zanima, ali bi se mi lahko izplačevala argentinska pokojnina v Jugoslaviji. Tudi me zanima, ali bi bil zdravstveno zavarovan, prav tako pa tudi žena, ki bi prišla z menoj?

JOŽE TAVČAR, ARGENTINA

Kolikor nam je znano, že nekaj časa argentinska vlada ne postavlja več ovir za izplačevanje svojih pokojnin v Jugoslavijo. Zato uredite pri svoji zavarovalnici (Ceja de Jubilation) vse zaradi izplačevanja vaše pokojnine v Jugoslavijo, seveda z navedbo novega naslova v domovini, kjer mislite stalno živeti. Argentinske pokojnine se izplačujejo v tujino v ameriških dolarjih, tako da v primeru padca vrednosti pesosa nasproti ameriškemu dolarju — kar se je zadnji čas že dvakrat zgodilo (meseca februarja in maja) — pokojnina izgubi na svoji vrednosti.

V Jugoslaviji se boste kot uživalec tuje pokojnine zglasili na pristojni regionalni zdravstveni skupnosti in uredili vprašanje zdravstvenega zavarovanja zase in za ženo.

Vpliv okolja

Človek sicer ni kakor drevo enkrat za vselej vsajen v zemljo in s tem življenjsko navezan samo na kraj, v katerem je pognal korenine, pa je vendarle kljub svoji sorazmerno veliki gibljivosti otrok svojega neposrednega okolja.

Če rečem »otrok«, mislim s tem na njegovo prilagodljivost v stvareh, ki so prilagodljive, ne da bi se s tem človeško bistveno spremenilo.

Na primer obleka in hrana. Naključje se lahko poigra s kom, da pride na svet in živi sredi tropske vročine, kjer je obleka na človeku včasih komaj za ime, potem pa mora na sever, recimo, med Eskime, in hočeš nočeš se kmalu prilagodi novemu okolju v oblačenju in hrani, pa tudi v siceršnjih navadah, na primer glede porazdelitve dneva in noči in spanje in delo.

Tako je tudi z jezikom. Ljudje se ločimo od še tako »zgovornih« živali tudi po artikulirani in priučljivi govorici, ki se sproti prilagaja in sistemsko dopolnjuje. Se pravi: prirojena nam je zmožnost »govorjenja« kot takega, ni nam pa prirojen nobeden od obstoječih ali neobstoječih jezikov, kakor so prirojeni živalim, da na primer papagaja sicer lahko zmika, da se nauči nekaj »nesvojih« izrazov, ker je željen posnemanja, vendar mu »papagajski« jezik ostane nespremenjen, naj se izleže iz jajca kjer koli ali kadar koli.

Človek pa ne tako. Lahko pride na svet slovenskim staršem, a se bo naučil jezika svojega okolja, tudi če ne bo slovensko, če bo namreč naključje hotelo, da bo recimo takoj po rojstvu prestavljen v neslovensko okolje. Tako se vsak lahko nauči vsakega jezika kot rojen domačin, čeprav je po krvi in po siceršnjih lastnostih prišlec. Kot materinščine se nauči kitajščine ali angleščine, eskimščine ali indijanščine, pač tistega jezika, ki mu je v prvih letih življenja dan za najdoslednejše govorno okolje.

Usoda pa se s človekom lahko še bolj poigra. Dá mu na primer za starše človeka z različno jezikovno pripadnostjo. Mati je na primer Italijanka, oče Anglež. Mati recimo komaj za silo razume očetovo govorico, očetu je italijanščina španska vas. Revež otrok! Željno bo sicer pil vse glasove in besede očeta in matere iz njunih medsebojnih »mednarodnih« pogovorov, vendar se mu bo v zavesti ustvarjala čudna mešanica zlasti še, ker mati in oče vsak zase poskušata z otrokom sproščeno spregovoriti vsak v svoji materinščini, se pravi, oče po angleško, mati po italijansko.

Tak otrok se bo torej hkrati učil treh jezikov, treh materinščin, angleščine za pogovor in v pogovoru z očetom, italijanščine za po-

govor in v pogovoru z materjo in skrpane anglo-italijanščine v skupnih pogovorih. In ker si take družinice skoraj ne moremo misliti samotne kot otok, temveč sredi drugih ljudi, recimo Arabcev, se bo torok, pač glede na večjo ali manjšo povezanost z arabskim okoljem, naučil še arabščine, in mogoče te še celo najčisteje, najbolj sistematično, ker ne bo šepava in pohabljen, kakor morata biti v takih razmerah očetova angleščina in materina italijanščina ali družinska anglo-italijanščina.

Vidimo torej, da je jezik zelo prilagodljivo, spremenljivo človekovo orodje, da ni vesplošnega jezika za ves svet, ker je vsak jezik v ustih vsakega človeka bolj ali manj prilagojen, potegnen v druge vode, nategnjen na bolj ali manj nasilno kopito posameznikovega znanja ali neznanja, zmožnosti ali nezmožnosti. Vsak posameznik pa potem z vsemi temi dobrimi ali slabimi jezikovnimi lastnostmi bolj ali manj sovpliva na oblikovanje jezika svojih sosedov, vrstnikov in tovarišev, skratka svojega okolja. Zgodba o babilonskem stolpu se torej dan na dan ponavlja in se bo ponavljala, dokler bomo ljudje na zemlji obdarjeni z eno od svojih bistvenih značilnosti: z neprirojenim, s priučljivim jezikom.

Recimo, da bi se ljudje odločili za enoten svetovni jezik, in recimo, da bo prispodoba čistejša, da se jim je po kakšnem čudežu posrečilo ta enotni jezik izpeljati v idealni obliki in v idealnem obsegu: ves svet govori en sam jezik, vsi ljudje se čudovito in zlahkoma razumejo med seboj. Skratka, idealno stanje, kakor si ga je mogoče zamisliti samo v pravljici!

In po drugi strani: življenje ne miruje, temveč se razvija, napreduje, odmira, ubira druge smeri, pri tem pa ga živo spremlja tudi jezik, ki ravno tako kot prožno orodje posamezna področja bolj podrobno in vsestransko obdela, druga pa bolj ali manj ali v celoti zanemari, pozabi. In tako kaj hitro dobimo celo vrsto odtenkov in dotlej enotnem svetovnem jeziku!

In pri tem še niti nismo upoštevali posameznikovih zmožnosti ali nezmožnosti, da je zgovoren ali neizgovoren, da si lahko zapomni več ali manj besed ali izrazov, da jih izgovarja skrbno, nemarno, pravilno, nepravilno, hitro, počasi, pojoče, suho, drdravo, po svoje, in s tem bolj ali manj vpliva na jezik svojih sosedov.

Potreben bi bil torej strahoten napor, če bi hoteli jezik ohranjati enoten, saj bi mu ne smeli dovoljevati ne svobodne rasti, ne svobodnega odmiranja. Kaj takega je mogoče in potrebno pri — recimo — merskem sistemu, kjer skrbno varujejo normo, pariški zlati meter, pri jeziku pa imamo rajši več in raznih jezikov, pa čeprav se jih je sproti treba učiti.

JANKO MODER

Med novimi knjigami

MONOGRAFIJA O LJUBLJANI — Ljubljana je končno dobila knjigo, kakršno je že dolgo potrebovala. Z njo se je uvrstila med mesta, ki se lahko ponašajo z bogatimi monografijami, ki prikazujejo njih preteklost in sedanost. Fotomonografijo o Ljubljani, ki jo krasi prek 150 barvnih fotografij, je pripravila beograjska založba »Jugoslovanska revija« (znana tudi kot založnica fotomonografije 'Slovenija') v sodelovanju z italijansko založbo Scala iz Firenc. V Italiji je bila knjiga tudi tiskana, fotografije pa sta prispevala italijanska sodelavca Raffaello Bencini in Mauro Sarri.

Monografija Ljubljana je zanimiva pripoved o glavnem mestu Slovenije od najstarejših časov, vse od nastanka pa do danes. Med sprehodom po številnih muzejih in galerijah v mestu nam avtor besedila, ki ga je prispeval zgodovinar dr. Nace Šumi, prikaže stik modernega vlemesta s srednjeveškimi in antičnimi ostanki v njem. Pripoveduje nam tudi o nekdanjih in zdajšnjih Ljubljančanih, o ljudeh, ki so v preteklosti in še danes ustvarjajo njegovo podobo. Ob prijetno napisanem besedilu nas tako knjiga popelje skoraj v vsak kot Ljubljanec in nas seznaja z načinom življenja v njej.

Poglejmo, kako si je avtor razdelil zgodovinski razvoj Ljubljane. V razdelku Prazgodovina in antika, nam je opisal nastanek in propad rimske Emone, prednice Ljubljane, nato pa je prek srednjega veka, ki je v Ljubljani še vedno pustil nekaj ostankov, ustavil pri protestantizmu in baroku. Nato opisuje pomen Ljubljane v času francoske okupacije, ko je bil tu sedež Ilirskih provinc, in opisuje, kakšna je bila Ljubljana v času razpada Avstroogrške monarhije. Avtor nam zatem popiše nastajanje moderne Ljubljane v času med obema vojnama, govori o pomembnem deležu med narodno-osvobodilnim bojem, ta del pa konča s pregledom tridesetih let moderne Ljubljane po drugi svetovni vojni.

Ob koncu knjige je še zanimiv pregled spomenikov in cerkva v Ljubljani, kulturnih ustanov, muzejev in galerij. Seveda je največja vrednost v tem, da nam o tem pripoveduje predvsem s fotografijami, od katerih so nekatere prav enkratne.

Knjigo bo brez dvoma z veseljem vzel v roke vsak naključni obiskovalec Ljubljane, vsak tujec in tudi vsak naš rojak. Ljubljana je namreč tudi simbol našega napredka, naše enotnosti in naše kulture. Z veseljem jo prebiramo tudi mi sami, ki tu stalno živimo. Knjiga je bila tiskana razen v slovenskem, še v angleškem, nemškem in italijanskem jeziku. Naročite jo lahko tudi prek našega uredništva.

J. P.

Stoletnica bosansko-hercegovaške vstaje

Poleti 1875 je izbruhnila vstaja kmetov v Hercegovini in se hitro razširila na ostale dele evropskih turških pokrajin. Vstaja, znana kot »Nevesinjska puška«, saj se je pri tem kraju tudi začela, je še isto leto zajela področja severne in južne Hercegovine, Bosanske krajine in dele vzhodne Bosne ter Sandžaka, da bi se potem razširila še na dele Makedonije in Bolgarije. Tako lahko rečemo, da se je postopoma razvila vojna med potlačenimi kmeti in turško fevdalno državno administracijo. Upornim kmetom so prišli na pomoč, številni prostovoljci z vseh ostalih ozemelj v današnji Jugoslaviji in iz tujine, med njimi Italijani (Garibaldinci) in Rusi. Po vsem civiliziranem svetu, od Kalifornije do Sibirijske, pa so bili ustanovljeni odbori za zbiranje pomoči v materialu in ljudeh.

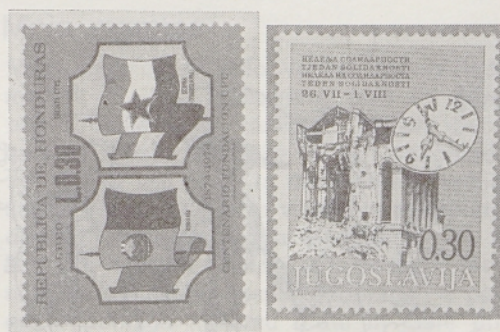
Velike evropske sile, predvsem Avstroogrška, ki je prvi mejaš ozemlja, na katerem se je odvijalo razredno in osvobodilno gibanje dobronarodov, so se zbale, da bi morebitna osvoboditev Bosne in Hercegovine lahko skalila ravnovesje sil v Evropi in da bi zmagovalna revolucija v Turčiji pozneje pripeljala do odcepitve jugoslovanskih pokrajin Avstroogrške. Zato so se avstroogrski in ruski diplomati že leta 1877 z »Budimpeštanskimi konvencijami« sporazumeli o delitvi interesnih področij na Balkanu. Rusija je bila zainteresirana za Makedonijo in Bolgarijo, Avstroogrška pa za Bosno in Hercegovino. Posledica tega dogovora je bila rusko-turška vojna v letih 1887 in 1878. Kmalu potem, ko je Rusija ustvarila »Veliko Bolgarijo«, ki ni ustrezala niti etničnemu razporedu bolgarskega naroda, niti pravemu stanju na Balkanu, je bil sklican »Berlinski kongres« evropskih sil. Na njem so skrojili nov zemljevid Balkana: Bosno in Hercegovino je okupirala Avstroogrška, Srbija in Črna Gora sta razširili svoja ozemlja, Bolgarija je bila razdeljena na dva dela. Makedonija pa je ostala pod turško oblastjo. V Bosni in Hercegovini, ki je med vstajo v letih 1875 do 1878 izgubila vsaj 200.000 ljudi, so socialni odnosi ostali nespremenjeni,

ni, osvobodilna gibanja pa so bila zadušena, kar je podaljšalo nezadovoljstvo tamkajšnjih narodov za naslednjih nekaj desetletij, dejansko pa vse do zaključka NOV.

V spomin na stoletnico začetka bosansko-hercegovaške vstaje je JPTT 9. julija izdala priložnostno pošto znamko z nominalno vrednostjo 1,20 din. V tehniki petbarvne heliogravure so jo natisnili v londonski tiskarni Harisson & Sons, prikazuje pa reprodukcijo umetniške slike Ferda Quiquereza »Hercegovski vstajniki v zasedi«, ki jo hranijo v Zgodovinskem muzeju Hrvatske v Zagrebu.

Teden solidarnosti

Od letos dalje bomo v Jugoslaviji za obdobje naslednjih petih let po posebnem dogovoru zbirali sredstva za solidarnostne sklade, ki so namenjeni zbiranju nujne pomoči v primeru težjih naravnih in drugih nesreč. Zadnji teden v mesecu juliju pa je proglašen za »Teden solidarnosti«. Sredstva v solidarnostne sklade pritekajo na najrazličnejše načine, med drugim s tem, da delovni ljudje odstopijo enodnevni zaslužek v mesecu juliju. Dokaj pomemben vir pa letos pomeni tudi doplačilna znamka nominalne vrednosti 0,30 din, ki smo jo v tednu solidarnosti obvezno lepili na vse pisemske pošiljke v notranjem prometu. Na znamki je prikazan ohranjeni del železniške postaje v Skopju, porušen med znanim katastrofalnim potresom pred desetimi leti.

Zanimiva znamka iz Hondurasa

Že dolgo vam nisem pisal, saj sem bil v Miamiu, kjer sem delal dekoracijo na več projektih. Prilagam vam novo znamko za filatelistični kotiček v Rodni grudi, kjer je zastava Jugoslavije. Če želite, vam pošljem tudi celo kolekcijo.

Še to: veseli smo, da imamo prvega slovenskega ambasadorja SFRJ v Mehiki, tov. Goloba.

R. DUŠAN ŠERCER, ARQUITECTO —
DECORADOR
COMAYAGUELA, HONDURAS

Umril je Ivan Boštjančič

Presenetila nas je bridka novica, da je v Chicagu umrl znani dolgoletni sodelavec slovenskega dnevnika »Prosveta« Ivan Boštjančič. Vedeli smo, da se zdravi v bolnišnici, da je njegova bolezen težka, vendar pa smo na tihem še vedno upali, da ga bodo zdravniki obdržali pri življenju. Pomoči pa, kot kaže, zanj ni bilo več.

Ivan Boštjančič je v februarju letos dopolnil 60 let. Po rojstvu je bil pravi Amerikanec, saj je bil rojen v Clevelandu. Ko je bil star pet let, se je njegova družina vrnila v domovino. Osnovno šolo je obiskoval v Harijah pri Ilirski bistrici, zatem pa so se preselili v Opatijo, kjer je njegov oče odprl gostilno. Pozneje je Ivan Boštjančič študiral tudi v Zagrebu. Takoj po drugi svetovni vojni se je Ivan kot izoblikovan mož, časnikar in kulturni delavec, vrnil v Združene države, kjer je nekaj časa delal pri listu Enakopravnost, pri Glasu Naroda v New Yorku, ustalil pa se je pri Prosveti v Chicagu, kjer je bil dvajset let pomožni urednik (pomočnik glavnega urednika).

List Prosveta je bil del njegovega življenja. Nikakor se ni mogel sprijazniti z njeno ukinitvijo, saj je vedel, kaj pomeni ta list tudi mnogim drugim našim rojakom v ZDA, zato je v zadnjih mesecih svojega življenja vse svoje sile žrtvoval za njeno ponovno oživitve. Skupaj z drugimi našimi naprednimi rojaki mu je to tudi uspelo — vsaj za nekaj časa. Sedanje uredništvo Prosvete prav gotovo boleče občuti izgubo Ivana Boštjančiča.

Dosleden v svoji napredni usmerjenosti je imel Ivan Boštjančič težave že v stari Jugoslaviji, tak pa je ostal tudi po preselitvi v Združene države Amerike. Svojim načelom se ni odrekel nikoli.

Ob smrti Ivana Boštjančiča izrekamo iskreno sožalje njegovim sodelavcem pri dnevniku Prosveta, ženi in sinu v ZDA in vsem njegovim sorodnikom v stari domovini.

Polovica hiše

Prodam polovico kmečke hiše z lastnim vhodom, elektrika v hiši, vodovod zraven. Parcela v izmeri 9 arov se drži stanovanja in je možna dozidava. Leži ob asfaltni cesti Trebnje—Mirna, Dolenjsko. Informacije: Ivanka Krevs 5182 WEISWEILER Wilems-hohe 9, Deutschland.

Jože Snoj

STOP ZA PESMICO

Stop, stop,
avtomobili!
Pesmica gre čez
cesto.
Da je ne bi
povozili,
to mislimo čisto
resno!

Brez očka je in brez mame.
Ne pustimo je, vendar,
same!

Peruti ima kot ptice,
a opotekave nožice,
a óčke iz smeha
in joka.
Sploh ne vidi, kje stopa.

Da ni le lahna
meglica,
da ni le lužica
sinja?
Da ni na sredi
póta
zgubljena pojoča
skrinja?

Ah, stop, stop,
avtomobili!
Naj vsak raje
zahupa,
naj vsak raje s kolesi
zacvili.
Morda z veliko
hrupa
jo bomo v tišino
skrili.

Leopold Suhodolčan

KDO JE KDO

»Sem najhitrejši,« je rekel Janez. »Tečem tako hitro, da se ustavim šele na drugi strani morja. In ti, krojaček Hlaček?«

»Oh, jaz sem tako močan, da doma prestavim tri stole,« je rekel Janez. »In ti, krojaček Hlaček?«

»Jaz čez morje plavam.«

»Jaz imam doma samo en stol.«

»Kaj morem, če sem najboljši,« je rekel Janez. »Pojem enajst cmokov. In ti, krojaček Hlaček?«

»Tri, če jih imam,« je rekel Hlaček. Nato je še dodal: »In znam prišiti gumb.«

»Gumb?« se je zasmel Janez. »Kaj pa je to? To ni nič junaškega. To zna vsak!«

»Torej ga res znaš prišiti?«

»Ah! Seveda ga znam prišiti! Psu na rep ti ga prišijem,« se je smejal Janez.

»Dobro«, je rekel krojaček Hlaček, »pa ga prišijva. A ker nimava psa, ga bova prišila vsak na svoj suknjič.«

»Opravil bom prej, preden boš ti našel šivanko,« je rekel Janez in si odtrgal dolgo dolgo nit.

»V šivanko si vdel dosti predolgo nit,« ga je opozoril krojaček Hlaček.

»Kaj ti veš,« ga je zavrnil Janez. »Ti si boš moral večkrat vdeti nit v šivanko, meni pa ne bo več treba.«

Toda Janezova nit je bila tako dolga, da je moral teči s šivanko in nitjo do sosedu in nazaj, pri tem pa so se v njegovo dolgo nit zapletli trije beli zajci, trije bele kokoši, trije beli sladoledarji, trije beli golobi, trije bele muce in en črn dimnikar. Priteči je moralo sedem krojačev z velikimi škarjami, da so porezali niti in jih iz zank rešili.

Krojaček Hlaček pa je tiho šival svoj gumb. Počakal je, da ga je Janez dohite! s svojo nitjo in šivanko.

Potem je Janez vzkliknil:

»No, si videl! Prišil sem gumb.«

»Zdaj pa si zapniva suknjič,« je rekel krojaček. Krojaček Hlaček je takoj zapel gumb, Janez pa svojega ni spravil skozi luknjico, ker je izbral dosti prevelik gumb.

»Janez, ta svoj gumb boš lahko prodal za mlinsko kolo,« se je nasmehnil krojaček Hlaček, »na suknjič pa si boš moral prišiti drugega!«

Kristina Brenkova

KO BOM VELIKA

— Kaj boš, ko boš velika? me je vprašala Poldi.

Tako so se pričenjali prijateljski pogovori.

— Šla bom v šole, sem vedela koj.

— Pa potem?

— Potem? Kaj boš pa ti, ko boš velika? sem vprašala.

— Jaz bom operna pevka kot moja teta. Poldina teta je prišla nekoč na obisk v našo vas in otroci je nismo mogli pozabiti. Prišla je v čipkasti črni obleki, prek obraza je imela prevezano belo tančico, pripeto na velik črn klobuk. Bila je čarobno lepa.

— Tudi jaz bom operna pevka, sem se odločila.

— Ne boš, je rekla vsevedna prijateljica. Ne zapoješ tako visoko kot jaz.

— Potem bom učiteljica, sem se odločila.

— Kdo te bo pa šolal? je zasekala.

Pomolčali sva. Kamor si pomislil, kaj boš, ko boš velika, povsod je bila ograja.

— Potem bom imela otroke, če bom živa, sem se v stiski srca zatekla k neznanemu zaupanju.

Slavko Savinšek

KRALJ MATJAŽ

Križ, kraž,
kralj Matjaž,
daj mi groš,
da si kupim nož,

oster, trden, bel nožiček
da si urežem čvrsto šibo,
nanjo dolgo nit privežem,
voz pripravim, konja vprežem,
švrknem in ga v dir poženem
pa k Alenki te popeljem...
Ali nočeš? Daj, no daj,
kmalu bova spet nazaj.
Bodi moder, vrl možiček,
pa posezi v svoj mošnjiček,

daj mi groš,
da si kupim nož,
križ, kraž,
kralj Matjaž!

Miroslav Košuta

KJE STANUJEŠ, MALA MIŠKA

Kje stanuješ, mala miška?
Kje stanuješ,
kje je tvoja mala hiška?
kje domuješ?

Tam stanujem, kjer ni mačke.
Tam stanujem,
tam domujem,
kjer ne pridem v njene tačke.

Krožek mladih dopisnikov

Praznovali smo materinski dan

Materinski dan praznujemo tukaj 11. maja. Za ta dan smo pripravili igro. Predstava je bila v Lipa parku. Povabili smo mame in vse prijatelje in ostale. Program je imel sedemnajst točk. Vloge smo se začeli učiti že v januarju. Starejše sošolke so okrasile oder že v petek zvečer. Program se je odvijal dve uri. Najboljša točka je bila »Železna cesta«. Oče učiteljice Olge je prišel iz Toronta in je igral na orgle. Jaz sem igrala samo v »Siroti Jerici«. Pela sem in tudi plesala. Ljudje so bili veseli in bilo jim je všeč. Tudi mojim staršem se je zelo dopadlo.

MARY KRIŽAY
SLOVENSKA ŠOLA
LIPA PARK – ST. CATHARINS,
ONTARIO

Tukaj v Kanadi smo za materinski dan, ki ga praznujemo 11. maja, pripravili igrice. Igrali smo jo teden prej. Nastopili smo tudi s plesom in zapeli nekaj slovenskih pesmic v čast našim dobrim mamiciam. Predstavo smo imeli v Slovenskem narodnem domu Lipa park. Povabili smo vse člane Slovenskega društva Lipa park. Našim staršem se je program zelo dopadel in tudi naša učiteljica je bila zadovoljna. Vloge smo dobili v začetku leta. Vaje smo imeli vsako soboto po dve uri. Na odru smo imeli ozadje narisano in okrašeno. Večji učenci smo učiteljicam pomagali pri pripravah. Program se je začel ob 3.40 uri. Imeli smo tudi muzikanta, ki je igral med točkami. Prvi in osmi razred so bili najboljši. Vsi smo imeli narodne noše, ki so nam jih sešile naše mamice. Bilo je zares lepo.

LIDIJA MARINČIČ
SLOVENSKA ŠOLA LIPA PARK
ST. CATHARINS – ONTARIO

Moja mamica

Moja mamica ni zelo velika, ampak tudi majhna ni. Ima kostanjeve lase in rjave oči. Obleke nosi različne: včasih živobarvne, včasih temnejše in bolj staromodne. Skoraj vse svoje in moje obleke sešije sama. Vsako jutro prva vstane in me zbudi, da ne bi zamudila pouka. Medtem ko sem v šoli, gre mamica nakupovat in pospravi stanovanje ter skuha kosilo. Popoldne pa pogosto pomaga mojemu bratu in meni pri domači nalogi. Moja mamica je doma iz Trsta. Kadar ji uide kakšna tržaška beseda, se moram zelo smejati. Tudi kadar se mamica razburi, se mi zdi zelo zabavna in komaj zadržim smeh. Za mene je to najboljša mamica na svetu.

MAJNA PLEŠKO
MÜNCHEN

Na počitnicah

Mi smo bili na Debelem rtiču. Tam smo petkrat na dan jedli: zajtrk, malico, kosilo, malico in večerjo. Veliko sem se kopal. Najraje sem plaval pod vodo. Bilo je res lepo.

ALEKSANDER PENZ
SINDELFINGEN

Počitnice ob morju

V Baden-Württembergu so se začele počitnice 4. julija. Naša skupina je takoj prvi dan počitnic odpotovala iz Stuttgarta. Imeli smo lepo vožnjo in točno čez dvanajst ur smo prispeli v Ljubljano. Ob pol osmih zjutraj. Prtljago smo znosili do avtobusa, potem smo šli zajtrkovat. Ko smo se najedli, smo sedli v avtobus in se odpeljali proti morju. Na Debelem rtiču nas je čakal upravnik doma in vsak od nas ga je pozdravil. Pokazal nam je naše sobe. Vsak je dobil svojo omaro in zložil vanjo svoje obleke. Za voditelja je naša skupina dobila tovariša Samota. Po kosilu smo do treh počivali. Nato smo dobili malico in šli na plažo. Tam smo ostali do večerje, ki je bila okrog šestih. Vsako jutro smo vstali ob šestih, telovadili, zatem pa sedli k zajtrku. Sami smo si postlali postelje in pospravili. Do devetih smo igrali nogomet, nato smo šli na kopanje. Na plaži smo dobili malico in se do kosila kopali. To je bil naš vsakdanji dnevni red. V teh štirinajstih dnevih smo dvakrat nastopili na prireditvi in imeli enkrat obisk od RTV iz Ljubljane. Večkrat smo imeli nogometne tekme proti ekipam drugih mest. V turnirju smo zasedli drugo mesto. V soboto smo se poslovili, sedli v avtobus in se iz Kopra odpeljali v Ljubljano.

MIHAEL PENZ
SINDELFINGEN

Na poti v Jugoslavijo

Zbudila sem se nekoliko prej kot ponavadi. Takoj po zajtrku smo se ob 8. uri odpeljali proti Jugoslaviji. Vsi smo bili dobre volje, posebno pa moj mali bratec, ki se že dolgo ni peljal tako daleč z avtom. Vreme na poti je bilo čudovito, nebo brez oblaka. Dolina Salzacha se je vsa kopala v soncu in grad Werfen nas je mogočno pozdravljala ob poti. Do jugoslovanske meje smo se pripeljali zelo hitro. Na meji pa je bila dolga kolona, tako da smo morali čakati eno uro in pol na carinski pregled. Po končanih carinskih formalnostih smo se odpeljali k domačim proti Zagorju, kamor smo prispeli okrog 16. ure popoldne.

BLANKA ANŽUR
MÜNCHEN

Izlet na Šmarno goro

Prebudila sem se. Vse je bilo še temno. Vendar sem že čutila jutro. Brž sem vstala. Težko pričakovani dan je bil tu! Nekaj učencev se nas je zbralo pred šolo, da se popeljemo do zbirališča v Tacnu. To je majhen kraj ob vznožju Šmarne gore. Bilo je mrzlo, zato smo se hitro vzpenjali. Ob prijetnem klepetu smo bili kmalu na vrhu. Jezero megle je napolnjevalo ljubljansko kotlino. Pri nas na vrhu pa je bilo sončno in smo bili dobre volje. Ogledali smo si cerkev, se lovili ter pomalicali. Sošolka je prinesla s seboj fotoaparat, pa smo se vsi skupaj še slikali za spomin. Popoldne, ko nas je začela priganjati lakota, pa smo se vrnili domov. Preživela sem čudovit dan.

TATJANA VIZJAK
MÜNCHEN

»KRKA«, farmacevtika,
kemija, zdravilišča

NOVO MESTO, Jugoslavija

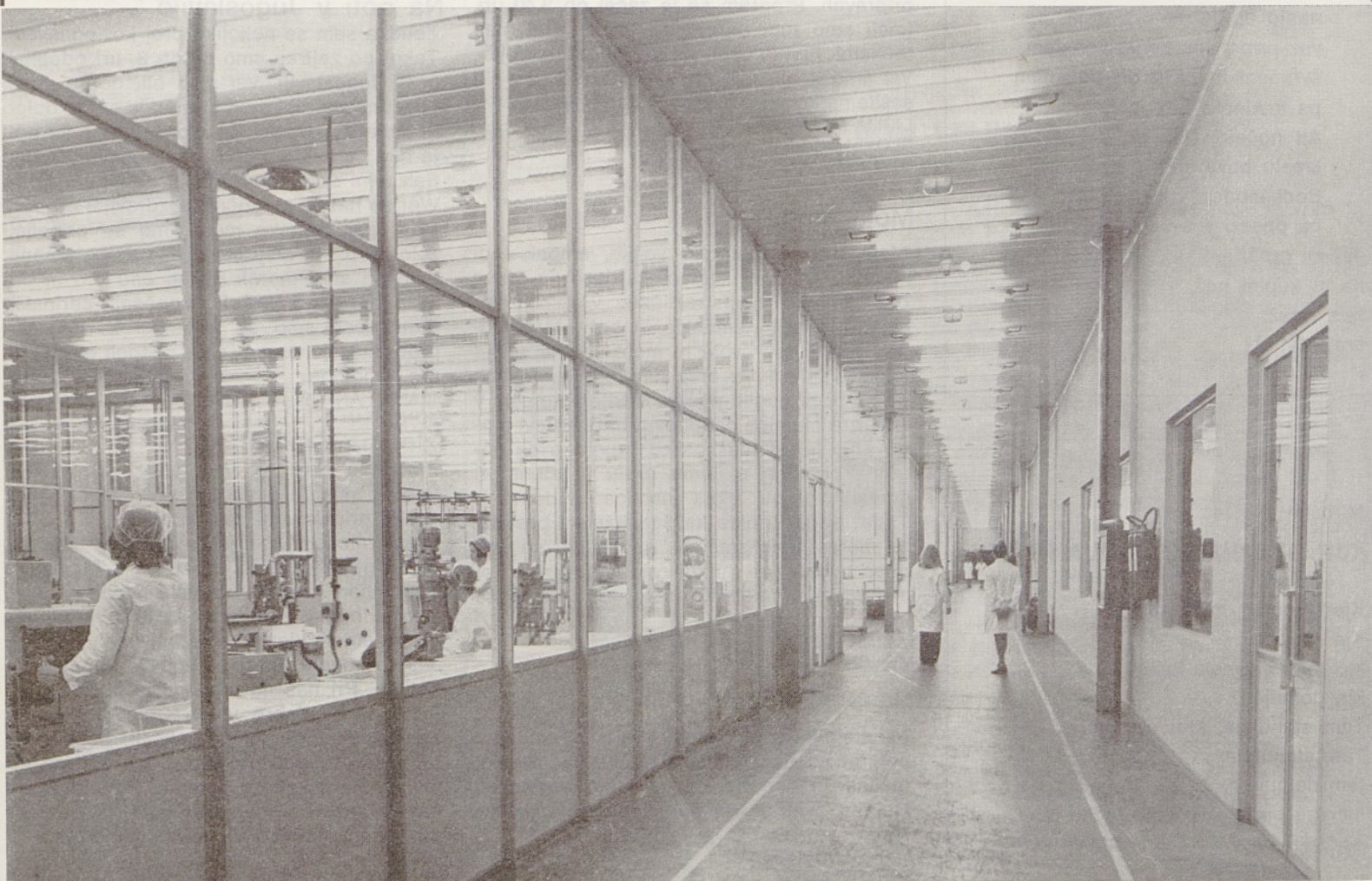
Novo mesto, metropola slikovite Dolenjske je že staro mesto. Že od nekdaj, že pred rimskimi časi, je bilo tu križišče pomembnih poti, ki so vodile preko naše dežele. Čeprav so bile možnosti, se razen redkih manufakturnih delavnic v Novem mestu niso razvile nikakršne pomembnejše proizvodne dejavnosti. Industrija se je začela razvijati šele v svobodni Jugoslaviji.

Mati »KRKE« je novomeška lekarna. Skupina strokovnjakov je začela izdelovati nekatera zdravila v enostavnih farmacevtskih oblikah. Proizvodnja se je večala in postajala zahtevnejša, prav tako kot so posta-

jali zahtevnejši zdravniki in pacienti. V nekaj letih je nastala v Novem mestu nova tovarna — TOVARNA ZDRAVIL »KRKA«.

Po kratkih dvajsetih letih je »KRKA« postala velikan — v Jugoslaviji se je med mnogimi farmacevtskimi tovarnami povzpela po obsegu proizvodnje na tretje mesto. »KRKA« danes ni le sodoben proizvajalec zdravil, temveč proizvaja tudi mnoge farmacevtske in kemične surovine. Pri surovinski proizvodnji ima »KRKA« apliciranih kar nekaj deset lastnih patentov. »KRKA« takšna kakršna je danes predstavlja v evropske merilu sodobno opremljeno, dobro organizirano in srednje veliko farmacevtsko tovarno.

Pogled v eno izmed proizvodnih dvoran novomeške tovarne zdravil »KRKA«.

Avtomobilski servis Novotehne v Trebnjem.

NOVOTEHNA

trgovsko podjetje na debelo in drobno
NOVO MESTO

Novotehna, Novo mesto je nastala iz nekdanjega trgovskega podjetja Železnina leta 1946 z namenom, da oskrbuje tedanje proizvodna in obrtna podjetja v novomeškem okolišu s tehničnim blagom in reprodukcijskim materialom. Kasneje se je, zlasti pa po letu 1960 podjetje začelo hitro širiti. Svoje poslovanje je preneslo tudi na območje drugih občin. Ob-

enem se je predmet poslovanja širil na nove dejavnosti, t. j. na avtomobilsko servisiranje in kasneje celo na mizarsko dejavnost.

V letu 1974 so v občini Trebnje odprli novo poslovno enoto, ki nudi prebivalstvu vse tisto, za kar so morali poprej v Novo mesto ali celo v Ljubljano. Nova poslovna enota v Trebnjem ima urejen sodoben avtomobilski servis in prodajalno motor- nih vozil. Prodajajo seveda predvsem avtomobile iz programa Crvene zastave iz Kragujevca. Da nudi poslovna enota kvali- tetne servisne usluge v garancijskem in izven garancijskem roku, se lahko vsak prepriča, predvsem pa vedo pohvalno o tem povedati prebivalci trebanjke občine.

Podobne dejavnosti Novotehne so seveda še v Novem mestu in Metliki.

Podjetje, ki je ob ustanovitvi imelo 15 zaposlenih, se je z dobrim posluhom za gospodarjenje, naglo širilo. Danes ima 200-članski kolektiv bogate izkušnje, kako priti do potroš- nikov, do njihovih potreb po uslugah.

Novotehna ima za vsak žep primeren asortiman blaga, ki zadovoljuje še tako zahtevnega kupca. Prodaja:

- razne vrste tehničnega blaga,
- železnine,
- gradbenega materiala,
- vodovodno-instalacijskega materiala,
- elektromaterial,
- barv, lakov, kemikalij,
- okenskega stekla,
- butan-propan plinov in tehničnih plinov (za gospodinjstvo in industrijo).

Skratka, Novotehna prodaja na veliko in malo v svojih po- slovnihi enotah v Novem mestu, Metliki Krškem in Trebnjem. Potrošnike doma in rojake v tujini vabi, da si ogledajo njen asortiman ter se prepričajo o hitrih in kvalitetnih storitvah njenih servisov.

ZDA

Od Ljubljane do Floride

Rodna gruda je nama z ženo zdaj na stara leta košček domače družbe. Po čeku ob- navljam naročnino, 5 dolarjev sva namenila za tiskovni sklad. V najinih mislih je ostalo veliko živih spominov na rojstno deželo. Rojen sem bil leta 1890 v Ponovi vasi pri Grosupljam, žena Paula pa je doma iz Za- gorja ob Savi, kjer je prirojala na ta svet leta 1895. Oba sva živela v Ljubljani, preden sva šla v Ameriko. Paula je živela pri svoji teti v starem koncu Ljubljane in obiskovala šentjakobsko šolo. Jaz pa sem bil zaposlen v kavarni hotela Slon, katerega lastnik je bil Anton Gnezda. Moji sodelavci so bili brata Jaka in Viki Sedej, Anton Grbec, Ludvik Zakrajšek in še nekateri, katerih imen se pa več ne spominjam. V družini mojega očeta je bilo osem otrok, mati nam je zgodaj umrla. Preselili smo se iz Ponove vasi v Ljubljano, kjer je oče kupil hišo v Florijanski ulici št. 3.

V to deželo Ameriko sem se izselil leta 1909, Paula pa je prišla leta 1912. Poročila sva se naslednje leto v Salt Lake City v državi Utah. Da, v Ameriki je bilo treba trdo delati za življenje. Delal sem tudi v

društvih. Bil sem član SNPJ, delničar narod- nih domov, Cankarjeve ustanove. Ustano- vili smo društvo SNPJ Veseli Jugoslovani. Med zadnjo vojno in v prvih povojnih letih smo zbirali in pošiljali pakete za pomoč Ju- goslaviji. Oba z ženo sva se veselila potem njenega razvoja in napredka. Slovenijo sva obiskala dvakrat: leta 1922 in 1968. Res sva videla veliko razliko, ki je nastala v tem času.

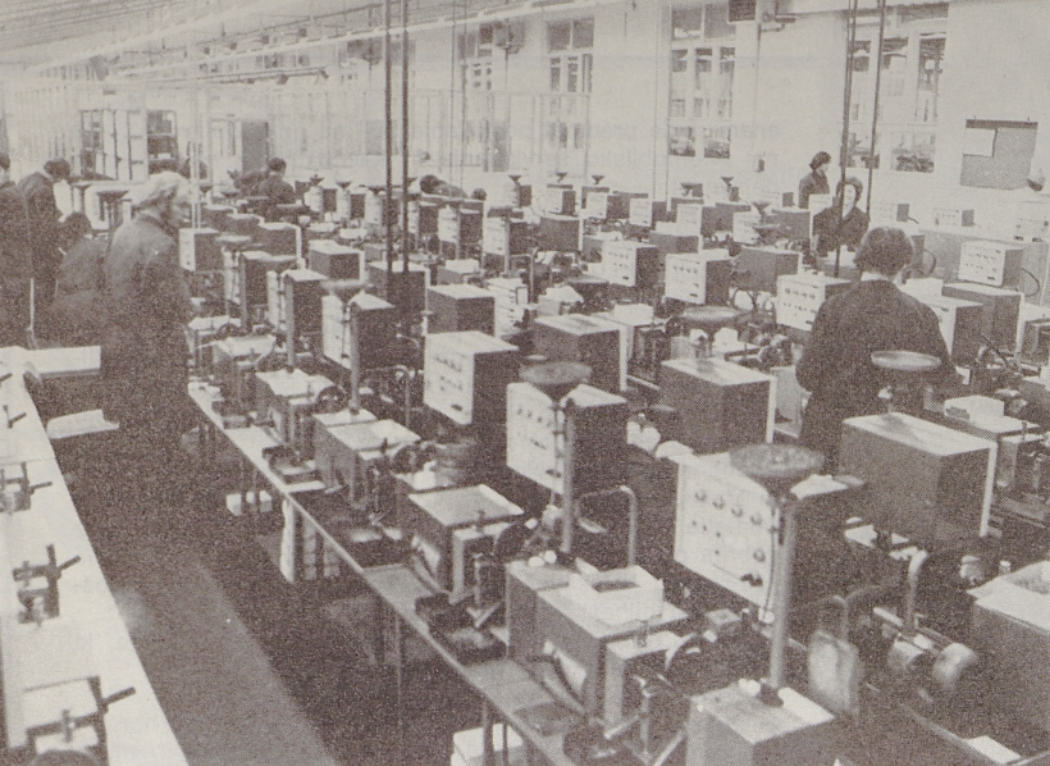
V zakonu sta se nama rodila dva sinova: Edvard se je rodil v državi Utah, Elmer pa v Seattle, Washington. Edvard je zdaj že upokojen, živi v Ponpano Beach na Floridi. Je inženir. Več let je bil zaposlen pri Ge- neral Motors (Menager of Purchases). El- mer pa je bil znanstvenik in se je posvetil raziskavam atomske energije. Pri tem svojem poklicnem delu se je leta 1967 v Washing- tonu smrtno ponesrečil. To je bil boleč uda- rec za vso našo družino. Zakon narave me- lje čas naprej, proti temu ni moč nič ukre- niti. Nama je starost vzela mladostne dru- žabne moči, zdaj uživava zaslužen počitek na floridskem soncu. Družbo nama delajo Rodna gruda, Prosveta in lepi spomini iz najinih mladostnih dni. Za poslednji mir pa nama je odmerjen kotiček v clevelandski zemlji poleg najinega pokojnega sina El-

merja in poleg številnih grobov najinih do- brih prijateljev. Pozdravljava vse naše ro- jake, vse bralce Rodne grude.

**LOUIS IN PAULA REBOL
NEW SMYRNA BEACH**

Zakonca Rebol iz New Smyrna Beach ob 62-let- nici njune poroke. Ameriško-slovenski upokojen- ski klub v tem mestu jima je priredil »surprise party«. Posnetek je iz lokalnega lista »Daytona Journal«.

Pogled na del avtomatizirane proizvodnje uporov v Šentjerneju.

ISKRA V ŠENTJERNEJU

Šentjernej je največkrat omenjen v zvezi s konjskimi dirkami, znano staro Recljevo gostilno, že skoraj izumrlim lončarstvom, njegovo zanimivost pa dviga tudi bližnje arheološko najdišče Otok pri Dobravi, in pa kajpak po vsej Jugoslaviji znani kartuzijanski samostan Pleterje.

»Lepšega kraja ni, kot je Šentjernej, lepšega tiča ni, kot je petelin,«

poje narodna pesem, o tem so prepričani številni prebivalci tega kraja, podobnih misli pa so tudi turisti, ki v vse večjem številu obiskujejo Šentjernej in vse njegove zanimivosti v bližnji in daljni okolici.

Kraj je oddaljen od Novega mesta 18 km po lepi asfaltirani cesti. Šentjernej je pomemben za široko okolico tako v gospodarskem kot v kulturnem pogledu.

V novejšem času je seveda kraj omenjen tudi v zvezi z industrijo, ki se je začela razvijati po letu 1951, ko so odprli tovarno električnih uporov ISKRA. V kraju je tudi obrat industrije motornih vozil IMV iz Novega mesta, kjer delajo nekatere dele prikolic, ki so pod imenom ADRIA znane domala po vsej Evropi.

V letu 1951 so sodelavci Instituta za elektro-zveze iz Ljubljane ustanovili manjšo delavnico z 10 zaposlenimi delavci. Začeli so izdelovati upore, ki so bili sestavni deli za elektronsko industrijo. Od prvih izdelkov, ne najbolj kvalitetnih uporov, so kasneje prešli na izdelavo izpopolnjenih kvalitetnih izdelkov, za kar gre zasluga lastni razvojni službi. Resno so začeli preučevati tržišče in pričeli upoštevati njegove zakonitosti. Uvajati so začeli nove tehnološke principe, novo sodobno ekonomsko gledanje na celotno rast podjetja je kmalu ugodno vplivalo na razvoj tovarne. Iz proizvodnega programa so izločili vse, kar je spominjalo na obrtniško dejavnost, in se

preusmerili na industrijo velike serijske proizvodnje. S takšnim prečiščenim in preusmerjenim proizvodnim programom ter izredno strogim kriterijem kontrole, posameznih faz proizvodnje in končnih izdelkov si je tovarna ISKRA kmalu pridobila še večji ugled. Odprla si je večjo možnost izvoza uporov na zahodno tržišče, kjer vlada silna konkurenca in uspevajo le najkvalitetnejši izdelki, ki so delani z najmanjšimi možnimi stroški; posodabljanje proizvodnje, dvig kvalitete in s tem prilagoditev svetovnemu tržišču odseva tudi na številu zaposlenih. V letu 1963 je bilo v Iskri zaposlenih že 300 ljudi. Poleg proizvod-

Ludvik Simonič, ki je vse od ustanovitve, leta 1951, direktor šentjernejske Iskre.

nje uporov so osvojili še proizvodnjo potenciometrov. Sodelovanje strokovnjakov šentjernejske Iskre z Institutom za elektroniko in vakuumsko tehniko ter Institutom Jožefa Štefana iz Ljubljane je obrodilo dobre sadove. Začeli so uvajati novo izvedbo tehnologije v proizvodnji uporov in potenciometrov. Izdelki šentjernejske Iskre so osvojili svetovno tržišče in postali znani skoraj po vsem svetu. V proizvodnjo elektronskih sestavnih delov uporov in potenciometrov uvajajo v zadnjem času tudi hibridno tehniko, tj. že več elementov istočasno povezanih na manjšo površino, kar potrjuje visoko razvito tehniko proizvodnje. Skoraj 85% vse proizvodnje je namenjeno izvozu. Zanimivo pri tem je, da podjetje izvažajo svoje izdelke tudi v industrijsko visoko razvite države, kot so Anglija, Zah. Nemčija, ZDA itd. V šentjernejski Iskri izdelajo 1% letne svetovne proizvodnje uporov. Sedaj je v Iskri Šentjernej zaposlenih 1050 ljudi, od tega skoraj tri četrtine žensk. Z veliko ljubeznijo do dela, samoodpovedovanjem in dobrim strokovnim vodstvom je kolektiv podjetja lahko ustvaril to, kar ima danes.

V podjetju se zavedajo, da je osnovni proizvajalec tisti, ki lahko v končni fazi največ doprinese, zato je lepo poskrbljeno za delovnega človeka. Zaposleni člani kolektiva imajo zelo poceni dnevni topli obrok hrane. Vseskozi rešujejo pereče stanovanjske probleme, prav v tem času so začeli s pripravami za gradnjo dveh novih stanovanjskih blokov. Za zaposlene je organiziran skoraj brezplačen prevoz na delo z avtobusi iz vseh krajev bližnje in dalne okolice.

Sindikalna organizacija je za potrebe delavcev oz. za njihov cenejši letni oddih kupila IMV camp prikolice in tako omogočila marsikateremu delavcu cenen dopust.

Tovarna ima dobro organizirano kadrovsko politiko. Iz svojih sredstev štipendira na poklicnih, strokovnih, srednjih, višjih in visokih šolah trenutno 60 bodočih članov kolektiva. Investicijska vlaganja so zahtevala velike napore vseh zaposlenih. V letu 1974 je bila zgrajena nova tovarniška hala za proizvodnjo uporov, prav tako se je veliko gradilo v preteklosti. V bodoče imajo namen zgraditi novo tovarno potenciometrov, ki bo zahtevala veliko udeležbo lastnih finančnih sredstev.

Odkar obstaja tovarna, je skrb za družbeni standard delavcev bila vedno prisotna. Vedno so bili dovolj elastični in aktivni pri osebnih dohodkih, ki so jih poviševali hkrati z dviganjem življenjskih stroškov.

Problem otroškega varstva je v tovarni rešen, saj imajo zaposlene matere odlično urejen nov otroški vrtec v Šentjerneju, ki lahko sprejme 110 otrok in ga je v veliki meri financirala iz svojih prispevkov tovarna Iskra. Problem otroškega varstva je v Šentjerneju verjetno urejen tako dobro, kot malo kje drugje v Sloveniji.

Tovarna Iskra Šentjernej je dala pečat celotnemu razvoju šentjernejskega območja. Vedno se je zavzemala za napredek kraja in z vsemi razpoložljivimi sredstvi pomagala organizacijam in društvom, pomagala pa je tudi pri gospodarskih akcijah v okviru krajevnih skupnostih. Sodelovala je s finančnimi prispevki pri izgradnji šole, otroškega vrta, zdravstvene službe, gradnji stanovanj, komunalne ureditve itd. S tovarno živi ves Šentjernej in njegova okolica.

LESNI KOMBINAT »NOVOLES« NOVO MESTO

»Novoles«, lesni kombinat Novo mesto s 1800 zaposlenimi delavci združuje 7 proizvodnih TOZD z zelo širokim in kvalitetnim proizvodnim programom:

- pohištvo v moderni in stilni izvedbi za opremo kompletnih stanovanjskih prostorov,
- pisarniško pohištvo,
- gugalniki v bogati izbiri,
- plexi steklo,
- plastificirani obodi za predale,
- vezane plošče,
- več vrst raznega lesa.

Priporočamo se za obisk!

KNJIGOTISK

Tiskarna-knjigoveznica-kartonaža
NOVO MESTO
Glavni trg 14

»Knjigotisk« Novo mesto s svojimi oddelki:

- ročna in strojna stavnica,
 - knjigotisk in ofset tisk,
 - knjigoveznica in kartonaža,
- priporoča svoje storitve.

PODJETJE DOMINVEST NOVO MESTO

sestavljajo:

TOZD DOLNJSKI URBANISTIČNI
BIRO

TOZD STANOVANJSKA DEJAVNOST
TOZD UREJANJE STAVBNIH
ZEMLJIŠČ

SKUPNE SLUŽBE PODJETJA

Podjetje opravlja prevsem naslednje dejavnosti:

- izdelava urbanističnih programov,
- izdelava urbanističnih načrtov,
- izdelava zazidalnih načrtov,
- izdelava lokacijske dokumentacije,
- prostorsko planiranje in ekonomsko programiranje,
- izdelava tehnične dokumentacije za stanovanjske, poslovne, industrijske in druge objekte visoke gradnje,
- izdelava tehnične dokumentacije za komunalne naprave, ter druge objekte nizke gradnje,

- izvajanje gradbenega nadzora in drugih investitorskih poslov pri gradnjah raznih vrst objektov.

Poleg tega podjetje za območje občine Novo mesto:

- izvaja vzdrževanje stanovanjskih hiš in stanovanj ter poslovnih prostorov v družbeni lasti,
- opravlja strokovno službo za samoupravno stanovanjsko skupnost,
- pridobiva, komunalno ureja in oddaja stavbna zemljišča,
- izvaja pravne, tehnične, finančne in druge strokovne posle v zvezi z urejanjem stavbnih zemljišč,
- opravlja splošno strokovno urbanistično službo za območje občin Novo mesto in Trebnje.

Podjetje Dominvest Novo mesto tudi:

- prevzema investicijski inženiring pri gradnjah raznih vrst objektov ter

- nudi graditeljem stanovanjskih hiš načrte po zelo ugodni ceni in sicer preko 25 različnih tipov.

Bela krajina je povezana z Viatorjevimi avtobusi. Motiv iz Črnomlja.

VIATOR TOZD ČRNOMELJ

Prav na jugu Slovenije je pomaknjena Bela krajina dežela sonca, belih brez in grozdja. Domovina zlahtnih vin in prostranih lovišč, ta tako zelo lep košček slovenske zemlje, vas vabi in vam kliče dobrodošlico.

Za Belo krajino je značilno milo podnebje, valoviti griči, posejani z vinsko trto, mešani gozdovi, brezovi stelniki in kostanjeve lože. Najbolj topla in izredno čista reka Kolpa doseže poleti tudi do 28° C toplote. Reke, polne rib ter belokranjski gozdovi, polja in stelniki z množico divjačine, privabijo marsikaterega ribiča in lovca.

Asfaltirana cesta prek Gorjancev povezuje Metliko in Črnomelj z avtocesto Ljubljana—Zagreb. Domačemu in tujemu turistu je omogočeno, da se seznani z naravnimi lepotami Bele Krajine, kulturno-zgodovinskimi spomeniki ter etnografskimi in folklornimi znamenitostmi.

Gostinsko dejavnost v Beli krajini opravlja Viator, TOZD Bela krajina, ki razpolaga s kapaciteto 108 ležišč in 1700 sedežev. V času sezone ima odprta avtocampa na Vinici in Metliki. Opravlja tudi dejavnost potniškega prometa in organizira izlete.

Ob obisku Bele krajine vam priporočamo, da si ogledate nekatere turistične zanimivosti, zlasti pa se obvezno ustavite v mestecih Metliki in Črnomelju, kjer vam nudijo poleg dobrih gostinskih uslug še marsikaj drugega. Iz obeh mest je možna potem, ko si dodobra ogledamo njune zanimivosti, obiskati okoliške kraje, ki so privlačni za obiskovalca. Seveda se bomo najprej ustavili v Belokranjskem muzeju v Metliki, kjer si bomo ogledali mnoga bogastva iz belokranjske materialne in socialne kulture. Iz Metlike si lahko ogledamo prazgodovinsko grobišče Boršt, letno kopališče na Kolpi, tri gotske cerkve iz 14. stoletja v Rosalnicah, lovsko kočjo na Gabrovcu, gostišče Vinomer, stare etnografske hiše v Drašičih, prirodno kopališče v Podzemlju, Semič in »semiško« ohcet, najvišji vrh Bele krajine Mirno goro (1048 m), ki ima oskrbovan planinski dom, Suhor, ki je v zadnji vojni doživel burno partizansko zgodovino, Trdinov vrh na Gorjancih (1181 m) itd.

Iz Črnomlja, ki je tudi poln znamenitosti, mesto ima številna obeležja iz NOB, vsako leto je v Črnomlju »Jurjevanje«, prireditev, na kateri sodelujejo folklorne skupine iz vse Bele krajine, so možni izleti v bližnje in malo bolj oddaljene kraje, kot v Vinico, kjer si mora turist obvezno ogledati rojstno hišo Otona Župančiča, v kateri je urejen pesnikov spominski muzej, dolino Kolpe oz. tako imenovano »Belokranjsko Svico«, s sedežem v Starem trgu ob Kolpi, ki ima vse pogoje za razvit rekreacijski in izletniški turizem. Seveda pa se popotnik lahko ustavi tudi v Adlešičih na levem bregu Kolpe, v izrazito kraškem svetu z vrtačami, pa tudi v vasi Bojanci, ki je zanimivo uskoško selo, in so prebivalci Srbi še obdržali svoje noše in običaje.

Seveda je še polno drugih krajev, ki se ponašajo s polno zanimivosti, vse informacije o tem pa daje turistično društvo v Metliki in Črnomlju.

Pogled na Semič.

ISKRA tovarna kondenzatorjev SEMIČ

Bela krajina ta lepa deželica »ZELENEGA JURJA«, dežela vinogradov in belih brez, je bila do nedavnega zelo reven košček slovenske zemlje. V svet je poslala s trebuhom za kruhom veliko ljudi. Izseljevanje se je začelo še pred prvo svetovno vojno, zlasti množično je bilo med obema vojnami. Izseljevanje pa se je nadaljevalo tudi po vojni. Belokranjci so odhajali v Ameriko, Avstralijo, vse več jih je zapuščalo rodne kraje in šlo po zaslužek v Nemčijo, Francijo in druge evropske države.

V zadnjih letih sicer industrija s skromnimi koraki le prodira tudi v kraje med Gorjanci in Kolpo. Kar je nekoč veljalo za vso Belo krajino, je veljalo tudi za Semič, ki je večje naselje ob vznožju Semiške gore, posejane s številnimi vinogradi in zidanicami.

Po zadnji vojni, konkretno v letu 1951, je na Vrtači pri Semiču zrasla tovarna kondenzatorjev ISKRA, ki je zelo vplivala na nagli povojni razvoj kraja.

Danes tovarna izdeluje vse vrste navitih električnih kondenzatorjev, ki se uporabljajo v elektroindustriji (za zagon motorjev, kompenzacijo jalovega toka), v telefoniji, avtomobilski industriji, v proizvodnji gospodinjstvih strojev (pralni stroji, sesalci) itd.

Osnovni material za izdelavo kondenzatorjev je papir ali plastična folija, ki ga tovarna dobi iz uvoza ter impregnanti in aluminijasta folija. S temi kondenzatorji krije semiška Iskra potrebe večine jugoslovanske elektroindustrije ter elektronske industrije.

Svoje izdelke pa izvažata tudi v večino evropskih držav, tako na klirinško kot na konvertibilno področje.

V zadnjih štirih letih se je semiška Iskra občutno povečala. Velike investicije v razširitev proizvodnih prostorov se že obrestujejo. Na novo je podjetje zgradilo dislociran obrat v Črnomlju za proizvodnjo specialnih kondenzatorjev.

Matična tovarna v Semiču je prav tako v letu 1974 dokončala rekonstrukcijo in se iz dosedanjih provizoričnih prostorov preselila v dejansko novo tovarno s prostornino

Del semiške Iskre med dozidavo.

5000 m². Stekla je proizvodnja v novih proizvodnih prostorih, metaliziranje umetnih folij doma je prineslo tovarni velik prihranek, saj je s tem zmanjšala uvoz dragih surovin na polovico. V letu 1974 je tovarna odprla še en obrat v Semiču, ki izdeluje po najmodernejšem postopku brizgana aluminijasta ohišja. Poprej je moralo podjetje tudi te artikule uvažati za draga devizna sredstva. Semiška Iskra ima lastno konstrukcijo in orodjarno, tako, da večina specifične in specialne opreme in orodja izdelata sama. V letu 1975 predvideva plan 208.000.000 din industrijske proizvodnje, od tega so že v prvem polletju realizirali 95.000.000 dinarjev. Tare pa jih poslabšana likvidnost, za katero nosijo krivdo predvsem slabi plačniki, saj ima podjetje trenutno za več kot 75.000.000 din terjatev.

Trenutno je v semiški Iskri zaposlenih 1050 ljudi, med njimi veliko število s fakultetno izobrazbo, kar 12 strokovnjakov z višjo in visoko šolo, 40 s srednjo strokovno izobrazbo, ostalo pa so kvalificirani delavci.

Jasno načrtani proizvodni plan in perspektive za v bodoče pa se nedvomno odražajo tudi v skrbi za kader. S štipendiranjem so vzgojili lastni strokovni kader, tako da bistvenih kadrovskih problemov nimajo. Trenutno štipendirajo 40 štipendistov na visokih, višjih srednjih in strokovnih šolah.

Vzporedno z rastjo proizvodnje, posveča tovarna veliko skrbi za družbeni standard delavcev. Skrb za delavce se odseva v organizirani zdravstveni službi. Tovarna ima namreč lastno splošno zdravstveno ambulanto, ki zagotavlja vsem zaposlenim kvalitetne in hitre zdravstvene usluge, podjetju pa se s tem zmanjšuje odsotnost od dela. Organizirana je družbena prehrana, skoraj brezplačni prevoz delavcev na delo, tovarna skrbi za varnost pri delu in čim ugodnejše delovne pogoje. Za potrebe svojih delavcev so zgradili 5 stanovanjskih blokov, prav tako pomagajo z ugodnimi krediti delavcem tudi pri individualni gradnji. Imajo urejeno otroško varstvo v vrtcu, kjer so vložili velik del svojih sredstev.

Tovarna je že dalj časa znana pod geslom: TOVARNA JE KRAJEVNA SKUPNOST, KRAJEVNA SKUPNOST JE TOVARNA. Nedvomno daje ta tovarna s svojo relativno veliko akumulacijo velikih sredstev za razvoj kulture, športnih in komunalnih dejavnosti v Semiču. Dokaz za to je investiranje v šolo, otroški vrtec, kulturni dom, športna igrišča in še bi lahko naštevali. Kolektiv in ostali prebivalci so z močnimi vezmi povezani, tovarna in udejstvovanje delavcev v njej daje veliki večini občanov tudi najslajši kruh.

BETI METLIKA

»Beti« — belokranjska trikotažna industrija, Metlika — je bila ustanovljena pred dobrimi sedemnajstimi leti z namenom, da zaposli del odvečne ženske delovne sile v metliškem območju.

V začetku je bilo to obrtniško podjetje, ki je zaposlovalo le nekaj deset delavcev, v nadaljnjem razvoju pa je postajala proizvodnja vse bolj industrijska in podjetje je naglo rastlo, širil se je proizvodni program in v trgovine je prihajalo vsak dan več izdelkov tovarne Beti. Matično podjetje stoji v slikoviti Metliki, mestu ob topli Kolpi tik hrvatske meje in ima tri obrate: v Črnomlju, v Dobovi in v Mirni peči. V Beti je zaposlenih nad 1500 ljudi, od tega je več kot 80 % žensk. Razvojno tehnični oddelek in oddelek za izvoz ter uvoz imajo v Ljubljani. Izdelke z rdečim zaščitnim znakom in z napisom Beti boste našli v vseh trgovinah naše države. Potrošniki zelo radi segajo po njih zaradi izredno visoke kvalitete in vedno novih modnih vzorcev. V Beti izdelujejo ženske in otroške kombineže, hlačke in simpa fresh pletiva, bluže iz čipkastega pletiva, velurja, helanke in pliša, spalne srajce in pižame iz velurja, pliša in charmeusa, diolen loft za obleke, kostime in plašče ter polyamid in polyester prejo. Pa še bi lahko naštevali. Beti Metlika je eden največjih proizvajalcev kopalnih oblek pri nas. Njihovi izdelki pa so že davno prestopili državne meje. Dober glas seže v deveto vas. Tako potujejo trenirke v Zahodno Nemčijo in na Nizozemsko, kopalke v Švico, v Zahodno Nemčijo, Čehoslovaško, na Dansko, Poljsko, Nizozemsko, damsko perilo v Zahodno Nemčijo, prav tako kombineže in ženske pižame, ženske bluže v Avstrijo in Sovjetsko zvezo, na tisoče otroških pulijev v Zahodno Nemčijo, otroške garniture v Združene države.

Beti je mlada tovarna: ne po izkušnjah in uspehih, po raznosti dela, ampak po zaposlenih. V preteklosti so mladi zapuščali revno belokranjsko zemljo, ki ni dajala dovolj kruha za številčne družine, in so odhajali v večja mesta ali v tujino. Danes ostanejo doma v Beti. Poprečna starost zaposlenih v Beti se suče okrog dvaindvajsetih let, zato lahko upravičeno

Proizvodnji obrat Beti v Metliki.

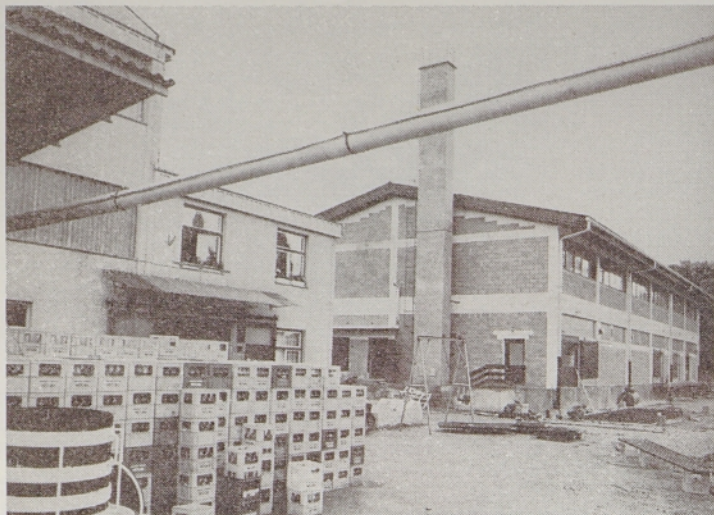
rečemo, da je Beti tovarna mladih ob Kolpi. In mladi so polni elana, volje do dela in uspešnosti. Zato podjetje iz dneva v dan raste, se izpopolnjuje, obnavlja. Stare proizvodne prostore zamenjujejo novi, sodobnejši, stari stroji nimajo prostora pod novimi strehami pravkar zgrajenih proizvodnih hal. Odpirajo nova delovna mesta, ki jih zasedajo strokovnjaki-domačini, ljudje, ki so zrastle z belokranjsko zemljo.

Kadar vas bo zanesla pot čez skrivnostne Gorjance in se bo odprl pred vami valoviti svet Bele krajine, deželice, posute s številnimi grički, zasajenimi z vinsko trto, se ne pozabite ustaviti v Metliki, v šesto let starem mestu. Če boste povprašali po tovarni Beti, vam bo znal vsakdo pokazati pot. In verjemite nam, da boste tamkaj prijazno in toplo sprejeti. Skrb za delavce v Beti ni na zadnjem mestu. Imajo zelo lepo urejen in dobro

opremljen obrat družbene prehrane. Mnogi imajo zagotovljen prevoz na delo, tistim pa, ki se morajo voziti z vlakom, ali avtobusom, podjetje povrne del potnih stroškov. V Seči imajo svoj počitniški dom, ki je poleti dobro obiskan, podjetje organizira tudi skupinske prevoze na letovanje s tovarniškim kombijem. Problem kadrov rešujejo v Beti že vrsto let z načrtovanim šolanjem in štipendiranjem. V okviru Beti delujeta srednja tehnična, tekstilna šola in poklicna šola za tekstilne delavce.

Aktiv Zveze mladine Slovenije v tovarni zelo živahno in aktivno deluje. Mladincev je nad 250, ki se aktivno udeležujejo v različnih dejavnostih, od športa do kulture.

Spodbudno je tudi, da je na volitvah v samoupravne organe kandidiralo precej mladih in da jih je bilo veliko tudi izvoljenih.

Vinska klet Kmetijske zadruge Metlika.

KMETIJSKA ZADRUGA METLIKA

Kmetijska zadruga Metlika vam nudi pristno metliško črnino ter belokranjsko belo vino po ugodnih cenah.

Vinska klet Kmetijska zadruga, novo poslopje, kjer je avtomatska polnilnica za metliško črnino, skladišče, trgovina in družbeni prostori.

KOMET METLIKA

Konfekcija Komet Metlika priporoča svoje kakovostne izdelke: nedrčke in steznike.

Izdelani so iz najsodobnejših elastičnih in neelastičnih materialov, udobnih krojev in primerni za vsako postavo.

Zaščitni znak Konfekcije Komet Metlika, garancija za kakovosten izdelek.

Tu delajo delavke konfekcije Komet v Metliki.

MERCATOR TOZD METLIKA

Cenjenim kupcem se priporočamo za nakup v naših prodajalnah.

ŽELEZARNA RAVNE

SLOVENSKE ŽELEZARNE
ŽELEZARNA RAVNE
n. sol. o.
TOVARNA PLEMENITIH JEKEL
RAVNE NA KOROŠKEM
IZDELUJEMO:
— LITA
— KOVANA in
— VALJANA JEKLA
S KVALITETO IN SOLIDNO
PROIZVODNJO GARANTIRAMO
DOBRO POSLOVNO
SODELOVANJE IN SE TOPLO
PRIPOROČAMO!

Če ste se preselili...

izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p. p. 169, Slovenija, Jugoslavija

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

PIONIR IZ NOVEGA MESTA JE PRERASTEL V VELIKANA

Splošno gradbeno podjetje »Pionir« s sedežem v Novem mestu in z gradbeno operativno v Novem mestu. Ljubljani, Zagrebu Krškem in gradbišči po vsej Jugoslaviji in včasih tudi zunaj nje, sodi med največje delovne kolektive na Dolenjskem, saj danes zaposluje več kot 3000 delavcev. Podjetje se je tudi med prvimi na Dolenjskem samoupravno organiziralo in tako ima danes devet TOZD in skupne službe. V preteklih letih je SGP »Pionir« izredno dobro gospodaril, tako da bo že v letošnjem letu postal tretji »milijarder« v novomeški občini po ustvarjenem dohodku.

GIGANT V TURISTIČNI GRADNJI

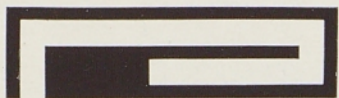
Do letošnjega leta je »SG Pionir« iz Novega mesta zgradil 71 velikih turističnih objektov in tako postal največji graditelj turističnih objektov v Jugoslaviji. To ni le skromna pohvala, če vemo, da je podjetje v skromnih 28 letih svojega obstoja zares preraslo iz majhnega kolektiva, brez opreme in kadra v sodobno opremljeno, strokovno, gradbeno podjetje, ki danes mirne vesti prevzame vse nizke in visoke gradnje. Prehrojena pot tega kolektiva nam dokazuje, da so vsa dela, ki jih opravi, strokovna in opravljena v predvidenih rokih. In kdo ne, če ne ravno strokovni kader, za katerega podjetje nadvse budno skrbi, je porok temu. Tako je danes po vsem Jadranu nešteto objektov, ki so ponos temu kolektivu in nam vsem. Tako hoteli Albatros, Delfin, Mediteran v Poreču, kot Donat v Rogaški Slatini so še z nešteto drugimi resničen dosežek našega gradbeništva. Prav zato je Pionir dobil zaupanje tudi zunaj meja naše domovine. Tako je v Zakopanem na Poljskem zrasel lep hotel, v katerem je prostora za preko 600 gostov.

MODERNA TEHNOLOGIJA OMOGOČA HITRO GRADNJO STANOVANJ

Po tehnologiji »OUTINORD« danes SGP »Pionir« gradi izredno kvalitetna stanovanja, ki pa so povrh tega vseljiva v rekordnem času. Tako bo v letošnjem letu SGP »Pionir« zgradil preko 1500 stanovanj. Izredno pohvalno je dejstvo, da se kolektiv »Pionirja« zaveda, koliko pomeni vlaganje v kader in napredek tehnologije. Kolektiv ni zaspal na lovorikah, doseženih v preteklih letih.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

PIONIR

NOVO MESTO

ŠE NEKAJ VAŠIH PISEM

Ponosen Belokranjec

Rodno grudo prebiram že, odkar izhaja. Do zdaj sem jo vedno dobil pri prijateljih. Zdaj pa sem upokojenec in imam dovolj časa, da lahko preberem vsako besedo. Sem že pol stoletja tukaj v Ameriki, toda Rodna gruda me poveže z rodno domovino bolj kot katerikoli drugi časopis ali revija. Kot vam je znano, je za nas ameriške Slovence Cleveland to, kar je za vas Ljubljana. Pokojni Janko Rogelj je bil moj osebni prijatelj, ravno tako sva dobra znanca z Vatrom Grilom. Doma sem iz Bele Krajine, kjer imam še več sorodnikov. Komaj čakam Rodno grudo, ker imate večkrat kaj iz Bele Krajine.

MATT VICTOR SCHNELLER
EUCLID, O. ZDA

Pivka

Pošiljam vam ček za naročnino Rodne grude z željo, če bi objavili sliko mojega rojstnega kraja Pivke na naslovni strani Rodne grude. Lep pozdrav vsem bralcem.

MARIA DOLMARK
SYDNEY, AVSTRALIJA

Še ptica rada poleti, kjer se izvali

Rodna gruda je lepo in zanimivo urejena. Krasijo jo tudi fotografije in ilustracije, ki pričarajo košček domovine v srca naših ljudi. Zanima jih zlasti gospodarski napredek Slovenije, ki se pred vojno ni nikamor premaknil. Zato smo morali iti s trebuhom za kruhom. Zdaj imate dovolj dela doma in ga boste imeli še več. Stari pregovor pravi, kar gre, vse pride. Glavno je, da so voditelji ta pravi, pa naj bo to v občini ali v mestu ali v državi. V slogi je moč. Tudi koledar je lepo urejen in ilustriran, posebno mesto Velenje. Slovenci so lahko ponosni naj. Jaz sem bila žedvakrat na obisku v starem kraju, tam, kjer mi je tekla zibelka. Še ptica rada poleti tja, kjer se je izvalila.

Slovenci smo take narave, da radi beremo, posebno pa še o tem, kako živijo naši rojaki po drugih naselbinah. Pošiljam tudi 5 dolarjev za tiskovni sklad.

KATARINA MODIC
ECORSE, MICH. ZDA

Dragi prijatelji

Že dalj časa sem se odločal, da vam nekaj napišem in se vam oglasim iz daljne Avstralije. Prosim tudi, da mi oprostite, ker sem malo zamudil s poravnavo naročnine. Z Rodno grudo smo vsi zadovoljni, posebno z lepimi slikami slovenskih krajev. Pač pa bi bili žalčani veseli, če bi kdaj objavili sliko iz našega rodnega kraja Žalca. Upamo, da se bo kdaj zgodilo tudi to. Vsem v uredništvu in vsem bralcem Rodne grude lepe pozdrave!

DRUŽINA SUŠEC
BRISBANE, AVSTRALIJA

Moj poklon vsem

Rada čitam in pogledam, če bo kaj o moji rojstni vasi Žiri. Naj omenim, da tam, kjer je stala Fricova hiša, moj rojstni dom, je zdaj nova samopostrežna trgovina. Moj poklon vsem, saj vem, da je dobrodošla, ker se v tej okolici zida vedno več hiš. S pokojnim možem sva obiskala rojstni kraj leta 1963. Vesela sem, da sva to storila še vesela in zdrava. Veliko prijateljev je pomrlo v tem času. Naš pevski zbor Triglav še vedno počiva. Težko je dobiti pevske vaditelje. Zadovoljni smo, da smo imeli 25 let vsakoletne koncerte v naši naselbini. Tu je manj Slovencev, starejši umirajo, mlajši se selijo, tako da je malo možnosti, da bi kdaj naš pevski zbor oživel. Na zahodni strani Clevelanda deluje edino še otroški pevski zbor krožka 77 S.N.P.J., ki ga vodi Marie Pivk. Samostojno nastopa tudi družina Culkar. V Slovenskem domu v West Parku kar dobro zapojejo. To so bivši pevci Triglava. Čestitam jim!

ANNA JESENKO
CLEVELAND, O. ZDA

Revija za vse, ki imajo radi Slovenijo

Rodna gruda

mesečna ilustrirana revija za Slovence po svetu

Tisoči Slovencev, ki živijo raztreseni na vseh kontinentih, jo radi prebirajo. Naročite jo tudi vi, priporočite revijo vašim prijateljem, znancem, sorodnikom, vsem drugim rojakom.

Slovenski koledar 1976

je že izšel! To je bogata, lepo opremljena knjiga, ki jo boste z veseljem prebirali. Priložen je tudi lep STENSKI KOLEDAR s posnetki glavnega mesta Slovenije, kakršno je bilo videti 30 let po koncu vojne. Presenečeni boste!

NOVE LETNE NAROČNINE V LETU 1976

	RODNA GRUDA	SLOV. KOLEDAR
JUGOSLAVIJA	100,00 din	85,00 din
U S A	6,00 US\$	5,00 US\$
KANADA	6,00 c\$	5,00 c\$
AVSTRALIJA	5,00 au\$	4,00 au\$
ANGLIJA	3,00 Lstg	2,30 Lstg
AVSTRIJA	115.— Sch	90.— Asch
BELGIJA	220.— Bfr	190.— Bfr
DANSKA	35.— Dkr	30.— Dkr
FINSKA	23.— FM	20.— FM
FRANCIJA	25.— FF	20.— FF
HOLANDIJA	16.— Hfl	13.— Hfl
ITALIJA	4.000.— Lit	3.500.— Lit
NEMČIJA	16.— DM	13.— DM
NORVEŠKA	33.— Nkr	27.— Nkr
ŠVEDSKA	25.— Skr	21.— Skr
ŠVICA	19.— Sfr	13.— Sfr

Na naš naslov: Slovenska izseljenska matica, 61001 Ljubljana, p. p. 169, Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija, pošljite izpolnjeno naročilnico in takoj vam bomo ustregli.

NAROČILNICA

Takoj mi pošljite

mesečno revijo Rodna gruda

Slovenski koledar za leto 1976

Točen naslov: _____

Podpis: _____

rodna gruda

oktober 1975
številka 10
letnik 22

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

slovenija

english section

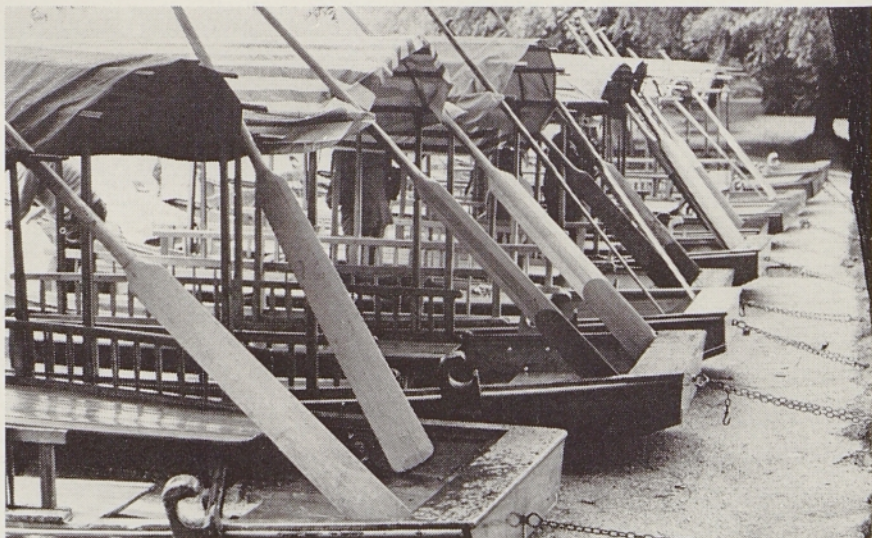

Zalec, slovenska »hmeljska metropola«. Fotografijo objavljamo na željo naših bralcev iz Avstralije (foto: Miroslav Zajec)

»O, kako lepa slika!« Je vzkliknil rojak, ko si je ogledal eno izmed številk naše revije (levo). Blejski čolni, znamenite pletne, že samevajo ...

ENGLISH SECTION

Letters to the Editors

Dear Editor,

While I was born 60 years ago in the U. S. A., my parents came from Slovenia. My father Louis from Metlika (his sister Fany still lives in the same house) and my mother, Marie, from Šentjernej. I was lucky enough to have visited Slovenia and Yugoslavia in 1969, 1972 and in 1974 and still remember the first time standing on the landing platform at Brnik and what a thrill it was to gaze on the beautiful mountains and forests surrounding the airport. Subsequently after each trip my interest in Yugoslavia became more intense and upon seeing new items in our papers I felt as though it was news from home.

Incidentally, my father is now 83 years old and is a subscriber to your magazine and when I visit him I always ask for Rodna Gruda. While I do not speak or write Slovenian (I have the books and records and am working on it) I enjoy your publication so much (especially the color fotos) that I have decided to subscribe to it. Good luck and keep up the good work. Very truly yours,

WILLIAM L. VOLK
ELMHURST, III. U.S.A.

Dear Staff,

I am very much interested in having the Rodna gruda sent to me at the above address. Please do advise me as to how I should send you the yearly subscription, if by United States postal money order, or a bank personal money order, or in cash, and the amount on the yearly basis. Thank you so very much.

My brother Joseph Korbar now receives the Rodna gruda, and we 4 brothers enjoy reading it very much. My brother and I were in Slovenia, Jugoslavija, Austria, Italy in -973 and I enjoyed it very much, and I hope to return again to beautiful Slovenia soon. My brother Joseph now is in Slove-

nija on a tour with William Seles and the Frankie Kalik Orchestra.

Our warm wishes to ail of you on the staff and to all the readers of the Rodna gruda. Our late beloved parents came from Radeče pri Zidanem mostu.

Sincerely yours,

JOHN KORBAR
McKEESPORT, PENNSYLVANIA, U.S.A.

Editor: Most of our subscribers in the U. S. A. pay by personal money order sent in a registered letter or in cash when they visit our office.

Gentlemen,

Please renew my subscription to your exciting magazine Rodna gruda. You will note the cities in your articles, you set me thinking as to the location of the cities. The only maps I have are a tourist map and one from the magazine »National Geographic«, an American magazine. As a result I am frustrated in not being able to find the cities as the maps are not detailed enough. I am interested in where can I obtain a detailed map showing the locations of cities like Zagorje, Vele Mune etc. that are smaller cities. Then, where would I obtain information as to where I may purchase Yugoslav articles, furniture and say glassware like the beautiful "Staklo Zaječar"? Perhaps your magazine might from time to time list some of these outlets in the United States.

Again thank you for a very informative and beautiful illustrated magazine. Perhaps, some day between my "Slovensko-angleški moderni slovar" and my "Zakaj ne po slovensko" records I may write you po slovensko. I am discovering lots of new words and my vocabulary is growing — thanks to your wonderful publications and the people who make it possible.

Sincerely yours,

CARL CHESNIK
MILWAUKEE, WIS., U.S.A.

Gentlemen,

Because you are interested in making Slovene culture known abroad, I hope you will be able to help me with some information. I am a professional writer and I would like to write an article about beehive paintings for an American journal. I would greatly appreciate your giving me the name and address of a person who could answer some of my questions and perhaps provide me with literary sources of information. I also read German and would attempt to read Slovene if the person were unable or reluctant to write to me in English.

Lastly, I would like to write an article about Slovenes in California. Please advise me if you would be interested in publishing such a piece and the length of articles you accept.

Sincerely,

ALICE GOSAK
SAN FRANCISCO- CALIFORNIA, U.S.A.

Progress of Slovene Films

At the 22nd Festival of Yugoslav Films in Pula Slovene films won ten awards; nine went to individuals, and one to the producing enterprise. "Viba" film of Ljubljana was awarded a bronze plaque for the film "Povest o dobrih ljudeh" ("A Tale About Good People") and Matjaž Klopčič was declared the best director of the Festival for his film "Strah" ("Fear"). Olga Kacjan won the "Silver Arena" award for a leading female role and Angelca Hlebce the "Gold Arena" reward for an episode role. The "Silver Arena" for camera-work went to Rudi Vavpoti, the "Gold Arena" for screenplay to Niko Matul, and the "Gold Arena" for Music to Uroš Krek; Alenka Bartl, Silvo Božič and Marjan Meglič were each awarded a diploma.

NEWS IN BRIEF

Gerald Ford in Yugoslavia

After the Conference on European Security and Cooperation the President of the United States, Gerald Ford, together with his associates including the Secretary of State Henry Kissinger, paid an official visit to Yugoslavia. During the talks, which lasted two days, both sides exchanged views on international problems and particularly on bilateral relations.

Trade exchange between the two countries, which has recently made big progress, forms an important part in the relations between the United States and Yugoslavia. During the past few years Yugoslavs have achieved important recognition on the American market. Yugoslavia exports to the United States 800 various products. The United States are at present in fourth place as far as Yugoslavia's foreign trade exchange is concerned and there is a good chance that the value of Yugoslav exports to the United States will reach as much as 1000 million dollars.

Peace is Indivisible

At the Conference on European Security and Cooperation which was held in Helsinki, Finland at the end of July, among participants to speak was the President of Yugoslavia, Josip Broz-Tito. In his speech he pointed out that »the Conference on European Security and Cooperation is not only the result of the making of agreements between European nations but also the result of new directions being taken and changes occurring in the international political, economic and social relations which came about after the Second World War. All this holds true not only for Europe but for the world situation in general, too.«

"Peace and cooperation", continued President Tito at a later point in his speech, "are a historical imperative for the progress of mankind." Thirty-three European countries, as well as the United States and Canada, took part in the Conference on European Security and Cooperation. At the end of the Conference the top representatives of individual countries signed a declaration which forms one of the most important documents in the whole history of Europe.

Our Furniture in America

During recent years the firm "Lesnina" of Ljubljana has become one of the biggest Yugoslav exporters to the United States. Last year "Lesnina" exported 11 million dollars worth of furniture to the States. Owing to the general recession recently exports are not doing so well, but in spite of this it is expected that 8 million dollars worth of furniture will be exported to the States this year.

A Billion Dinars from Tourism?

At the height of this year's tourist season our tourist workers have estimated that the income from tourism will be as good as that of 1973. It is expected that the total income from tourism will reach a record one billion (1,000,000,000) dinars this year. The prices of the touristic offer in our country have gone up considerably during recent years, but, according to foreign experts, Yugoslavia is still competitive with respect to other tourist countries such as Italy, Spain and Tunisia.

Solidarity for Kozjansko

According to some estimates the action to collect money for the Kozjansko region, which badly suffered in an earthquake last year, has been the greatest achievement in solidarity in our country so far. The people of Slovenia have collected 216 million dinars worth of aid. The money for the reconstruction of buildings in the Kozjansko area is still being collected in Slovenia as well as in all the other Yugoslav republics.

New Section of Motorway to be Built

The World Bank and its organization the International Association for Development have recently granted loans and credits to a total value of 115.8 million dollars, out of which Yugoslavia will get 40 million dollars. This money will be used for the construction of roads. In Slovenia a new section of motorway from Dolgi most (Ljubljana) to Vrhnika will be built. Yugoslavia has obtained the loan with a 23-year paying-off period at an interest rate of 8.5 %.

Seminar for Foreign Experts in the Slovene Language

During July the 11th Seminar on the Slovene Language, Literature and Culture was held in Ljubljana. There were 115 participants from the European and American centres for Slav Studies. The Department for Slav Languages at the Faculty of Philosophy in Ljubljana organized twenty lectures by our most prominent experts on Slav languages, history and art-history.

»Gorenje« Exports to Australia

"Gorenje" of Velenje is going to export 15 thousand freezers and 8 to 10 thousand refrigerators with a total value of over 3 million dollars to the Australian market. So far "Gorenje" has exported 2 million dollars worth of its products to this country.

This year "Gorenje" is carrying out its plan for exports most successfully. During the first five months of 1975 "Gorenje" exported 21.7 million dollars worth of products. The export of refrigerators takes first place.

Yugoslav Wheat Supply Situation is Satisfactory

Owing to bad weather conditions this year's wheat harvest in Yugoslavia has not been quite as good as last year's, but nevertheless it is estimated that this year's crop will reach 4.8 million tons of wheat. As some of last year's most successful harvest is still left, it is expected that there will be enough wheat to satisfy our needs this year as well.

Slovene Language in the Provincial Council

At a recent meeting of the Trieste Provincial Council the Slovene representatives demanded that the question of interpreters and regulations be solved this year, thus ensuring for Slovene representatives the right to speak in the Slovene language at meetings of the Council.

Yugoslavia — open frontiers

world to introduce in 1967, "the passport Yugoslavia was the only country in the of peace". That is, passport controls on all Yugoslav borders welcomed every well-intentioned citizen from all over the world, not requiring an entrance visa. The whole of that year Yugoslavia was the only country "with open doors".

Almost all the countries of Western Europe followed that example the following year. Before that they had not allowed entry to citizens of socialist countries without visas and the contrary was also true, certain socialist countries of Eastern Europe treating citizens of Western European countries in the same way.

The openness of contemporary Yugoslav society represents primarily a great inheritance of democratic development. But this does not mean that Yugoslavia has become unilaterally open to the rest of the world. On the contrary, conditions have been created for the true permeation by international culture, art, science, technology, industry, sports accomplishments and all avant garde knowledge belonging to many countries from all five continents. Yugoslav citizens are impelled by this to all-round cooperation in the broadest international contexts and in all spheres of life. This openness has exposed the whole country and Yugoslav society to world standards in general human values: of humanity, respect for the dignity of man, of morality, of the value of labour etc.

The all-round cooperation of Yugoslavia with other countries on a basis of equality represents the cornerstone of its whole policy. It is a rare country that takes on contemporary techniques and technology with such ambition, in order to modernise its own industrial plants. Thanks to that, and in spite of many difficulties, Yugoslavia has changed the structure of its exports and the employment of its active population in a very short time. Today, industrial exports represent two-thirds of the total value of exports from Yugoslavia. No other country has achieved such a high level of economic development in the period after war. For 17 years, experts from the United Nations have been pointing out Yugoslavia as a leading country for its annual average growth rate of industrial production of 10.7 per cent.

At the same time, Yugoslavia has opened doors to the circulation of labour which includes it broadly in the world division of labour. Thus the national economy achieves an advantage in the lessening of the defi-

Vinica in Bela Krajina, the native place of the great Slovene poet Oton Župančič.

Foto: Mirko Kambič

ciency of payments with foreign countries, lessens unemployment in its own country, while workers temporarily employed abroad gain more experience in their professions and contribute with their experience to the strengthening of the national economy in their native country and the creation of the possibility of their own employment on their return home.

Yugoslavia was the first socialist country to pass a law on the investment of foreign capital in the domestic economy. Since 1967, when this important legal document was enforced, foreigners have invested about 800 million dollars in Yugoslav enterprises, together with their partner in Yugoslavia itself. This cooperation was founded on a basis of complete equality.

Yugoslavia cooperates on the highest scientific level with many countries, including the USA, Canada, the F.R. of Germany, Great Britain, France, Italy, Sweden, Japan, the USSR, Poland, Romania and many others. About 27 million foreigners come to Yugoslavia annually, naturally including many tourists. But, in this great international gathering there are also statesmen, diplomats, scientists, artists and sportsmen. Only last year, for example, about 300 foreigners came to Yugoslavia to specialize in their studies, while about 400 students study at ten Yugoslav universities. Since 1955, over 8000 engineers, doctors, economists, technologists and officers from developing coun-

tries, from Asia, Africa, Latin America etc. gained degrees and diplomas at all Yugoslav institutes of higher education.

Naturally, many Yugoslavs also go to receive education in other countries, and many Yugoslav experts have made a great contribution to the development of underdeveloped and other countries.

FROM "YUGOSLAV LIFE"

Lipica — An Attractive Oasis on the Karst

With the Maestoso hotel, a swimming-pool and an indoor riding track, Lipica has made a brave step forward along the road towards modern tourism. Last year there were 120,000 visitors and the number of riding hours was 16,000; this year these figures are going to be up by at least 25 %. In the future new sports and recreational facilities will have to be built, and some parts of the stables will have to be rebuilt and added to. The present transit traffic will have to be reported.

Lipica's tourism is, without doubt, primarily based on horse-riding. Everything else takes second place. The purpose of the new hotel, the swimming-pool and the indoor riding track has therefore been to attract a special kind of tourist — lovers of riding sports — and to make them stay at

Lipica as long as possible. This purpose has been to a large extent achieved. Last year there were 120,000 full-pension and transit guests and 16,000 riding hours. These, of course, are by no means record figures, which would show the maximum capacity of Lipica. In order to attract even more visitors, particularly full-pension guests, a lot remains to be done.

What does Lipica offer at present? Full-pension, swimming in the swimming-pool, riding, viewing of dress-riding performances, trips to nearby places of interest, cultural and entertainment programs. The just described touristic offer will have to be made even more varied. The authorities are considering how it would be possible to acquaint the visitors not only with the horses and Lipica itself as a natural phenomenon but with its nearby and more distant surroundings as well. At present trips are organized from time to time to the Postojna, Vilenca and Škocjansko Caves. For this purpose an eight-seater minibus has been bought; for the trips to the Vilenca cave a carriage is used. However, the Karst as a geographic and ethnographic place of interest is, for the time being, not included in this program.

Bus trips combined with a picnic and a visit to notable places on the Karst would certainly be a welcome addition to the already established »riding caravan«; every week a group of 10 to 15 riders set out from Lipica for a longer ride towards Vremščica, Hrušica, Dolenja vas and other places. The caravan is »on the go« from dawn till dusk. These trips are, besides the picnics, fox-hunting and other entertainment, certainly the greatest attraction of riding tourism. In addition to this, several other things will have to be done at Lipica. The director of the stables, Andrej Franetič, mentioned the following as being the most necessary investments: repairs to the old stables, the construction of a new road and of buildings for sports and recreational facilities.

Some parts of the stables are more than 300 years old; during the last few years 3 million dinars have been spent on the repair. For a thorough reconstruction, however, at least twice this amount would be necessary. Besides this, an additional indoor riding track has to be thought of.

The second problem concerns the road which at present runs straight through Lipica. This is a main transit road and is used not only by the visitors to Lipica but by everybody else as well. In order to keep Lipica for tourists only it will be necessary to block off the present road and build a

new one which would by-pass Lipica, providing only access to its centre.

There are some picnic sites at Lipica already, but except for a skittling alley at the hotel and a swimming pool, there are no other sports and recreational facilities. Therefore plans have been made for the building of a tennis court, a mini-golf course and a keep-fit track.

The cooperation between Lipica and the hotels at the seaside as well as that with the Yugoslav and foreign tourist agencies deserves special mention. As far as the seaside hotels are concerned it should be mentioned that they are jealous of Lipica and are ready to have their guests stay there only until lunchtime. It need not be pointed out specially that this kind of »cooperation is very short-sighted. The cooperation with Yugoslav tourist agencies is better and with the foreign ones even more so. The latter regularly send smaller or larger groups of tourists to stay at Lipica each year. Lipica established firm cooperation with the Slovene tourist agencies last year and this year it is making a break through into the south Yugoslav market. Arrangements with tourists agencies in Zagreb, Novi Sad, Belgrade, Rijeka and Skopje are being agreed upon.

The green Karst oasis is thus expanding and getting a name for itself quite successfully. In the first half of this year there were 54,000 visitors to Lipica and this figure is expected to reach 140,000 by the end of this year. Dress-riding was viewed by 25,000 visitors. The number of riding hours was 7,000 and another 13,000 are to be added by the end of 1975.

Eldorado for Tychoons

A day's stay costs from 725 to 5,250 dinars. Villa 118 at Sveti Štefan is the most expensive holiday place to stay at along the whole coast from Ankaran to Ulcinj, and not only on our coast! Demi-pension, i.e. bed and breakfast and dinner costs 300 dollars or 5,250 dinars per day.

Villa 118 is the place usually visited by well-known politicians, writers, musicians, film-stars and theatre actors, but last year two Yugoslavs, dental surgeons temporarily working in Switzerland, stayed there for twenty days each (105,000 dinars).

The suites are cheaper than Villa 118. A day's stay in one costs 927 dinars, whereas full-pension in double and single rooms costs 752 and 850 dinars per person respectively.

A small fortune — but then everything nice is expensive and so are the holiday at this town-hotel which is, apart from Miami Beach and Capri, the most exclusive holiday resort in the world. According to the »Golden Apple« the hotel at Sveti Štefan is the best in the world, and one of the world's 300 best hotels according to the well-known 300 best hotels according to house Hafer and Queen. It was the winner of the First of May award presented by the Montenegro Chamber of Commerce and the November award of the town of Budva.

Among those who have stayed at Sveti Štefan and liked it very much are Sofia Loren and Carlo Ponti, Alberto Moravia, Mikis Teodorakis, Kirk Douglas, Maria Schell, Luis de Funes, Richard Widmark. This year the well-known composer Mantovani has been there twice.

Altogether there are 36 houses at Sveti Štefan. According to legend it was built in the 15th Century when the Paštrovići, returning home after their victory over the Turks with a lot of plunder, and fearing the revenge of the defeated, fortified the small island, which is connected to the land by a narrow road.

Nowadays you can order at Sveti Štefan anything you like. You have to pay for it though all right; it is not unusual for the waiter to get a 1000 dinar tip at the end of a good lunch or dinner. As we have already said — what's nice is also expensive.

Along the Wine Roads of Slovenia

In the wine-growing countries, especially in Western Europe, »wine roads« have become well-known and are most successful. In Austria there are several such roads but our country still lags behind in this respect. We are still practically at the start, as so far none of our roads have been registered in the international registry of wine roads kept at a speciale international centre in Paris. It is interesting to mention that a few years ago this centre asked the Yugoslav authorities for help in finding out which of the wine roads in our country might be considered for registration at the international registry. On the basis of the registry special maps are drawn up on which all wine roads are marked. Such maps are of special importance to the countries with well-developed wine-growing industries, as tourists are getting more and more fond of »rambling« along the wine roads. Therefore we should not neglect these wine roads, in spite of the

fact our main tourist income comes from the sea.

When on the subject of wine roads some would think that the term involves simply the directing of the visitor to the right place where he can drink as much as he likes and possibly stay overnight if he is too drunk to go on. This, however, is not the case.

In order for a wine road to be marked on the international tourist maps it is necessary to provide the tourist with detailed information which will tell him all about the interesting places in the neighbourhood and about the country through which the road runs. The information should, first of all, show clearly the direction to be followed, the state of the roads, the location of the inns offering original wines, and the names of the wines. In addition to this, gastronomic specialities, historical and sight-seeing points, and other matters of interest to the tourist should be listed.

Furthermore, the way in which the wine road is connected to the other local, national and international roads must be marked clearly, as well as the distances from hotels, swimming-baths, various sports grounds and riding paths.

As has already been mentioned, so far we have no real wine road which could be included at the international registry. In this respect the most has been done for the planned Ormož-Ljutomer wine road. This wine road is to run from Ljutomer past the Ljutomer pools over Železne dveri, along the top of the ridge of the Ljutomer vineyards, by way of Jeruzalem to Vinski vrh and then on via Krčevina and Pavlovci to Ormož. From there two other variants have been planned. One road would run via Miklavž—Gomila—Kog—Vodranec and then back to Miklavž by way of Vodranec—Kog—Gomila to Ljutomer.

The other road would go past the Ormož Wine Cellar, the swimming baths, and the courtyard with some interesting trees, to Hardek and back to the north via Litmark to Ivanjkovce. By this road it is then possible to go on to Mihalovec and, via Svetinje, to Jeruzalem.

Since there is, as yet, no map on which the planned wine road together with all the points of interest would be marked, we have decided to see for ourselves where along this road a tourist can stop, have something to eat or drink, stay overnight, etc.

If you decide to visit the wine road in Slovenske gorice and you are coming from Prekmurje or Maribor it is best to join it near Ljutomer. If, however, you are coming

from Ptuj then you can start on the wine road from Ormož, which is what we did. After a few kilometers along the Ormož—Ljutomer road, at Pavlovci, as soon as you get past the railway crossing, there is a turn off to the right which leads to Krčevine, Vinski vrh and Jeruzalem.

This is the part of the wine road which has not yet been asphalted. It is planned that asphalt will be laid by the end of this year. The asphalt part is to be extended on to Ormož, but this is not certain yet owing to the lack of money. Although this part of the road leads over Vinski vrh, among numerous vineyards, hilly countryside with beautiful views, tourists avoid travelling here because of the macadam road. This problem has become even more obvious recently when a new asphalt road was built to Jeruzalem, thus making it possible to avoid the macadam. To do this one has to drive on the Ormož—Ljutomer road, past Pavlovci and turn right just before the village of Ivanjkovci. The signpost for the turnoff is clearly visible.

Soon, after about 200 meters of driving uphill, the first surprise awaits you. You can drop in at the farm owned by Jože Slavinc, Mihajlovci 41. Jože has 4 hectares of vineyards so that you won't have to die of thirst on the way. He also breeds cattle, so that he'll be able to offer you home-made cold cuts, "zaseka" cooked ground bacon and spices, onions, home-baked bread and, of course, real wine. Prices are, considering present circumstances, very reasonable. A litre of wine with a marque will cost you only 20 dinars, cold cuts for one kilogram of »zaseka« only 20 dinars. The farm is very well kept; it has an asphalted farmyard, a cellar which the owner is pleased to show to visitors, and a special room for guests. The garden, too, is pleasantly arranged with lots of tree and wooden benches where you can enjoy the lovely fresh air. For the time being Jože does not let rooms, but the plans to do so, particularly if the wine road proves to be successful. However, he is never short of guests even now. Buses full of tourists armed with bottles often stop here. At the Slavic farm it is possible to buy Laško Riesling, Burgundy and Šipon, i.e. only wines with a marque.

Youth at Eighty

Eighty-year-old Peter Džamonja has proved to his grandson that it is possible to study even at his age. Last autumn Džamonja received, as probably the oldest freshman in

Yugoslavia, the student booklet No. 17037/74 at the Faculty for Philosophy, University of Sarajevo. Before that he had, of course, to pass the entrance examination for the Department for History. In spite of the fact that he has not studied for almost a year because of illness, he is now getting ready for his first exams.

"I've been retired for twenty-seven years, and haven't got much else to do", says Petar Džamonja. "I probably wouldn't have enrolled at the University if my grandson hadn't had such trouble passing the entrance examination. He kept on telling me that it was virtually impossible to pass it. He failed the entrance examination for the Faculty of Philosophy, World's Literature Department, several times. I managed to pass my entrance examination at my first attempt; I didn't even have to take the oral part as I had shown enough knowledge in the written part. For two and a half hours I wrote essays on the following subjects: 'The Crusades', 'Bosnia and Herzegovina in the Austro-Hungarian Empire', and 'The Second Session of AVNOJ'."

Although he got his diploma from the Academy for Commerce as much as 59 years ago, Džamonja finds it as easy to study now as when he was young. When illness confined him to his bed various kinds of history — national history, general history and history of the Ancient Era — "joined" him.

"I've read all the books assigned in the curriculum as compulsory reading matter, and I've briefly studied all the books listed as additional literature", says the eighty-year-old freshman.

Peter Džamonja is not interested in history only, although he has been studying it for several years. He speaks English, French and German fluently and has some knowledge of Italian.

"In spite of my age I want to be an equal participant in very conversation with either old or young friends of mine, with whom I have spent a great deal of my retired life. Age should not be an obstacle here."

A Hundred Years of the Dinar

This year a hundred years have passed since the first dinar appeared in our country; this was in 1875, in Serbia.

In spite of inflation and other "diseases" which trouble our hundred-year-old dinar, the dinar is well-known all over the world and is generally more highly valued abroad than in our own country. Here, of course, we aren't thinking of those exchange offices where we disgrace our reputation, such as the Bolafio exchange office and other similar black-market places on the other side of the Italian and Austrian borders, but instead of reputable banking institutions.

The beginnings of the monetary system which has remained the same up till today — there are still 100 paras to 1 dinar — go back to the times of the Serbian Count Mihailo Obrenović III in the second half of the last century. Although according to the "h-tijerif" regulations Count Mihailo did not have the right to strike his own coinage, in 1868 a bill was passed in Serbia allowing copper coins to the value of one, five and ten paras to be put into circulation. Count Mihailo, who was murdered that same year, never saw this money. It was put into circulation only the following year and slowly started to replace the Austro-Hungarian and Turkish small change.

The monetary reform was continued by Count Milan Obrenović IV. During his second rule, Serbia decided at the end of 1873 to introduce her own coinage, struck in silver. The work was to be carried out by the Vienna Mint. The plan was realized only two years later; in 1875 the first fifty-para coins and coins for one and two dinars came into circulation. In 1879 followed coins for one, two and five dinars, and small change worth five, ten and fifty paras. During the same year the first 20-dinar gold coin was issued; following the French example it was called a "milandor". Thus in a very short time Serbia acquired her own monetary system on the lines of the Latin monetary relations.

The Dinars Ruler of World

The Dinar appeared at a time when Serbia was trying her hardest to develop the Turkish province into a modern state. Forty-three different kinds of money were in circulation in Serbia at that time. Ten of these were of gold, the rest being of silver or copper. Trade was therefore very com-

plicated, people simplified it by converting money into imaginary "tax groschens".

Before the dinar got its present name there was a lot of discussion as to what name the new Serbian monetary unit should be given. Some, obviously very patriotic, citizens suggested the name "srbljak". Others, who considered French shirts superior to home-made and French wine better than home-made, proposed the name "Serbian franc" as the new money had a shape and finish similar to that of the French money. Finally, the name "dinar" prevailed; actually this name appeared a long time before, in the Nemanjići kingdom of the 13th and 14th centuries, when the silver coins then being used were called silver dinars.

The Nemanjići themselves, however, did not invent this name either. The expression "dinar" originates from Roman times and was brought to our country via the Arab countries.

The Ancient Romans used gold coins, which were later on made of silver; they used to call such a coin a "denarius". The Denarius was first worth 10 ases and this is where its name comes from; "deni" means "ten". This denarius was the main unit for monetary dealings in the Roman Empire from 187 B.C. up to 450 A.D. In the Byzantine Empire it was used up till the 16th century. It had strong influence on the European monetary system as it was adopted by the majority of the countries existing at that time.

Thus the French currency of the 13th and 18th centuries was known as the "denier", the medieval silver and copper pfenigs used to be known as "denar" up until the 18th century, ever since the time that Charlemagne decided that there were to be 240 denars to a pound. In the Middle Ages the Portuguese had a monetary unit called the "dinheiro", a small French coin in the times of Ludvik XII. was called a "denar" and in the 11th century the Spanish King of Aragon named his coin "denar" as well. From the artistic point of view the most beautiful coins in the world — from past or present — were called "denars" and used to circulate around Bohemia from the 10th to the 14th century.

It seems then that after the fall of the Roman Empire the name dinar remained for silver coins, and later for copper coins, throughout Medieval Europe, as well as elsewhere. The Dinar used to be the most frequently-found Arabic gold coin from the 7th century onwards. The famous Arab Prince Harun-al-Rashid of the "Thousand and One Nights" called his gold coins dinars. In Peru the monetary unit from the

middle of the 19th century up to the 1920's was the "dinera".

Later on the name "dinar" was retained in several places. Nowadays the dinar is a monetary unit not only in Yugoslavia, but also in Algeria, Andorra, the Bahrain Islands, Iraq, Iran, Jordan, South Jemen, Southern Arabia, Kuwait, Libya, Saudi Arabia, and Tunisia. According to this list it could be said that the dinar has a good chance of becoming the international monetary unit of the non-aligned countries.

Let us now go back to our own dinar. In 1884 the Privileged National Bank was founded in the Kingdom of Serbia. In the same year this bank issued its first dinar banknote, one worth 100 dinars. It was printed in Belgium and payable in gold. Since people were not used to paper money they preferred the money which they could check by using their teeth; as soon as they were given a banknote at one bank counter they went to another and exchanged it for a gold coin. Thus the first dinar banknote pleased only the bankers. It was the ten-dinar banknote of 1885, however, which was payable in silver, that acquired people's trust. The latter soon became a widely-used means of monetary exchange.

A Banknote for Bankers

As soon as the First World War broke out difficulties occurred in Serbia's money circulation system. People started to change banknotes for silver and there was soon a great shortage of the latter, so that the bank had to release its own stock of coins. The silver coins from the stock were quickly snatched up, and the Government had to order 15 million dinars worth of silver coins from France. Later on banknotes started to run short as well. The National Bank first tried to improve the situation by changing the "payable in gold" clause on the 20 dinar banknote into "payable in silver". This is how the inflation began, but it couldn't spread far as the Privileged National Bank was able to retain its privileges as well as the state treasury which was kept in the warehouse of a department store in Marseilles throughout the war.

Old Dinars in a New Country

After the First World War the newly founded Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes adopted the dinar as its monetary unit. The latter, however, only got into balance in 1925. The Kingdom of the Serbs,

Croats and Slovenes acknowledged the existence of some other currencies apart from dinars, and therefore great confusion arose. People still calculated mainly in old Austro-Hungarian crowns, but they made their payments in dinars. Therefore new banknotes with the value marked both in dinars and crowns were issued. One dinar was worth four crowns and, for instance, on a hundred dinar note it said above "100 dinars" and below "400 crowns". A 25-para coin was thus worth 1 crown and this quarter was called by our grandfathers a "Krona" or "Kronca" ("little crown"), a name which was used a long time afterwards.

In those days merchants, waiters, craftsmen and people in other similar professions had a lot of work to do as they had to keep their books both in dinars and crowns. It was in 1923 that they were allowed to omit the amount in crowns and it was only then that the dinar really became the Yugoslav monetary unit.

In Pre-war Yugoslavia the dinar did not do at all badly. It was quite a hard currency and for a hundred days in 1931 it was even convertible. At that time, however, the economic crisis took over the world (this appears to be nothing new in this world!) and foreigners began withdrawing their capital from the Kingdom of Yugoslavia. Only a year later Yugoslavia was unable to fulfill her payments in foreign currencies and the system of paying debts on the basis of international clearing agreements was introduced. This, however, did not help much, as in 1932 the dinar was devalued. Its gold backing disappeared rapidly. During the period from 1931 to 1935 a quarter of all money was covered by gold, after that only a fifth. Inflation increased at an ever-increasing rate most rapidly after 1937. Then the Second World War broke out and for a few years the dinar had to give way to the currencies of the invaders and their allies. The new, socialist Yugoslavia once again adopted the dinar as its monetary unit. The first dinar bank notes of postwar Yugoslavia appeared straight after the war. They had been printed as early as 1944 in the Soviet Union. Let us also mention that in 1944, too, the Monetary Institute of Slovenia was set up in Slovenia. This institution, together with the financial committees of The Liberation Front, issued liras and Deutsch marks in banknotes of various values.

It is well-known what happened to our dinar later on, from the period when we printed it for some time according to our needs up to 1965, when it was underwent deno-

The little town Semič in Bela Krajina.

Foto: Mirko Kambič

mination. At that time one hundred old dinars became one new dinar.

This year there is 160 times as much money in circulation as there was in 1945, and 20 times more than there was in 1965. The value of the dinar depends on our economic success or failure. It is interesting to note that during the period from 1963 to 1967 the gross national product in Yugoslavia increased at an average annual rate of 7.2%, whereas it only increased at a rate of 6.7% during the period 1968—1972. During the coming five-year development period (1975—1980) we shall try to make as fast progress as we were making ten years ago, i.e. the gross national product should increase by about 7% per year.

These figures, accompanied with stormy variations of prices in a period of economic instability would not suggest that we have got any nearer to making our dinar a convertible currency. Convertibility is still very much dependant on having a state of economic balance and reasonable rises in prices with respect to those in other countries. Only then do other factor such as foreign currency reserves, the freeing of foreign trade, and the abolition of "clearing", come in.

The situation can be compared to that described in an anecdote about Napoleon. Napoleon was supposed to have asked the mayor of some town why he had not been welcomed by the firing of salvos from cannons.

"There are various reasons," began the ma-

yor. "Firstly: we have no gudpowder..." "Enough! That is quite sufficient!" interrupted Napoleon.

The International Monetary Fund demands that five conditions be satisfied if a country's currency it to be acknowledged to be convertible. Firstly: the economy of the country must be stable. "Enough!" Napoleon would have shouted...

The wedding-cake made for »The Slovene Country Wedding«, organized by Slovene Club »Planica« in Wollongong, Australia, in April this year.

LJUBLJANA: Bienal gráfica.

Los organizadores del 11. festival internacional gráfico nos informaron del enorme éxito y número de visitas que tuvo el mismo en la Galería de Arte Moderno de Ljubljana.

Una de las razones de la gran concurrencia a la Exposición de trabajos litográficos es la afluencia permanente del público al Parque Tívoli. Como el camino de centrada al así llamado Valle de las rosas (Rožna dolina) es la ruta obligada del parque, vimos a gran cantidad de personas que entraban al atrio del hermoso edificio de la Galería.

Una de las críticas que sin embargo merece ésta, es la falta de paneles luminosos y bien visibles en la entrada de la misma. Es así, que a veces pasas frente a la Galería sin saber que es ésta una exposición.

Ljubljana ya tiene mucha experiencia en cuanto a festivales se refiere. Es por ello que muchas organizaciones internacionales le confían exposiciones del tipo como ser, en este caso, la Bienal Gráfica.

La exposición estuvo abierta todo el mes de agosto entre las 10 y 20 horas. Aparte de renombrados artistas internacionales, concurrieron los mejores gráficos Yugoslavos, entre ellos Šutej, Bernik, Jemec, Veličkovič, Knifer, Šefran, Maraževa, Krašovec, Picelj, Richter, Aleksič, Jesih, Muratič y Kragulj.

SEMPETER — SAVINJSKA DOLINA:

Cerca de la ya conocida gruta Pekel hay una vertiente de agua natural que no deja de ser interesante. Los del lugar aseguran que la temperatura de la misma alcanza los 24° C, es por ello que la han bautizado con el nombre Toplica. La vertiente ya existe hace ya casi un siglo. Las amas de casa de esa región lavan su ropa en la mencionada Toplica. Aseguran que es un verdadero placer lavar en ella. Sin embargo estos últimos años hay cada vez menos lavanderas. Al contrario, hay cada vez más personas que lavan sus »coches«. Es así, que a veces cuando pasamos por Pekel, vemos al mismo tiempo lavanderas y coches. Los lugareños hace 10 años atrás construyeron en la boca de la vertiente una especie de pileta gigante y una pared de cemento que la bordea. Además pusieron sobre la orilla del arroyo varios apoyos para les lavanderas.

En el agua hay ocho fregadores de cemento donde se lava gran cantidad de ropa. Aquí

lavan durante todo el año. Como el agua tiene grandes cualidades, las lavanderas no la quieren cambiar por otra. Aseguran que con poco jabón y sin mucho trabajo, la ropa queda rápidamente blanca y suave, en especial todos los artículos de punto y lana. Inclusive dicen que contiene sustancias químicas desconocidas que ayudan a blanquear la ropa blanca. También nos dijeron que el agua ayuda a quitar el cansancio de las piernas.

VEVČE PRI LJUBLJANI.

En la año 1900, en Vevče nació el conjunto musical a viento »Vevče«. Al principio lo formaban sólo 12 músicos. Este conjunto tenía sus ensayos en lo de »Pajer«. En el 1903 llegó a Vevče el señor Tihtel, que además de director de la fábrica del lugar se convirtió en un excelente director de orquesta. Pero el conjunto perdió de vida. Pasó a ser una simple orquesta de fábrica.

En 1908 suplantó a Tihtel el señor Pfoib quien tempoco ayudó en nada a la ya fundada orquesta. Fue entonces que se vendieron los instrumentos a la localidad vecina Zg. Kašelj-Zalog. Desgraciadamente no supieron mantener unidos a los músicos y es así que los instrumentos se vendieron al centro católico del lugar y se formó el conjunto e- Orel. Esto sucedía en el 1910. Durante la primera guerra mundial se apagaron los ecos del conjunto. Volvieron a sonar en el 1932 con 38 músicos, 16 de ellos eran menores de edad.

En el 1933 el conjunto musical se disgregó por discrepancias políticas. En la escuela primaria de Polje revivió con ayuda monetaria del pueblo y así en el año 1940 comenzó a ejecutar las primeras piezas musicales en el comedor de la fábrica de papel de Vevče, su lugar natal. En el 1942 tuvo de nuevo que dejar de actuar. La mayoría de los músicos se incluyeron en la guerra contra el ocupador. Después de la liberación comenzaron nuevamente a formar el conjunto. Llegó a tener 35 músicos. Durante el 55 aniversario ya tenía 41 músicos. En 1962 se unieron los conjuntos musicales de Vevče y Zadvor, pero al año siguiente se disgregaron. En el 1964 finalmente tomó la formación actual y hasta hoy día es uno de los conjuntos a viento más famosos de Eslovenia. Actuaron en Austria, Checoslovaquia y otros países. El mariscal Tito les otorgó la Orden al Mérito. Ahora tienen además de la sección de viento 17 bombos y 56 nuevos músicos.

KOPER:

Dentro de poco se abrirá el nuevo trayecto Koper—Ljubljana y a la inversa. Esto lo hará la nueva línea de trenes eléctricos fabricados a tal fin. El 29 de noviembre del año en curso tendremos así una nueva ruta hacia el mar. Entre Divača y Kozina ya terminaron el resto de vías electrificadas. Ya está todo preparado, las vías, estaciones, columnas y electrificación. En Rižana se están colocando los últimos retenes para las vías de entrada y tres vías auxiliares para los trenes de carga. Es así que para fin de año tendremos muchos más pasajeros hacia Primorska.

ŽALEC — SAVINJSKA DOLINA:

En Latkova vas se aseguraron ya la cosecha de 340 hectáreas de lúpulo. Esto brindará 16 metros cúbicos de lúpulo por hectárea. En esta localidad ya trabajan 300 nuevos recolectores, además de los 1.200 del año pasado. La calidad del lúpulo es extraordinaria. Están recogiendo aproximadamente 30 baldes de lúpulo por persona y por día. Por cada balde recibe un recolector 5.— din. El granizo que cayó en estas últimas dos semanas destruyó muchas plantaciones, con todo, los expertos aseguran una producción de lúpulo de excelente calidad.

SLOVENSKA BISTRICA:

La fábrica de Cristal de Rogaška Slatina »Boris Kidrič« tiene una de sus sucursales en esta ciudad. La fábrica la forman 350 obreros y producen artefactos de vidrio para lámparas eléctricas y varios tipos de artículos para iluminación. La producción es tan grande que ya pueden brindar 35% de ella al extranjero. La exportación a varios países de Europa le ha dado renombre. Este año sólo Alemania ya ha comprado por 900.000 dólares de valor.

JESENICE:

421 obreros han recibido el mismo número de plaquetas recordatorias. Estas se han otorgado en recuerdo al 25 aniversario de la fundación de la Fundición de Hierro de Jesenice. Al mismo tiempo en recuerdo al 40 aniversario del primer paro de los obreros metalúrgicos de Jesenice; y al mismo tiempo se festejó el 30 aniversario de la liberación.

PIONIR IZ NOVEGA MESTA JE PRERASTEL V VELIKANA

Splošno gradbeno podjetje »Pionir« s sedežem v Novem mestu in z gradbeno operativno v Novem mestu, Ljubljani, Zagrebu Krškem in gradbišči po vsej Jugoslaviji in včasih tudi zunaj nje, sodi med največje delovne kolektive na Dolenjskem, saj danes zaposluje več kot 3000 delavcev. Podjetje se je tudi med prvimi na Dolenjskem samoupravno organiziralo in tako ima danes devet TOZD in skupne službe. V preteklih letih je SGP »Pionir« izredno dobro gospodaril, tako da bo že v letošnjem letu postal tretji »milijarder« v novomeški občini po ustvarjenem dohodku.

GIGANT V TURISTIČNI GRADNJI

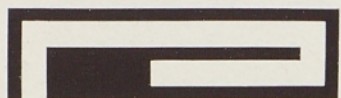
Do letošnjega leta je »SG Pionir« iz Novega mesta zgradil 71 velikih turističnih objektov in tako postal največji graditelj turističnih objektov v Jugoslaviji. To ni le skromna pohvala, če vemo, da je podjetje v skromnih 28 letih svojega obstoja zares preraslo iz majhnega kolektiva, brez opreme in kadra v sodobno opremljeno, strokovno, gradbeno podjetje, ki danes mirne vesti prevzame vse nizke in visoke gradnje. Prehojena pot tega kolektiva nam dokazuje, da so vsa dela, ki jih opravi, strokovna in opravljena v predvidenih rokih. In kdo ne, če ne ravno strokovni kader, za katerega podjetje nadvse budno skrbi, je porok temu. Tako je danes po vsem Jadranu nešteto objektov, ki so ponos temu kolektivu in nam vsem. Tako hoteli Albatros, Delfin, Mediteran v Poreču, kot Donat v Rogaški Slatini so še z nešteto drugimi resničen dosežek našega gradbeništva. Prav zato je Pionir dobil zaupanje tudi zunaj meja naše domovine. Tako je v Zakopanem na Poljskem zrasel lep hotel, v katerem je prostora za preko 600 gostov.

MODERNA TEHNOLOGIJA OMOGOČA HITRO GRADNJO STANOVANJ

Po tehnologiji »OUTINORD« danes SGP »Pionir« gradi izredno kvalitetna stanovanja, ki pa so povrh tega vseljiva v rekordnem času. Tako bo v letošnjem letu SGP »Pionir« zgradil preko 1500 stanovanj. Izredno pohvalno je dejstvo, da se kolektiv »Pionirja« zaveda, koliko pomeni vlaganje v kader in napredek tehnologije. Kolektiv ni zaspal na lovorikah, doseženih v preteklih letih.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

PIONIR

NOVO MESTO

ŠE NEKAJ VAŠIH PISEM

Ponosen Belokranjec

Rodno grudo prebiram že, odkar izhaja. Do zdaj sem jo vedno dobil pri prijateljih. Zdaj pa sem upokojenec in imam dovolj časa, da lahko preberem vsako besedo. Sem že pol stoletja tukaj v Ameriki, toda Rodna gruda me poveže z rodno domovino bolj kot katerikoli drugi časopis ali revija. Kot vam je znano, je za nas ameriške Slovence Cleveland to, kar je za vas Ljubljana. Pokojni Janko Rogelj je bil moj osebni prijatelj, ravno tako sva dobra znanca z Vatrom Grilom. Doma sem iz Bele Krajine, kjer imam še več sorodnikov. Komaj čakam Rodno grudo, ker imate večkrat kaj iz Bele Krajine.

MATT VICTOR SCHNELLER
EUCLID, O. ZDA

Pivka

Pošiljam vam ček za naročnino Rodne grude z željo, če bi objavili sliko mojega rojstnega kraja Pivke na naslovni strani Rodne grude. Lep pozdrav vsem bralcem.

MARIA DOLMARK
SYDNEY, AVSTRALIJA

Še ptica rada poleti, kjer se izvali

Rodna gruda je lepo in zanimivo urejena. Krasijo jo tudi fotografije in ilustracije, ki pričarajo košček domovine v srca naših ljudi. Zanima jih zlasti gospodarski napredek Slovenije, ki se pred vojno ni nikamor premaknil. Zato smo morali iti s trebuhom za kruhom. Zdaj imate dovolj dela doma in ga boste imeli še več. Stari pregovor pravi, kar gre, vse pride. Glavno je, da so voditelji ta pravi, pa naj bo to v občini ali v mestu ali v državi. V slogi je moč. Tudi koledar je lepo urejen in ilustriran, posebno mesto Velenje. Slovenci so lahko ponosni naj. Jaz sem bila žedvakrat na obisku v starem kraju, tam, kjer mi je tekla zibelka. Še ptica rada poleti tja, kjer se je izvalila.

Slovenci smo take narave, da radi beremo, posebno pa še o tem, kako živijo naši rojaki po drugih naselbinah. Pošiljam tudi 5 dolarjev za tiskovni sklad.

KATARINA MODIC
ECORSE, MICH. ZDA

Dragi prijatelji

že dalj časa sem se odločal, da vam nekaj napišem in se vam oglasim iz daljne Avstralije. Prosim tudi, da mi oprostite, ker sem malo zamudil s poravnavo naročnine. Z Rodno grudo smo vsi zadovoljni, posebno z lepimi slikami slovenskih krajev. Pač pa bi bili žalčani veseli, če bi kdaj objavili sliko iz našega rodnega kraja Zalca. Upamo, da se bo kdaj zgodilo tudi to. Vsem v uredništvu in vsem bralcem Rodne grude lepe pozdrave!

DRUŽINA SUŠEC
BRISBANE, AVSTRALIJA

Moj poklon vsem

Rada čitam in pogledam, če bo kaj o moji rojstni vasi Žiri. Naj omenim, da tam, kjer je stala Fricova hiša, moj rojstni dom, je zdaj nova samopostrežna trgovina. Moj poklon vsem, saj vem, da je dobrodošla, ker se v tej okolici zida vedno več hiš. S pokojnim možem sva obiskala rojstni kraj leta 1963. Vesela sem, da sva to storila še vesela in zdrava. Veliko prijateljev je pomrlo v tem času. Naš pevski zbor Triglav še vedno počiva. Težko je dobiti pevske vaditelje. Zadovoljni smo, da smo imeli 25 let vsakoletne koncerte v naši naselbini. Tu je manj Slovencev, starejši umirajo, mlajši se selijo, tako da je malo možnosti, da bi kdaj naš pevski zbor oživel. Na zahodni strani Clevelanda deluje edino še otroški pevski zbor krožka 77 S.N.P.J., ki ga vodi Marie Pivk. Samostojno nastopa tudi družina Culkar. V Slovenskem domu v West Parku kar dobro zapojejo. To so bivši pevci Triglava. Čestitam jim!

ANNA JESENKO
CLEVELAND, O. ZDA

Revija za vse, ki imajo radi Slovenijo

Rodna gruda

mesečna ilustrirana revija za Slovence po svetu

Tisoči Slovencev, ki živijo raztreseni na vseh kontinentih, jo radi prebirajo. Naročite jo tudi vi, priporočite revijo vašim prijateljem, znancem, sorodnikom, vsem drugim rojakom.

Slovenski koledar 1976

je že izšel! To je bogata, lepo opremljena knjiga, ki jo boste z veseljem prebirali. Priložen je tudi lep STENSKI KOLEDAR s posnetki glavnega mesta Slovenije, kakršno je bilo videti 30 let po koncu vojne. Presenečeni boste!

NOVE LETNE NAROČNINE V LETU 1976

	RODNA GRUDA	SLOV. KOLEDAR
JUGOSLAVIJA	100,00 din	85,00 din
U S A	6,00 US\$	5,00 US\$
KANADA	6,00 c\$	5,00 c\$
AVSTRALIJA	5,00 au\$	4,00 au\$
ANGLIJA	3,00 Lstg	2,30 Lstg
AVSTRIJA	115.— Sch	90.— Asch
BELGIJA	220.— Bfr	190.— Bfr
DANSKA	35.— Dkr	30.— Dkr
FINSKA	23.— FM	20.— FM
FRANCIJA	25.— FF	20.— FF
HOLANDIJA	16.— Hfl	13.— Hfl
ITALIJA	4.000.— Lit	3.500.— Lit
NEMČIJA	16.— DM	13.— DM
NORVEŠKA	33.— Nkr	27.— Nkr
ŠVEDSKA	25.— Skr	21.— Skr
ŠVICA	19.— Sfr	13.— Sfr

Na naš naslov: Slovenska izseljenska matica, 61001 Ljubljana, p. p. 169, Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija, pošljite izpolnjeno naročilnico in takoj vam bomo ustregii.

NAROČILNICA

Takoj mi pošljite
mesečno revijo Rodna gruda
Slovenski koledar za leto 1976

Točen naslov: _____

Podpis: _____